

ΠΑΝΔΡΑ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

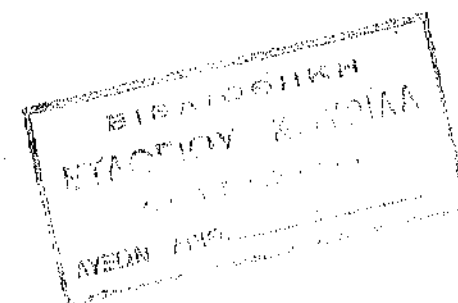
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΣΥΝΤΑΚΤΑΙ

Α. Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ, Κ. ΠΑΠΑΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ, Ν. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ, κλ.

ΤΟΜΟΣ ΟΓΔΩΣ.

ΑΠΟ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1857 ΜΕΧΡΙΣ ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1858.

ΑΘΗΝΗΣ,

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΡΑΣ.

1858.

Π Α Ν Δ Ω Ρ Α.

1 ΜΑΙΟΥ, 1857.

ΤΟΜΟΣ Η'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 171.

ΠΑΥΛΟΣ ΠΑΡΟΥΤΑΣ

καὶ ὁ περὶ Ἀλεξάνδρου καὶ Ῥωμαίων
λόγος αὐτοῦ.

.....

Ἐτυχήσαντες μόνον κατ' αὐτὰς ἢ ἀναγνώσι-
μεν τὸν περὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου διεξοδικὸν λό-
γον, τὸν ἐκφωνηθέντα μὲν ὑπὸ τοῦ Κ. Κ. Ἀσσι-
πίου ἐν τῷ Ὁθωνεῖῳ Πανεπιστημίῳ ἐπὶ τῆς ἀνα-
δοχῆς τῆς δευτέρας αὐτοῦ Πρυτανείας, καταχωρι-
σθέντα δὲ κατὰ πρῶτον ἐν τῇ ἐφημερίδῃ τῶν Φιλο-
μαθῶν, καὶ εἶτα ἐν ἰδιαιτέρῳ φυλλαδίῳ ἐκδοθέντα
ὑπὸ τοῦ πεπαιδευμένου Συντάκτου αὐτῆς, τοῦ ἄλ-
λους γνωστοῦ ἐκδότου τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Λεξικοῦ,
Κ. Δ. Πανταζῆ, ἐθαυμάσαμεν τὴν φιλοπατρίαν καὶ
πολυμάθειαν, αἵτινες ἐν τούτῳ, ὡς καὶ ἐν τοῖς λοι-
ποῖς τοῦ συγγραφέως πολυειδέαι πονήμασιν ἀείποτε
καταφαίνονται.

Περὶ Μεγάλου δὲ Ἀλεξάνδρου πραγματευόμενος
ὁ σοφὸς Πρύτανης, ἐπελήρθη, ὡς εἰκός, καὶ τοῦ

πολυφυλλήτου ἐκείνου περὶ Ῥωμαίων καὶ Ἀλε-
ξάνδρου ζητήματος, τοῦ ὑπὸ Γίτῳ τοῦ Λιβίου ἐν
τῷ Θ' βιβλίῳ τῶν Ἱστοριῶν του προβληθέντος.
Ἀλλὰ τούτο ἀκροθιγῶς μόνον ψάβων ἐν τῷ λόγῳ
αὐτοῦ, ἐκτενέστερον διεξερουνῆ ἀκολούθως ἐν τῇ
ρημ' τῶν ἐπισυννημμένων αὐτῷ σημειώσεων, καθ'
ὅν παρατηρεῖ ὅτι καίτοι ἄλυτον, κυρίως εἰπεῖν, τὸ
ζήτημα ἔν, ἔνεκα ὁμῶς τῆς σπουδαιότητος τοῦ
θέματος, καὶ τοῦ ἐπιφανοῦς ἱστορικοῦ, τοῦ πρασι-
νάντας αὐτοῦ, ἐγένετο ἀντικείμενον μελέτης οὐκ ὀλί-
γων, ἔν οὐδεὶς ὑπὲρ τῆς λύσεως τοῦ Λιβίου ἀπε-
φάνθη. Παρακατιῶν δὲ μνημονεύει τοὺς διασημο-
τέρους τῶν περὶ τὸ ζήτημα τούτο ἀσχοληθέντων
συγγραφέων, συμπαρατιθέμενος ἐν περιλήψει καὶ
τοὺς οὐσιωδέστερους εἰς τὴν δοξασίαν τοῦ Λιβίου
ἀντιμαχομένους λόγους αὐτῶν, ὡς τοὺς τοῦ Γιλλιε-
σίου, Νειβούρου, Γροτίου καὶ Δωνοῦς, οἵτινες, πλὴν
τοῦ τελευταίου ἐκκρημῆς ἀφέντος τὸ ζήτημα, ἀ-
παντες διαφωνοῦντες μόνον κατὰ τὰ ἐποικισμῶν αὐ-
τοῦ, ὁμοφρόνως δοξάζουσι ὅτι, εἰ τυχόν ὁ Ἀλέ-
ξανδρος ἐξεστράτευε κατὰ τῆς Ῥώμης, οἱ Ῥω-
μαῖοι ἤθελον ἀναμφιλέκτως ἠττηθῆ.

Μεταξὺ δὲ τῶν πολλῶν συγγραφέων, οἵτινες

κατεγένοντο όπως αναφέραμε στην πατριωτική μνήμη, άλλως δε σφαλερόν και ανυπόστατον του Ρωμαίου ιστορικού δοξασίαν, περιώνυμος υπάρχει και ο Βενετός ιστοριογράφος Παύλος Παρούτας, εξέτασας το ζήτημα εν τω Πολιτικῷ αὐτοῦ ἐπὶ τῆς Ρώμης, Ἀθηνῶν καὶ Βενετίας λόγων.

Καὶ ποιεῖται μὲν μνηστὴν τοῦ συγγραφέως τούτου ὁ Κ. Ἀσώπιος, οὐχὶ δὲ καὶ τῆς κατ' ἐκείνον λύσεως τοῦ ζητήματος, καθότι οὐτε τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος πόνημα ὑπέβηκεν ἐν τῇ δημοσίᾳ τῶν Ἀθηνῶν Βιβλιοθήκῃ, οὔτε τὰς σημειώσεις αὐτοῦ εἶδεν ἐκ τῆς ἐν Κερκύρᾳ πάλαι ποτὲ ἀναμνηστικῆς τοῦ συγγραμματος. Λέγειν δὲ ἦτι τούτο ἐδειξεν αὐτῷ ὁ ἱερότης Ἀνδρέας Μουσταξόπου, δικαίως ἀποκαλεῖ αὐτὸν κλέος τῆς Κερκύρας, καὶ ἄξιον τῶν Εὐγενίων καὶ Θεοδοίων κατὰ τὴν παιδείαν διάδοχον.

Καθ' ἦν ἐποχὴν οἱ Ἕλληνας, ἀποτεινόμενοι ἡδὴ τὴν πολυετῆ καὶ σιδηροῦν ζυγὸν τῆς δουλείας των, ἀγωνίζοντο πρὸς ἀνάκτησιν τῆς ἐπιποθήτου ἐλευθερίας, καὶ ἀπαράμιλλα ἀνδραγαθήματα διαπράττοντες, ἔργῳ ἀνεδεικνύοντο ἄρα τέμνα ἐνδόξων προγόνων, τοῦθ' ἔπερ, εἴτε τὸ μῦθος, εἴτε ἰδιότροπός τις παιδείας ἐπίδειξις ἠρνεῖτο αὐτοῖς, ἐν Κερκύρᾳ τότε ὑπὸ τῆν προστασίαν Ἀγγλοῦ, Ἑλληνικωτέρου καὶ αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, ὧν τὴν πίστιν ἠσπασθη, καθιέρωτο τὸ πρῶτον Ἑλληνικὸν Πανεπιστήμιον, εὐθα τὴν πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος συρρέουσιν καὶ παιδείας ἠρεγομένην Ἑλληνικὴν νεολαίαν ἐδίδασκαν ἄνδρες ἀρετῆ καὶ παιδείας κεκοσμημένοι, συγκοπιῶντες ὑπὲρ τοῦ φωτισμοῦ τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ἔπερ, ἀρχαῖον μὲν καὶ ἐνδοξόν, ἀλλὰ παρ' ὀλίγον λησμονηθὲν ὄνομα φέρων, ἔμελλε μετ' οὐ πολὺ νὰ εἰσέλθῃ, αἰματοσταγῆς εἰσέει, εἰς τὴν χορὴν τῶν αὐτονομουμένων τῆς βύρως κρατῶν. Μεταξὺ δὲ τῶν καθηγητῶν, τῆς ἐπιφλοῦς καὶ σοφῆς τῶν ὁποίων ἡξιώθη ἀκροάσεως, σεμνύνεται ἡ Κερκύρα μνημονεύουσα τὸν παρόντα Πρύτανιν τοῦ Ὀθωνείου Πανεπιστημίου Κωνσταντίνου Ἀσώπιον, πρὸς ὃν πολλῶ μάλλον εὐγνωμονεῖ, διότι καὶ τοῖ τῆς βελτιωτικῆς τοῦ ἔθνους τύχης προσκαλεσάσας αὐτὸν εἰς τὴν μικρὰν καὶ μόνην ἐλευθερίας τυχοῦσαν γινίαν τῆς Ἑλληνικῆς γῆς, δὲν ἐγένετο ἡμῶς ἐπιλήσιμων τῆς νήσου ταύτης, πρὸς ἣν συνδέεται διὰ θυμῶν ἀναμνήσεων. Ἀξιοχρεῶν περὶ τούτου μαρτυρίαν παρέχουσιν ἡμῖν πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα τῶν διαφόρων αὐτοῦ πονημάτων χωρία, οὐχ ἦττον δὲ, εἰ ἀληθῶς ἔχει ὅτι τῶν πολιτῶν ἡ εὐδοξία ἀνακαταλάται εἰς τὴν πατρίδα, ἡ, περὶ ἧς ἐλέγομεν ἀνωτέρω, σημειώσεις, ἐνθα ἐντιμῶς μὲν ἄλλως δὲ δικαία γίνεται μνηστὴν τοῦ περικλεοῦ Μουσταξόπου, ὅστις, ἀναγκῶς τὸν περὶ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου λόγον, ἡδεῖαν ἡσθάνθη συγκίνησιν, καὶ τούτου ἡμεῖς αὐτοὶ μάρτυρες ἐγενόμεθα, ἀναπολήσας ὁ πολυμαθὴς γέρον δι' ἐκείνου καὶ τὴν ἀρχαίαν πρὸς τὸν Κ. Ἀσώπιον φιλίαν, καὶ τὴν ποτὲ ἀμάρζουσαν κατάστασιν τῆς Δημοσίας Ἑκπαιδεύσεως ἐν Ἐπτανήσῳ.

Μὴ ἀφείλοντες δὲ, οὐδὲ δυνάμενοι ν' ἀφροντιστώμεν περὶ τῶν πατρῶν, ὀέλονται δὲ μικρὸν τι τεκ-

μήριον τῆς ἡμετέρας εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Κ. Ἀσώπιον νὰ προσεγγώσωμεν, ἐλάδομεν παρὰ τοῦ σοφοῦ ἡμῶν συμπολίτου, οὐ τινος ἢ φιλοφροσύνη ἐνεθάρρυνε καὶ καθοδηγεῖ ἡμᾶς εἰς τὴν μελέτην τῆς πατρίου ιστορίας, τὸν περὶ Ρωμαίων καὶ Ἀλεξάνδρου ὑπὸ Παρούτα λόγον, ὃν καὶ μετεγλωττίσαμεν εἰς τὴν ἡμετέραν, εὐελπιστοῦντες ὅτι τὴν οἰανδήποτε ταύτην μετάφρασιν ὀέλει ἀσμένως ἀποδεχθῆ ὁ Κ. Ἀσώπιος, ἐπιδῶν εἰς τὸ ἀγαθὸν τῆς προαιρέσεως μάλλον, ἢ εἰς τὴν ἀξίαν τοῦ προσενηγόντος.

Ἄλλ' ἀναγκάειν ἵπως νὰ προτάξωμεν ἐνταῦθα καὶ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Παύλου Παρούτα, συμφρασιθεῖτες τὰ πλείστα ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ ἀνδρός, ἦτις συνετάχθη ὑπὸ Ἀποστόλου τοῦ Ζήνου, καὶ προηγείται τῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τὸ 1718 γενομένης ἐν Βενετίᾳ μετατυπώσεως τῶν ἱστοριῶν τοῦ Παρούτα. Ἦγενεθῆν οὗτος τῇ 14 Μαΐου τοῦ ἔτους 1540 ἐν Βενετίᾳ, καὶ ἐκ παιδὸς ἐπέδειξε μεγάλην παρὰ τὴν ἡλικίαν του σοβαρότητα χαρακτῆρος, ἀκραν καλοκάγαθίαν καὶ θαυμαστὴν ἀξύνουαν. Μεταξὺ ἀνωλοῦθως εἰς Παταύιον δικάουσε τῶν περιφανεστέρων καθηγητῶν, διδάχθεις ἐξαιρέτως τὴν φιλοσοφίαν καὶ φιλοσοφίαν. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν πατρίδα, μόλις ἐν καὶ εἴκοσιν ἔτη γεγονῶς, συνέστησεν ἐν τῷ οἴκῳ ἰδιωτικὴν Ἀκαδημίαν, εἰς ἣν συνέβησαν ἅπαντες τῆς πόλεως ἐκείνης οἱ νέοι, ὅσοι, ζήλῳ παιδείας κινούμενοι, ἐτρέποντο εἰς τὴν ἐξάσκασιν τοῦ νοῦς των καὶ τὴν προσαπόκτησιν νέων γνώσεων. Μεταξὺ δὲ τούτων διακρίνοντο Ἀνδρέας ὁ Μαυροκηνός, ὁ ἀκολούθως διαδεξάμενος τὸν Παρούταν εἰς τὴν ἱστοριογραφίαν τῆς πατρίδος του, ὁ διάσημος ποιητῆς καὶ φιλόλογος Μαράιος Βενέριος, ὁ πραγμαθὲς ὀφθαλμικὸς εἰς τὴν ἀρχιεπισκοπὴν τῶν ἐν Κερκύρᾳ Λατίνων, καὶ ὁ γνωστός τοῦ Πλάτωνος μεταφραστῆς πλατωνικῆς Ἀδρῆδος Βέμβος. Αἱ συνεδριάσεις αὐταὶ καθ' ἑσ, συζητήσεων περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ βίου γενομένων, ἡγήρευεν ὁ Παρούτας μετ' εὐγλωττίας καὶ ἐτοιμότητος πνεύματος οὐ τῆς τυχοῦσας, περιεποίησαν αὐτῷ τὴν ἀγάπην καὶ ὑπόληψιν τῶν συμπολιτῶν του, οἵτινες ἔκτοτε προσεῖδον ὅτι ἐμελλέ ποτε, ὡς καὶ ἐπεσυνέθη, νὰ προέλθῃ εἰς τὰ μείζονα τῆς πατρίδος του πολιτικῆς ἀξιώματα.

Παρακολουθήσας δὲ κατὰ τὸ 1562 Μεγάλῳ τῶν Συριανῶν καὶ Ἰωάννῳ da Leghe, πρέσβει τῆς Πολιτείας τῶν Βενετῶν παρὰ τῷ Αὐτοκράτορι Μαξιμιλιανῷ, ὑπὸ τὴν διδασκαλίαν τοιοῦτων ἀξιολόγων διπλωματῶν, ἔμπειρος ἐγένετο κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν δημοσίων πραγμάτων παρὰ ταῖς ἀνελκῆς τῶν Ἱππεδῶν.

Νυμφευθεὶς δὲ μετὰ τρία ἔτη, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπαλλαγεὶς τῶν παντὶ λόγιῳ ἀφορητῶν οικιακῶν μεριμνῶν, ἔκτοτε ὄλον ἐαυτὸν ἀφιέρωσεν εἰς τὰς προσφιλεῖς αὐτῷ μελέτας, πρῶτον τῶν ὁποίων προῖον ὑπῆρξεν ὁ ὠραίος ἐπικηδέιος λόγος ἐπὶ τῶν πεσόντων ἐν τῇ παρὰ ταῖς Ἐχινάσι τὸ 1571 γενο-

μένη κατὰ Τούρκων μάχῃ, καθ' ἣν ἡ Ἑλλὰς ἐθρήνησεν ὀκτὼ χιλιάδας τῶν τέκνων τῆς, περὶ ὧν θυμῶς οὐδεμίαν ἐγένετο μνηστὴν, διότι πάντες ἐδόξαζον ὅτι ἡ δουλεία εἶχεν ἡδὴ ἐξέλθει τοῦς Ἕλληνας ἐκ βίβλου ζώντων.

Οὐ πολὺ δὲ μετὰ τὴν νίκην ταύτην ἢ τῶν Βενετῶν Γερουσία, ἐπιδοῦσα εἰς τὴν τότε ἐνυπόχρουσαν μεταξὺ τῶν κατὰ τοῦ Τούρκου συμμάχων πάντων ἡγεμόνων διαφωνίαν, καὶ ἀναλογισαμένη ὅτι, ἐνεκ τῆς βραδύτητος αὐτῶν ἀπολέουσα πρὸ μικροῦ τὴν Κύπρον, ἐκινδύνευε τότε διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ν' ἀποβῆ καὶ τὴν Κρήτην, περὶ ἣν, ὡς ἐφαίνετο, ἐπωρθαλίμια ὁ Σουλτάν Σελίμης, ὠρίμως σκεψαμένη, διηλλάγη μετ' αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ τότε πολλοὶ ἡγήθησαν κατὰ τῆς ἀποφάσεως ταύτης καὶ, οὐδόπως εἰσδύοντες εἰς τὰς ὑποκεκρυμμένας αὐτῆς αἰτίας, διέσπυρον αὐτὴν δημοσίως τε καὶ μὴ, ὡς δὴθεν ἀντικειμένην εἰς τὸ ἔθνος καὶ τὴν εὐδοξίαν τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος, ὁ Παρούτας, ἀριστος πολίτης ὢν, ὅπως ματαιώσῃ τῶν κακοθύμων τὰς σπερματολογίας, συνέταξεν ἀπολογητικὸν τινα λόγον, ἀνεκδοτὸν εἰσέει, καθ' ὅσον γινώσκουμεν, δι' οὗ ἀπέδειξε τὴν σύνεσιν τῆς τῶν Βενετῶν Γερουσίας ἄλλ' ἵνα πάντα ἐνδοιασμὸν ἀφαιρέσῃ ἐκ τοῦ πνεύματος τῶν δυσπειθεστέρων, προσέθετο τότε νὰ συγγράψῃ τὰ τρία βιβλία τῆς Ἱστορίας τοῦ Κυπριακοῦ πολέμου, ἅτινα ἀποτελοῦσι μέρος πάντῃ κερχωρισμένον τῶν ἑτέρων δώδεκα βιβλίων τῆς Βενετικῆς Ἱστορίας, τὴν ὀποῖαν δὲν ἐπεχειρήσεν εἰμ' ἀφοῦ ἀκολούθως ἀνεδείχθη ἱστοριογράφος τῆς Πολιτείας.

Τῆς ἀναδείξεως ταύτης προηγίθη ἡ ἀποπεράτωσις καὶ ἡ ἐκδοσις τῆς *Τελευτέρας τοῦ Πολιτικοῦ βίου* εἰς διάλογον, ἦτοι συγγραμματος μετενεχθέντος διὰ τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Γαλλικὴν. Ἐνεκ δὲ τοῦ πονήματος τούτου καὶ τῶν Πολιτικῶν αὐτοῦ λόγων, οἵτινες μόνον μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως ἐξεδίδθησαν, κατατάχθη μετὰ τῶν δεξιωτέρων πολιτικῶν καὶ γλαφυρωτέρων συγγραφέων οὐ μόνον τῆς πατρίδος του, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ πεπαιδευμένου κόσμου. Οἱ λόγοι οὗτοι διαιροῦνται εἰς δύο βιβλία, ὧν τὸ μὲν πρῶτον περιέχει δεκαπέντε, στρεφομένους περὶ ἀντικείμενα ἀποδιδέοντα τὰ ἀρχαῖα κράτη, τὸ δὲ δεύτερον, δέκα μόνον λόγους ἀναφερομένους εἰς τὰ τῆς Πολιτείας τῶν Βενετῶν καὶ εἰς χρόνους οὐ πολλῶ ἀπέχοντας ἀπὸ τῶν τοῦ συγγραφέως. Ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τρεῖς μόνον λόγοι πραγματευοῦνται περὶ Ἑλληνικῶν ὑποθέσεων, ὁ δεύτερος, ὁ καὶ ὑπ' ἡμῶν μετενεχθεὶς, ὅστις ἄλλως ἔχει κοινήν καὶ μετὰ τῶν Ρωμαίων τὴν ὑπόθεσιν, ὁ δέκατος ὀποῖον ἐμακάρισεν ἐαυτὸν ὁ Παρούτας ἐνεκ τοῦ ἔργου τούτου, δι' οὗ εὐρέθη εἰς Θεῶν νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν εὐδοξίαν τῆς πατρίδος δι' αὐτῶν ἐκείνων τῶν φιλολογικῶν ἐνασχολήσεων, αἵτινες ἦσαν λίαν προσφιλεῖς αὐτῷ.

Ἡ Βενετικὴ τοῦ Παρούτα Ἱστορία, ἐκ δώδεκα, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, βιβλίων συγχεμένη, περιέχει πᾶν ὅ,τι, ἐν τῇ Πολιτικῇ κυρίως, ἀξιωματικῶ-

τοῦ Παρούτα, μεγάλους ἐπαίνους ἀποδίδων εἰς τοὺς λόγους τούτους, προσεπιφέρει καὶ πολλῶν ἄλλων, ταῦτ' οὗτο ποιούντων, ἀνδρῶν τὰς μαρτυρίας ἄλλ' ἡμεῖς προκρίνομεν ἀπ' αὐτῶν τὴν κρίσιν ἀρμοδιωτέρου δικαστοῦ, ἐκείνην τούτεστι τοῦ πολυμαθοῦς καὶ γλαφυροῦ συγγραφέως τῆς δυστυχῆς ἡμιτελοῦς ἀπομεινέτης Ἱστορίας τῆς Βενετικῆς Φιλολογίας, Μάρκου τοῦ Φουκαρίνου, τοῦ ἀκολούθως περιελθόντος εἰς τὸ ἀνώτατον τῆς Πολιτείας ἀξίωμα. Λέγει λοιπὸν οὗτος ὅτι ἐκ τῶν διαφανισάντων τὰ τῆς Πολιτείας τῆς Ρώμης οὐ μικρὸν τιμὴν περιεποίησεν εἰς ἐκείνην Παῦλος ὁ Παρούτας διὰ τῶν λόγων του, οἵτινες, κατὰ τὴν δοξασίαν τῶν ἐξουνοστέρων πολιτικῶν, ὑπερβάλλουσι πάντα τὰ παραπλησίον εἶδους πονήματα καθότι ἀπτόλμως ἔστιν ὅπου τῶν μάλλον λαμβανόντων πολιτικῶν λόγων τοῦ Κράτους ἐκείνου, καὶ τῶν αἰτίων τῆς προόδου καὶ πτώσεως αὐτοῦ, ἀποκαλύπτει εἰς τοὺς ἀναγνώστας ὅσα ὀλίγοι κατανοοῦσι διεξερχόμενοι τὰς ἱστορίας.»

Ἐνεκ λοιπὸν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν ἀξίας καὶ συνέσεως ὄφειλον οὗτοι, ὡς εἶλε, νὰ παράσχουσιν οὐ μικρὰ βοηθήματα τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα ἀσχολουμένοις καὶ τῷ ὄντι γινώσκουμεν ὅτι μεγάλως ὑπ' αὐτῶν ὠφελήθη ὁ Μοντέσκιους ἐν τῇ συγγραφῇ τοῦ γνωστοῦ πονήματός του περὶ τῶν αἰτίων τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς πτώσεως τῶν Ρωμαίων. Προσθέτον δὲ, εἰς ἔπαινον αὐτῶν, ὅτι ἡξιώθησαν καὶ Γερμανικῆς μεταφράσεως ὑπὸ Σχμυρήλου τοῦ Στρουμίου, καὶ Γαλλικῆς, ὑπὸ τοῦ Κυρίου Villars, εἰ καὶ ὁ τελευταῖος οὗτος, μετ' ἀναιδείας, δυστυχῶς οὐχὶ πάντῃ ἀπαρδειγματίστου καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, σιωπῶν τὸ ὄνομα, σφετερίζεται τὴν δόξαν τοῦ περιωνύμου Ἰταλοῦ.

Ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει, κατὰ τὸ ὅποιον προέβη εἰς φῶς κατὰ πρῶτον ἡ *Τελευτέρας τοῦ Πολιτικοῦ βίου*, ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν Ἀλοΐσιος ὁ Κονταρίνας, ὅστις πρὸ δύο μόνων ἔτων ἀναδείχθη ἱστοριογράφος τῆς Πολιτείας, δὲν ἡδυνήθη νὰ δώσῃ δείγματα τῆς περὶ τὸ δυσχερὲς τοῦτο ἔργον δεξιότητός του. Δὲν ἐδίστασεν ὅμως ἐπὶ πολὺ τὸ συμβούλιον τῶν δέκα ὅπως ἀποφασίσῃ περὶ τοῦ διαδόχου του. Ἦτο τοσοῦτον μεγάλη καὶ γενικὴ ἡ γῆμ τῆς ἱκανότητος τοῦ Παρούτα, ὥστε, καὶ τοῖ σταθερῶς ἐκλεγόμενων εἰς τὸ ὑπόργημα τοῦτο ἀνδρῶν προβεδηκῶν τῶν τὴν ἡλικίαν καὶ δεδοκιμασμένων ἐν τοῖς πολιτικοῖς πείρας, τότε ἦμῶς παντός ἄλλου λόγου ὑπερίσχυεν ἡ ἐγνωσμένη εὐφοία καὶ πολυμάθεια αὐτοῦ, παμφηρεῖ ὡς ἐκ τούτου ἱστοριογράφου διορισθέντος κατὰ τὸ 1579. Ἀδύνατον δὲ εἶπειν ὀποῖον ἐμακάρισεν ἐαυτὸν ὁ Παρούτας ἐνεκ τοῦ ἔργου τούτου, δι' οὗ εὐρέθη εἰς Θεῶν νὰ συντελεσθῇ εἰς τὴν εὐδοξίαν τῆς πατρίδος δι' αὐτῶν ἐκείνων τῶν φιλολογικῶν ἐνασχολήσεων, αἵτινες ἦσαν λίαν προσφιλεῖς αὐτῷ.

Ἡ Βενετικὴ τοῦ Παρούτα Ἱστορία, ἐκ δώδεκα, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, βιβλίων συγχεμένη, περιέχει πᾶν ὅ,τι, ἐν τῇ Πολιτικῇ κυρίως, ἀξιωματικῶ-

νευτον συνέβη από του έτους 1513 μέχρι του 1551. Την συγγραφήν αυτής κατ' αρχάς μὲν ήρξατο ο Πικρούτας λατινιστί, άλλ' εν ώ τέσσαρα βιβλία, ών τὸ εν περιεσώθη, εΐχεν ήδη συγγράφει εις τήν γλωσσάν ταύτην, μεταγνοῦς ἀκολουθῶς, καί ταῦτα καί τήν λοιπήν ιστορίαν συνέταξεν ἰταλιστί. Τελευτήσας ὅμως πρὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, δὲν ἔλαβε τήν εὐχαρίστησιν ν' ἀκούσῃ τοὺς ἐπαίνους, μεθ' ὧν παρὰ πάντων ἀπεδέχθη, ἀφοῦ μετὰ ἐπτὰ ἔτη ἀπὸ τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ ἐξέδωκεν αὐτὴν εἰς φῶς οἱ υἱοὶ του.

« Δὲν δύναμι, λέγει ὁ Γραβόσκος, ν' ἀποσιωπήσω τὰ σπάνια προτερήματα τῆς ιστορίας ταύτης; ἠόποιε, εἴτε διὰ τὴν ἀλλόθων καί τὴν ἀκριβοειαν μεθ' ὧν συνεγράφη, εἴτε διὰ τὴν σιθικράτητα τοῦ ὕφους, οὐχὶ μὲν κομμοῦ, ἀλλὰ πλήρους μεγαλοπρεπειᾶς καί ἰσχύος, εἴτε διὰ τὰς εὐστόχους καί ἀκριβεστάτας σκέψεις τοῦ συγγραφέως, οὐ μόνον συγκριτικῶς μετὰ τῶν καλλιτέρων τῆς Ἰταλίας ιστοριῶν, ἀλλὰ καί ὀλίγῃ δύνασται πρὸς αὐτὴν κατὰ τὴν ἀξίαν νὰ παρὰβληθῶσιν. Ἠξιώθη δὲ καί ἀγγλικῆς μεταφράσεως ὑπὸ Ἀβρίγου Καρούου, ἐκδοθείσας ἐν Λονδίῳ τὸ 1657.

Τὴν ἀνάγκωσιν τῆς ιστορίας ταύτης, ἀφηγουμένης πολλὰ γεγονότα ἀναπερόμενα εἰς τὴν πολυδάκρυον ἐποχὴν τῆς πολνετοῦς ἡμῶν δουλείας, συνιστῶμεν ἰδίως εἰς τὴν φιλόπονον τῆς Ἑλλάδος νεολαίαν, ἣτις, τρεπομένη πρὸς τὰ ἀμυγλώδη τῆς ἀρκτου ἀπαυήματα, ὀλιγορεῖ, ὡς μὴ ὄφειλε, τὴν, καί τὴν φάσιν καί τὸ ἔθος κοινὸν ἔχουσαν πρὸς τὴν ἡμετέραν, Ἰταλικὴν φιλολογίαν.

Ὁ Πικρούτας ἀπέστη πάσης πολιτικῆς ἀρχῆς μέχρι τῆς ἡλικίας τεσσαράκοντα ἔτων. Πρὸς ἐκείνους δὲ, οἵτινες γινώσκοντες τὴν τυχίστην ὀριμότητα τῆς κρίσεώς του, ἠρώτων αὐτὸν περὶ τῆς ἰδιοτρόπου ταύτης ἀποχῆς ἀπὸ παντὸς ὑπουργήματος, ἀπεκρίνατο ὅτι ὁ ἀγαθὸς πολιτὴς, ὁ προνοῶν περὶ τῆς ὠφελείας τῆς πατρίδος καί τῆς ἰδίας αὐτοῦ φήμης, ὄφειλε διὰ τῆς πολνετοῦς σπουδῆς καί τῆς μεγάλης γνώσεως τῶν ἀνθρώπων νὰ καταστήσῃ ἄξιος τῶν δημοσίου ὑπουργημάτων πρὶν ἢ ζῆσθαι αὐτά. Ἀκολούθως ὅμως περιήλθεν εἰς τὴ μάλλον δικακεριμέναν ἀξιώματα τῆς πατρίδος του, ἐκτός τοῦ ἀνωτάτου, οὔτινος, ὡς πάντες ἐδέξαζον, ἤθελε τύχει, εἰμὴ ὁ Θάνατος πρῶτῶς ἀπέτρεμε τὸ νῆμα τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Καθότι κατὰ τὸ πεντηκοστὴν ἔτηον καί τελευταῖον ἔτος τοῦ βίου του, εἰς ὃν ἦδη πρεσβείας ἀποσταλεῖς καί μέλλων νὰ μεταβῇ ἐν τρίτῳ πρεσβευτῆς, αἴφνης κατελήθη ὑπὸ κακοήθους πυρετοῦ, ὅστις ἀφῆρπασεν αὐτὸν τοῦ ζῆν τῆς 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1598 ἐν μέσῳ τῶν Ὁρήνων τῆς ὄλης πατρίδος.

Ἐὰν ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος ἐστρεφε τὸν νικηφόρον αὐτοῦ στρατὸν κατὰ τῆς Ἰταλίας, πῶς ἤθελον ἀπεδῆ τὰ τῆς Ρώμης;

Ἐν πολλοῖς μὲν καί ἄλλοις κατέστη τῆς Ρώμης ἡ πολιτεία ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κράτος εὐδαιμονοστάτη,

ὥστε εὐλογον αἰτίαν ἔσχεν ὁ Σοφὸς ἐκεῖνος νὰ εἴπῃ, ὅτι ἡ Τύχη καί ἡ, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐχθρὰ αὐτῆς, Ἀρετὴ ἀνακωχῆν ἐποίησαν πρὸς ἀλλήλας ὅπως ἀναδιβάσωσι τὴν πόλιν ἐκείνην εἰς τὸν ὕπατον τοῦ μεγαλείου βαθμόν. Τοῦτο δὲ μάλιστα καταφανέστερον γίνεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ πολιτεία ἐκείνη ἀπῆλάνθη τῆς ἀνάγκης, εἰς ἣν ἄλλως ἢ τῶν χρόνων περιτροπὴ ἤνεγκεν αὐτήν, ν' ἀντιπαρατέξῃ τὰ ὅπλα τῆς πρὸς τὰ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὅστις νικήσας ἦδη τὸν Ἀρρεῖον καί χειρώσας τὴν Περσίαν καί ἄλλα ἔθνη, δὲν συνέλαβε τὸν σκοπὸν νὰ τραπή πρὸς τὴν Ἑβρώπων, καί μάλιστα τὴν Ἰταλίαν, πρότερον, ἢ, ὡς ἐποίησε, πρὸς τὰ πέρατα τῆς ἀποτολής, καί οὐ τις τῆς ζωῆς ἡ διάρκεια, ἀνεπαρκάτωντος ἦδη τσαυτὰ καί τελικαῦτα ἐπιχειρήματα, δὲν παρετάθη ἐπὶ τσοσῦτον, ὥστε νὰ περιέλθῃ νικηφόρος τὰς λοιπὰς τῆς ὠφελίου χώρας, ἀς τέως μὲν δὲν εἶχε διὰ τῶν ὅπλων αὐτοῦ ψάσει, ἀλλ' ὦν, ἐνεκα τῆς ἀμέτρου φιλαρχίας του, διὰ τοῦ λογισμοῦ του ἐδόκει κρατεῖν.

Ἀλλὰ δῆλον ὅτι πλείστου λόγου ἄξιον σκοπεῖσαι ἠποία τις ἡ ἔκθεσις τῶν τῆς Ρώμης, εἰ πρότερον τοιαῦτα τις ἰδέα ἐπήρξατο τῷ Ἀλεξάνδρῳ, ἢ ὀφειλάτερον ὁ χρόνος συνέπραττεν εἰς πραγματοποίησιν αὐτῆς. Ἰπικινῆθη ἡ ἀμφιβολία αὕτη ὑπὸ Ἰτίου τοῦ Λιβίου ἐν τῷ Ὁ βιβλίῳ τῆς πρώτης δεκάδος τῶν ἱστοριῶν του, ὅστις ἐπεχείρησε νὰ πραγματευθῇ περὶ τοῦ ἐνδεχομένου γενέσθαι, εἰ τυχόν οἱ τῶν Ρωμαίων στρατηγοὶ ἐμελλον νὰ πολεμήσωσι πρὸς τὸν Ἀλεξάνδρον. Ἀλλὰ πᾶν τὸ πρὸς τὴν δοξασίαν αὐτοῦ ἀντιμαχόμενον παραλικῶν, πᾶσαν κατέβηκε σπουδὴν πρὸς τὸ ἀποδείξει ὅτι τὰ τῆς Ρώμης στρατεύματα, ἐὰν ποτε συνήρχοντο εἰς μάχην μετὰ τῶν στρατευμάτων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἤθελον ὑπερτερεῖται. Τοῦτο δὲ τσοσῦτον θετικῶς ἐφέρει, ὡσανεὶ προσεμετρυεῖτο καί ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀποτελέσματος. Διάρρηρα ὅμως πρὸς τὴν δόξαν ταύτην ἀντιφερόμενα ἐπιχειρήματα δύναται τις νὰ ἐξαγάγῃ καί ἐκ πλείστον τῶν αὐτῶν ἐκείνων πραγματίων, ἀίνα ὁ Λίβιος περὶ τῶν Ρωμαίων αὐτοῦ ἀφηγεῖται.

Ὅπως ἀλλοθῶς γνωρίσωμεν τῶν μὴ πω τελεσθέντων τὸ ἀποθεσόμενον, οὐδένα ἔχομεν ἀσφαλέστερον κανόνα ἢ τὰ ἦδη τελεσθέντα πράγματα, ἀτινα διὰ πιθανῆς εἰκασίης ὀδηγοῦσιν ἡμᾶς ἵνα εἰσδύσωμεν εἰς τὸ ἐνδεχόμενον καί τῶν λοιπῶν ἀποτέλεσμα, ἐὰν ποτε ἐξέτελοντο. Ἀς κρατάξωμεν λοιπὸν ἐνώπιόν μας τὰ, τε τοῦ Ἀλεξάνδρου καί τῆς Ρωμαίων πολιτείας κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἔργα, ὅπως μάθωμεν τί ἠδύνατό τις νὰ προσδοκᾷ ἐκ τῆς ἀνδρείας καί τῆς δυνάμεως ἐκατέρων, ἐν πρὸς ἀλλήλους ἀντετάσσοντο. Ἐὰν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ Μεγάλου πεπραγμένα πολυθρόλλικτα ἐγένοντο καί πασίγνωστα, καθότι πλείστοι συγγραφεῖς ἀπέκαμον ἀφηγοῦμενοι ταῦτα. Ὁ δὲ Πλούταρχος, ὁ τοῦ βίου φιλοπονήσας τῶν μάλλον ἀνδρείων καί μαγαθῶμων κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀμυασάντων ἀνδρῶν, προοιμιάζων ἐν τῷ βίῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου, ζῆ-

τεῖ συγγνώμην, τοῦθ' ὅπερ ἐν τοῖς ἄλλοις οὐ ποιεῖ, ἐὰν ὡς ἐκ τῆς πληθῆος καί τῆς σημαντικώτατος δὲν δυνάη νὰ διεξέλθῃ διόντως ἀπάσας τὰς ἐκείνου πράξεις. Ἀλλὰ τῶν Ρωμαίων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης τὰ κατορθώματα ὅτε καὶ ἑαυτὰ ὑπῆρξαν πολὺ μεγάλα, οὔτε διὰ φήμης πολὺ λαμπρὰ καί ἐξάκουστα, ἐν ᾧ ἀπ' ἑτέρου τὰ τούτοις ἐπόμενα ἔργα αὐτῶν ὑπερέβαλον κατὰ τε τὴν ἀξίαν καί τὴν δόξαν πάντα τὰ ὑφ' οἰουδήποτε ἄλλου κράτους πεπραγμένα, ὅτε ἡ ὑπόληψις καί ἡ φήμη, ἦν ἐπὶ ἐκίστη; μὲν περιπτώτως, ἐν κερῷ πολέμου δὲ μάλιστα περὶ πολλοῦ ποιούμεθα, ὑπῆρξεν ἀσυγκριτω; τῷ Ἀλεξάνδρῳ μεγαλειτέρα ἢ τοῖς Ρωμαίοις στρατηγοῖς, τοῖς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ ἀμύασται, ὅποτε τῆς Ρώμης; τὸ μεγαλεῖον ἦν εἰσέτι ἀρτιγενές καί, οὔτως εἰπεῖν, ἐν προοιμίαις. Ἀλλ' ἀ; προὐθῶμεν καί εἰς τὴν λεπτομερεστέραν τοῦ πράγματος ἐξέτασιν. Ἢ πολιτεία δὲν εἶχεν εἰσέτι ἐπικρατεῖαι τὰ ὄριζα τοῦ κράτους αὐτῆς πέραν τοῦ Ἀατίου καί τινος ἐν Οὐμβρία καί Πικεντίνῃ μέρους, μεταξὺ λαῶν ὁμῶρων τοῖς Οὐόλοισι καί Λίκνοισι. Δὲν εἶχεν εἰσέτι ὁ στρατὸς αὐτῆς ἐξέλθει τῆς Ἰταλίας, τοῦθ' ὅπερ οὐκ ἐτελέσθη πρὶν τοῦ πρὸς Καρχηδόνιους πολέμου. Ἐκ τούτου δηλοῦται ὅτι ἡ πολιτεία ἦν εἰσέτι ἀσθενῆς καί μὴ πω ἐξηλακμένα ἐν ταῖς σοβαροτέροις καί σπουδαιότεραις τοῦ πολέμου ἀγχολίαις, ἐν αἷς κατὰ τοὺς ἐπερχομένους χρόνους ἐμάχην καί, ἀλλοθῶς εἰπεῖν, θαυμαστὴν ἐπίδειξιν ἐκντῆς ἐποικήσαστο. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν φησιν αὐτοῖς, ὅτι εὐλογώτερον δύναται τις νὰ ἐκδοκῆ τὰς ἐξόχους ἀρετὰς τῶν Ρωμαίων πολιτῶν καί τὰ μὴ πω διεσθαρμένα τῆς πόλεως ἦθη, παρὰ τὴν πολεμικὴν ἀνδρείαν, ἦν, καί τοι ἴσως μάλλον, δὲν ἐξήσκησαν, μὴ τυροσῶν περιφανεστέρων περιπτώσεων. Ἐκείνοι δὲ οἱ τσοσῦτον ἐνδόξοι στρατηγοί, οὐ; ὁμολογεῖ ὁ Λίβιος ἱσπολαῖς τῷ Ἀλεξάνδρῳ, Φάβιος ὁ Μάξιμος, Οὐαλέριος Κορβίνος, Λούκιος Πικπίριος Κοῦρτορ, Ἰτίος Μάλλιους Τορκουάτος καί ἑτεροὶ ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀμυασάντες, ποῖά τινα ἔργα ἐπεχείρησαν; Ὁ πόλεμος ἐτελείτο εἰσέτι; παρ' αὐτοῦ; σγεδόν ταῖς πύλαις τῆς Ρώμης; οὐδὲ οὔτοι, Ἰπικτοὶ ἢ δικτάτορες ἀναδειχθέντες, οὐγὰρον κατ' ἄλλων στρατευμάτων, ἢ κατὰ τῶν Δικυθῶν, Σαυιτιῶν, Ἑτρουριῶν καί ἄλλων ὁμῶρων λαῶν, αἵτινες οὐδὲν ἕτερον, εἰμὴ ἀσθενεῖς κοινότητες ἦσαν, μὴ ἐπικρατεῖν οἰσαι τὸ κράτος αὐτῶν πέραν τῆς πόλεως καί τῆς περιφερείας τῶν, οὐδεμιᾶς τῶν χωρῶν τούτων καὶ ὑποβληθείσης μέχρι τῆς ὄρας ἐκείνης ὑπὸ τὴν κυριζήσαν ἐνὸς μόνου δεσπότη, Ἀλλ' ὅμως οἱ λόγοι τοῦ Λιβίου καί αὐτὰ τοῦτο ὅτι δηλ. πολλὰ καὶ κατέρυγον εἰς τὴν ἀνάδειξιν δικτάτορος, πρὸς δὲ, ἢ ἐπὶ τσοσῦτα ἔτη ἐξοκλοῦσθαι τοῦ πρὸς τοὺς αὐτοὺς λαοὺς πολέμου, καταδικαίνουσιν ὅπισσον κράτη τσοσῦτον ἀσθενῆ καθίσταντο ἐπίφοδα τοῖς Ρωμαίοις, ὦν ὅμως ἀπ' ἑτέρου ἀδύνατον εἰπεῖν ὅτι πολλὰ ὑπερέβηον κατὰ τε δύνάμιν καί στρατιωτικὴν ἀρετήν; διότι οἱ Ρωμαῖοι βιασθέντες πολλὰ καὶ νὰ συνέλωσι μετ' αὐτῶν εἰς μάχην, μόλις καί

ὑπὸ βίας μετὰ πολλοὺς κινδύνους καί καμάρους ἠδυνήθησαν ἐν μακρῷ χρόνῳ διαστήματι νὰ ἐκλαθρῶσωσιν αὐτοὺς, ἢ μάλλον εἰπεῖν νὰ συνδιαλλαγῶσι καί ἐνοθῶσι μετ' αὐτῶν.

Ταῦτα λοιπὸν τίς δύναται, πρὸς Θεοῦ, δικαιοῦ νὰ παρὰβλῇ πρὸς τῆς μεγίστας τοῦ Ἀλεξάνδρου πράξεις, πρὸς τῆς τσοσῦτας νίκας αὐτοῦ ἐπὶ μεγίστων καί κραταιοτάτων βασιλείων ἀπάσας τῆς Ἀσίας; Καί διδοσῶμεν μὲν βεῖ οἱ στρατιῶται τοῦ Ἀρρεῖου ἀγρόμναστοι ἐτόγγανον καί δειλοὶ, παρὰ πάντων ὅμως ὁμολογεῖται ὅτι συνεπσοσῶντο εἰς τρικοντάκις μυρίους ἐνόπλους ἀνδρας ἐκ τοῦ ἔθνους ἐκείνου, ὕπερ ἐπὶ τινα χρόνον Παντοκράτωρ ὑπῆρξ. Τσοσῦτον δὲ χῶρον περιήλθον τὰ νικηφόρα τοῦ Ἀλεξάνδρου ὅπλα ἐν ὀλίγῳ πλείσιν ἢ δέκα ἔτεσιν, ὅσων οὐδὲ αὐτὰ ὀφειλάτερον τὰ τῶν Ρωμαίων κατὰ τὸν ὕπατον βαθμόν τοῦ μεγαλείου αὐτῶν ἐν πολλῷ μείζονι χρόνῳ.

Ναί μὲν ἐπὶ πολλὰς ἀρετὰς ἐπηγήθησιν οἱ, περὶ ὧν ὁ λόγος ἀνωτέρω, Ρωμαῖοι στρατηγοί, καί ὄντως ἄξιοι τῶν ἐπαινῶν ἐγένοντο; ἀλλὰ ποῖας πρὸς ἀνάδειξιν τελείου στρατιγοῦ ἀρετῆς ἐστερήθη ὁ Ἀλεξάνδρος; Τίς μάλλον αὐτοῦ ἐν πλείσιν παρῶσται μάχαις; Τίς μάλλον αὐτοῦ ἐπεδειξάτο μείζονα τόλμην ἐν τῷ ἀναδέσθαι, μείζονα ἐπιμονὴν ἐν τῷ ἐξοκλοῦσθαι, μείζονα δὲ πείλιδα ἐν τῷ ἀνύειν τὰς ἐπιχειρήσεις; Τίς στρατηγὸς μάλλον αὐτοῦ ἐτιμήθη ἐπιμαθήσαστο ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν του; Τίς; μάλλον αὐτοῦ ἐπεθύμησε δόξαν καί ἐξουσίαν; Ὡστε αἱ ἀρεταὶ ἐκείνου, αἵτινες, ἐν πολλοῖς μεμερισμένοι, ἀξίους μεγάλης δόξης κατέστησαν πολλοὺς στρατηγούς, ἐν αὐτῷ μόνῳ κατ' ἐξοχὴν ἐπεσορεθῶσιν. Ἐμελλεν ἀρὰ γὰρ εἰς Ἰταλίαν μεταβάσσει νὰ πτοίση τὸν Ἀλεξάνδρον, ὅστις ἀτρόματος ἐράνη ἐν τῷ εἰσδύσει εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας καί ἐν τῷ ἐπιχειρῆσαι τσοσῦτας ὀδοιπορίας εἰς χῶρας ἀγνώστους, οὐδενὶ ἄλλῳ, εἰμὴ τῷ τόλμῃ καί τῷ θαυμάσιῳ αὐτοῦ εὐρύθῃ παρῶσθαι, ὅτι ἠδύνατο ἐκιντῶν καί τὸν στρατὸν αὐτοῦ ἀβλήθῃ νὰ ἐπαναγῆρῃ; Ἀλλοθῶς τε καί λίαν εὐχερῆς ἀπέβαινον αὐτῷ ἢ εἰς Ἰταλίαν διαπλῆξας, ὑπὸ τὸ κράτος αὐτοῦ εὐρισκόμενος τῆς ἦδη ὑπὸ τοῦ πατρὸς του χειρωθείσης Ἑλλάδος. Παρκατὸς δὲ τῶν εἰρηθεύειν, ἀτινα ὑπὸ τσοσῦτον νὰ παρῶσιν αὐτῷ ἦτε εὐφῶρος χῶρα κατ' ἡ ἰδίαν αὐτοῦ ἰσχύ; δὲν ἠδύνατο ἀπ' ἑτέρου νὰ ἐλπίσῃ τὴν ὑποδοχὴν καί βοήθειαν τῶν τσοσῦτων ἐχθρῶν φανερῶν τῶν Ρωμαίων πολιτείας λαῶν; Διότι οὔτοι δὲν ἤθελον πάντως ἀποποιεῖσθαι τῆς μείζονος ἡγεμονίας, οἷος ὁ Ἀλεξάνδρος, ὑποταγῆν, ὅπως διαφύγωσιν ἐκείνων πόλεως; τινος, ὑπ' αὐτῶν ἱσοδυνάμου νομιζομένης, καί πρὸς ἦν ἐπαλαί διετέλουν πεισματωδῶς ἐρίζοντες. Μάλιστα δὲ τὸ μῖσος καί ὁ φθόνος, ὦν ἔτρεπον κατὰ τοῦ μεγαλείου τῶν Ρωμαίων, ἤθελε, πρὸς ὠφέλειαν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἐροπλίσσει πάντας αὐτοὺς κατ' ἐκείνων. Ἐπ' αὐτῷ τούτῳ δὲν προσεκλήθη ὁ Πύρρος ὑπὸ τῶν Σαυιτιῶν καί τῶν Ταρεντινῶν εἰς Ἰταλίαν; Διὰ

την αὐτὴν δὲ αἰτίαν πολλὰ τῶν πόλεων, αἵτινες ὑπῆκουον πρότερον τοῖς Ῥωμαίοις, δὲν ὑπέκυψαν αὐτοθελήτως τῷ Ἀνίβω, ἐξαναχθεῖσαι ὑπὸ τῆς λύπης μᾶλλον ὅτι ἤρχοντο ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων, ἢ ὑπὸ τοῦ φόβου μὴ καταπιεσθῶσιν ὑπὸ τῶν ὅπλων τῶν Καρχηδονίων;

Ἀπομένει νῦν κατὰ τι ν' ἀποβλέψωμεν πρὸς τὰ στρατεύματα τοῦ Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν Ῥωμαίων. Ὁ μὴ βυβλούμενος δὲ ἐν τῇ ἐρευνῇ ταύτῃ ἐκουσίας ν' ἀπατηθῇ, θέλει εὐχερῶς διακρίνει πρότερον τῶν μερῶν ὑπερέχον. Ἐπειδὴ εἰ μὲν προσήκει γὰρ ἐκτιμῆσθαι τὸν ἀριθμὸν τῶν πολεμούντων, τίς δύναται ν' ἀμφισβᾷ ὅτι οἱ στρατοὶ τοῦ κυριάρχου τοσοῦτων ἐπικρατειῶν δὲν ἐμελλον πολλῶ νὰ ὑπερέχουσι κατ' ἀριθμὸν ὅσους ἠδύνατο νὰ συλλέξῃ μία μῆνη, καὶ τοὶ λίαν πολυάνθρωπος καὶ πολεμικῆ, οὐκ ἢ Ῥώμη, πόλις· καὶ εἰ μὲν ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ μόνῳ τῶν Μακεδόνων τοῦ ἠθέλησε τὰ πλεῖστα τῶν ἔργων αὐτοῦ νὰ ἐπιχειρήσῃ, τούτο ἐξ ἰδίας προαιρέσεως καὶ γνώμης προήλθε μᾶλλον, ἢ ἐξ ἀδυναμίας· καθότι ἐκεῖνος ἐδόξαζεν ὅτι κατὰ τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἀρμυδιώτερον ἢ στρατός τις ἐξ εὐαρίθμων, ἀλλ' ἐμπειροπολέμων στρατιωτῶν συγκροτούμενος, ἢ τὸ μέγα πλήθος, ὅπερ δυσχρηστὶν καὶ σύγχυσιν ἐπάγει συνεχέστερον, ἢ ἀρωγὴν. Ὅθεν, μετὰ τὴν ἤτταν τοῦ Δαρείου συστάσας τὸ ἀσίμνηστον ἐκεῖνο τάγμα, τὸ ἐκ τριάκοντα χιλιάδων νέων συγκροτούμενον, ἠρημόνων μὲν ἐκ τοῦ ἀνθους πολλῶν χειρῶν ἐπαρχιῶν, ἐξησκημένον δὲ ἐν τῷ Μακεδονικῷ στρατῷ, ὠλιγορήσει τοὺς ἑαυτοῦ Μακεδόνας, οἳ ἐπέτρεψεν, ὡς ἔδεται, τῇ αἰτήσῃ αὐτῶν ἐκεῖνων, μόνον κατὰ χάριν καὶ πρὸς ἀμοιβὴν τῶν κόπων τῶν ν' ἀκολουθήσῃσι τὰς σημαίας του καὶ νὰ μεταβῶσι μετ' αὐτοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας πρὸς ἀναζήτησιν νέων ἄθλων. Ἀλλὰ περὶ τῆς μεγάλης ἐν τῷ στρατεύματι αὐτοῦ ἐπικρατούσης πειθαρχίας ἀξιόχρεων μαρτυρίαν παρέχουσιν ἡμῖν αἱ τοσαῦται οὕτως ἐπιτυχῶς τελεσθεῖσαι μάχαι, ἢ κυρίως τοσοῦτων πόλεων, αἱ μακρὰ ὁδοπορίαι, ἢ διηνεκῆς ἀσκήσις ἐν ταῖς στρατιωτικαῖς. Ἐκ τούτων δ' ἀπάντων καταφαίνεται ὅτι οὐδεὶς στρατὸς, ὑπῆρχε κατὰ τοὺς χρόνους ἐκεῖνους μᾶλλον ἐμπειρος, μᾶλλον ἐπιτήδειος ἐν τοῖς πολεμικοῖς, μᾶλλον ἐδπίθετος τῷ ἡγεμόνι, καὶ μᾶλλον ἀκριβῆς περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν πάσης στρατιωτικῆς ἐπιταγῆς ἐκεῖνου τοῦ στρατοῦ, ὃν ἡγαγε τὸ Ἀλέξανδρος. Μῆχρι τῆς σήμερον εἰσέτι πολυθύλητος διατελεῖ ἢ ὑπὸ Ἀλεξάνδρου εἰθισμένη στρατιωτικὴ παράταξις, ἣτις φάλαγξ ἀπεκλήθη. Ἴν ταύτῃ τὰ τῶν στρατιωτῶν στίφη, πυκνῶς, οἰοῖται πλέγματι συμπαραταγμένα καὶ ὑπὸ μεγάλων ἀσπίδων περισεπέμενα, συνετέλου ἀσφαλέστατον καὶ πυκνότατον στρατιωτικὸν σῶμα, δυνάμενον εὐσταθῶς ν' ἀντιστῆ εἰς οἰανδήποτε τῶν πολεμίων προσβολήν.

Παρατηρεῖ παρακατιῶν ὁ Αἰθίως ὅτι τὰ βουλευματα μίαις συνεστάτης Γερουσίας, οὐκ ἢ τῆς Ῥώμης, ὄφειλον γὰρ ὑπερισχύουσι τῶν ὑπὸ ἐνός μόνου

ἀνδρός, οἷος ὁ Ἀλέξανδρος, διακρίψων, μὴ ἀναλογιζόμενος τὸν ἀντίον, ὅτι ἐπὶ τῶν μεγάλων ἐπιχειρημάτων, καὶ ἐν ὄρα πολέμου μάλιστα, δεῖται τῆς ὑπερτάτης ἐξουσίας καὶ τῆς κυριαρχίας ἐνός μόνου. Οὕτως ἔκρινον καὶ αὐτοὶ οἱ Ῥωμαῖοι, οἵτινες κατὰ τὰς κρίσεις περιπτώσεις προσέτρεχον εἰς τὴν ἀνάδειξιν Δικτάτορος, ὅστις ὄρισμένος δὲν εἶχεν ἐντολὰς, ἀλλὰ μόνον τὸ καθῆκον τοῦ προνοῆσαι ἵνα μὴ πάθῃ κακὸν τι ἢ δυσάρεστον ἢ πόλις. Ἀλλὰ, καὶ τοὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἢ ἐξουσία ἢ τὸ σέβας πρὸς τὸν Δικτάτορα, βραχυχρόνιον καὶ οὐχὶ ἀνεύθυνον ἄρχοντα, δὲν εἶναι προσβλητὰ πρὸς τὸ μέγαλεον τῆς δυνάμεως ἐνός βασιλέως, καὶ ἐνός μάλιστα τοσοῦτον μεγάλου καὶ ἀξιοτίμου, ὡς ὁ Ἀλέξανδρος. Πολλάκις ἐν Ῥώμῃ, προκειμένου περὶ ἀποστολῆς ἀναπληρωτικῶν ἀνδρῶν εἰς τὸ στρατεύμα, διηγήθησαν ὑπὸ τῆς αὐθαδείας τῶν Δημάρχων ἀκαίρι οἱ εἰδές, ἐξ ὧν διεκαλύθη ἢ τῶν στρατιωτῶν καταγραφῇ. Ἀλλ' οὐδὲν τοιοῦτον συνέβη τῷ Ἀλεξάνδρῳ, παρ' ὃ καὶ μόνῳ παρέσχετο ἢ ἀνωτάτη ἀρχὴ καὶ ἢ ἄκρα ἐξουσία, μὴ ἔλλαιπόντων ὅμως αὐτῷ καὶ τινῶν πιστοτέρων φίλων, μεθ' ὧν εἴθε βουλευέσθαι, εὐαρίθμων καὶ μὲν, ἀλλὰ νουεχῶν καὶ εἰς μόνον ἀποβλέπόντων τὸ ὄφελος τοῦ ἡγεμόνος ἐκεῖνου, ἐξ οὗ καὶ ἄπαν τὸ μέγαλεον αὐτῶν ἐξήρτάτο. Καὶ τοιοῦτοι ὄντως οἱ σύμβουλοι ὄφειλουσιν εἶναι ἐπὶ τῶν σπουδαίων ἔργων, ὅπως ὀρίμως περὶ αὐτῶν ἀποφασίζωσι καὶ ταχέως ἐκτελέσωσι αὐτὰ, τοῦ' ὅπερ δὲν συμβαίνει ἐνθα πολλοὶ ἐξουσιάζουσι μετ' ἴσῃς μὲν δυνάμεως, ἀλλὰ μετὰ διαφόρων συχνάκις σκοπῶν καὶ φρονημάτων.

Ἴτι δὲ καταφανέστερον γενήσεται τὸ ἐνδεχόμενον ἀποτέλεσμα τοῦ πρὸς Ἀλέξανδρον πολέμου τῶν Ῥωμαίων, ἐάν διὰ τοῦ νοῦς ἀλίγῳ περαιτέρω χωροῦντες ἀνασκοπήσωμεν τὰ τῶν ἐπομένων χρόνων γεγονότα. Διήρκεσαν ὁ πρῶτος τῶν Καρχηδονίων πόλεμος ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρα ἔτη, καὶ ὁ ὑπὸ τῶν Ἀνώνων τῆς Ῥώμης ἐξησθηνόθη μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἀπέσθθη τὸ κράτος τῶν Καρχηδονίων, οἵτινες μετ' οὐ πολὺ αὐθις ἠγέρθησαν ὅπως κατατρέξωσιν αὐτοὺς τῆς Ῥώμης νικητὰς των. Ὅτε δὲ ὁ Ἀνίβας μετὰ τοσαυτάκις πέντε ἔτη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκεῖνης, τῆς πόλεως Ῥώμης λαβούσης ἤδη μεγάλην ἐπίδοσιν κατὰ τε τὴν ἰσχύην καὶ δύναμιν, ἐπῆλθε μετὰ τοῦ στρατοῦ κατὰ τῆς Ἰταλίας, οὐ μόνον ἢ τῶν Ῥωμαίων πολιτεία ἀπεγυμνάθη πάσης σχεδὸν τῆς ἢ ἐκράτει χώρας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἢ πόλις Ῥώμη περιήλθεν εἰς τοὺς μεγίστους κινδύνους. Ἀλλῶς δὲ ὁ Ἀνίβας οὐκ ἦν ὁ Ἀλέξανδρος, διότι οὔτε τὴν τύχην, οὔτε τὰς δυνάμεις, οὔτε τὴν ἐξουσίαν εἶχεν ἐκεῖνου. Ἴγαγε τὸ στρατεύμα διὰ ξηρᾶς καὶ δι' ἐκτεταμένης πορείας, στερούμενος πάσης ἀρωγῆς, ἀποκλεισμένης οὐσίας τῆς Ἰταλίας ἕνεκα τῆς ὑπὸ Ῥωμαίων κατοχῆς τῆς Σικελίας καὶ διὰ τὴν δύναμιν τοῦ στρατοῦ αὐτῶν. Οὐχ ἤττον δὲ τῶν ἐχθρῶν του καὶ αὐτοὶ οἱ συμπολίται του, ἀντίπαλοι ὄντες τῆς δόξης αὐτοῦ,

ἐμποδῶν αὐτῷ ἐγένοντο κατὰ τὴν ἐπὶ ξηρᾶς διατήρησιν τῶν στρατευμάτων του. Οὐδὲν ἄλλο τοιοῦτον ἀπαντῶμεν παρ' Ἀλεξάνδρῳ, ὅστις ἠδύνατο μάλιστα διὰ βραχέως διάπλου νὰ μεταβιβάσῃ τὸν στρατὸν του εἰς τὰς ἀκτᾶς τῆς Ἰταλίας καὶ νὰ προσπορισθῇ εὐκόλως πάντα τὰ ἐπιτήδεια. Οὐδὲ δύναται τις τῷ Ἀλεξάνδρῳ νὰ προσάψῃ ἐκεῖνο, ὅπερ ἤττονα ἑαυτοῦ κατέστησε τὸν Ἀνίβαν, ὅτι δηλ. καὶ μὲν ἀνεγνώριζε νὰ νικᾷ, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ μεταχειρίζεται τὴν νίκην· διότι ὁ Ἀλέξανδρος ἰδιόζοντα ἔσχε χαρακτῆρα μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ προτερημάτων, τὴν ζέσιν καὶ γοργότητα ἐν τῇ ἀνύειν τὸ στάδιον τῶν νικῶν του, ὥστε οὐδὲν κώλυμα, οὐδεὶς κίνδυνος κατέσχευ αὐτὸν οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ μικρῶν, τοῦ καλῶς χρῆσθαι τοῖς εὐνογητήμασι τῆς εὐμενοῦς τύχης· διὸ καὶ ἀφωρμὴν ἔλαβεν ὁ Πλούταρχος τοῦ παραστήσαι τὸν Ἀλέξανδρον ὀμιλοῦντα περὶ ἑαυτοῦ καὶ λέγοντα, ὅτι οἱ ἀπονερόμενοι αὐτῷ ἔπεινοι ὄφειλοντο εἰς τὰ πλεονεκτήματα τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρετῆς μᾶλλον, ἢ εἰς τὴν εὐμένειαν τῆς τύχης.

Ἐξ ἀπάντων τούτων λοιπὸν δυνατὸν τεκμαίρεσθαι ἐκεῖνο, ὅπερ καὶ ἀρχόμενος ἔλεγον, ὅτι μετὰ τῶν καλλιωτέρων καὶ εὐτυχεστέρων τῆς πόλεως Ῥώμης γεγονότων ἠδύναται τις νὰ συγκραταλέξῃ ὅτι τῷ μεγάλῳ Ἀλεξάνδρῳ δὲν ἐπῆλθεν ἢ ἰδέα τοῦ ἐκστρατεῦσαι πρότερον κατὰ τῆς Ἰταλίας, ἢ ὅτι ἢ ζωὴ αὐτοῦ δὲν παρετάθη ὅπως δυνήθη νὰ μεταβῇ ἀιολούτως καθότι, τούτου γενομένου, ὄφειλαν ἢ πολιτεία ἐκεῖνη ἢ νὰ καταβληθῇ ὑπὸ τοσοῦτον ὑπερτέρου δυνάμεως, ἢ ματριώτερον εἶπειν καὶ εὐλαβέστερον πρὸς τὸ τῆς Ῥώμης μεγαλεῖον, νὰ τρέξῃ τὸν περὶ ἀπωλείας τῆς Τύχης αὐτῆς κίνδυνον. Καὶ ἄλλον ὅτι ὁ εὐτυχῆς ἐκεῖνος δαίμων, ὅστις εἰς τὸν ὑπέρτατον τοῦ μεγάλου καὶ τῆς εὐμερίας βαθμόν ἤγαγεν ἐκἄτερα τὰ κράτη ἐκεῖνα, ἀπέστησεν αὐτὰ, ὅπως τὰ ὅπλα των μὴ συγκρουσθῶσι πρὸς ἀλλήλα, ἐξ ἧς συναντήσεως ὄφειλον εἶναι ὅχι ν' ἀφανισθῶσι παντάπασιν αἱ δυνάμεις, ἀλλὰ ν' ἀμαυρωθῇ τοῦλάχιστον τὸ δόγμα καὶ ἢ δόξα ἐνός ἐξ αὐτῶν. Τούτο δὲ δυνατὸν εἶπειν ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους τούτους χρόνους συνέβη καὶ εἰς δύο μεγίστους καὶ εὐτυχεστάτους ἡγεμόνας, εἰς τὸν Ἀυτοκράτορα Κάρλον τὸν Πέμπτον καὶ εἰς τὸν Σουλτᾶνον Σουλεϊμᾶνον, οἵτινες ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκμάσαντες ἐποχῆς, καὶ ἐάν ἕνεκα τοῦ διαφόρου αὐτῶν ἠρησκέυματος ἐπιτρέπεται ἢ παραβῶν αὐτῆ, διαμιλλώμενοι πρὸς ἀλλήλους κατὰ τε μαθηματικὴν καὶ πολεμικὴν ἀρετὴν, φαίνεται, ὅτι εἴτε αὐτοπροαιρέτως ἀπέφευγον συνάντησιν τινὰ, εἴτε ἕνεκα λαυθανοσύνης τινός δυνάμεως ἀπ' ἀλλήλων ἀρίστα, ὥστε οὕτω δὲν διεκινδύνευσαν τὴν δόξαν ἐκεῖνην, ἢν μετὰ τοσοῦτων καμάτων καὶ κινδύνων ἐκτίσαντο ἐν ἀλλοῖς κατ' ἀλλῶν ἐχθρῶν πολεμοῖς. Ἀλλ' ἐξαιρέτως μετὰ μεγάλου θαυμασμοῦ παρὰ πάντων παρετηρήθη, καὶ εἰς τὴν εἰρημίνην αἰτίαν ἀπεδόθη, ὅτι, εἰ καὶ ἀφίχθησαν ἀμφοτέρων τῶν ἡγεμόνων τὰ στρατεύματα, πολυαρίθμη

ὄντα καὶ ἰσχυρότατα, εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀστρίας, καὶ λίαν προσήλθον ἀλλήλοις, ἐπὶ σκοπῷ, ὡς ἐφαίνετο, νὰ δοκιμάσωσι τὰς ἑαυτῶν δυνάμεις καὶ τὴν πολεμικὴν ἀρετὴν, ματαία ἀπέβη ἢ ἐκατέρωθεν πολεμικὴ παρασκευὴ, μὴ μετακινήσαντος τοῦ Σουλεϊμᾶνου τὴν στρατιάν του, ὅπως, ὡς πρότερον ἀνεκήρυξε, προκαλέσῃ εἰς μάχην τοὺς Γερμανοὺς, μὴδὲ Ὁσθήσαντος τοῦ Καίσαρος ν' ἀπαγάγῃ τὸ στρατεύμα ἀπὸ τῶν τευχῶν τῆς Βιέννης, καὶ τοὶ πρότερον κηρυκτικῶς ἐκτραχέοντο ὅτι σκοπὸν εἶχε κατ' αὐτοὺς νὰ ἐπιτεθῇ, ὅπως λάβῃ δίκαις τῶν παρελθουσῶν πρὸς τὸν ἀδελφὸν του καὶ πρὸς πᾶσαν τὴν Γερμανίαν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ὑβρεῶν. Ἀλλ' ἐτελεθῆαι παρατηρήσεις αὐταὶ πολλῶ ἀπέχουσι τῆς παρούσης ἡμῶν προθέσεως, ἀναθέμενοι ταύτας εἰς ἑτέραν ἰσῶς πραγματείαν (*), περιόνομεν. ἐνθάδε τὴν λόγον.

Ἐν Κερκύρῃ.

Τ. Α. ῬΩΜΑΝΟΣ.

ΘΗΡΙΟΝ ΖΕΒΩΔΑΝ.

—0—

Κατὰ τὸ 1764 ἔτος ἐφάνη ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Γαλλίας Ζεβωδᾶν ὑπερμεγέθης τις λύκος, ὀνομασθεὶς ἐκ τοῦ τόπου Θηρίον τοῦ Ζεβωδᾶν, οὗ τινος τὴν κερκὴν παριστᾷ ἢ παρατιθέμενη εἰκονογραφία. Τὸ Θηρίον τοῦτο ἐπὶ δέκα καὶ πέντε μῆνας ἐμάστιξε μετὰ φρίκης τοὺς κατοίκους καὶ αὐτῆς καὶ τῶν πέριξ ἐπαρχιῶν, τὸ δὲ ἱστορικὸν αὐτοῦ περιγράφεται ἐν χειρογράφῳ κειμένῳ ἐν τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ τῶν Πικρισίων, οὕτω πως:

α Τὸ Θηρίον τοῦτο, ἀφοῦ ἐπέφερον ἐν διαστήματι τεσσάρων μηνῶν φρικτὴν ὄλεθρον εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τοὺς ἀγρούς τῆς ἐπαρχίας Ζεβωδᾶν, μετέβη εἰς τὴν τοῦ Ἀγίου Ἀβανου, ὅπου ἐξηκολούθησε νὰ ἀρπάξῃ καὶ νὰ φονεύῃ ὅχι μόνον ζῶα, ἀλλὰ καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας. Ὁ δὲ τῆμος τοσοῦτω κατατάραξε τὴν φαντασίαν τῶν κατοίκων, ὥστε πολλοὶ καὶ τερατώδεις ἐγεννήθησαν δόξασαι· καὶ οὗτοι μὲν δι' ἐπιθυμίας ὅτι εἶναι ἀπρωτον, ἔτεροι δὲ τέρως τῆς φύσεως, καὶ ἄλλοι παρίστανον αὐτὸ ὡς ὑπερμέγεθος Θηρίον· τινὲς δὲ καὶ διηγοῦντο ὅτι ἤκουσαν αὐτὸ ὀμιλοῦν. Ἐνεκα τούτων ὄλον κοινὴ φήμη ἐπεκράτησεν ὅτι τὸ τέρας τοῦτο εἶναι ἢ καταχθόνιος δαίμων ὑπὸ μορφῇ θηρίου. Ἡ Δεμαρχία τῆς Μένδης καὶ τὰ ἐπαρχικὰ συμβούλια τῆς Δαγγεδόκης ἐψήφισαν 2,200 φράγκων ὑπὲρ τοῦ σενεύσαντος τὸ Θηρίον· ἀλλὰ πᾶσαι αἱ προσπάθειαι ἀπέβησαν ἄνευ ἀποτελέσματος.

β Ἐρημαθόντων τῶν ἀγρῶν, διακοπιστῶν τῶν μεταξὺ χωρίων σχέσεων, νεκρωθέντος τοῦ τοπικοῦ ἐμπορίου καὶ κινδυνεύοντων τῶν κατοίκων ὑπὸ τοῦ λιμοῦ, ἢ Γαλλικῆ Κυβέρνησις ἐπέμφε κατ' αὐτοῦ ὀλόκληρον λόγον πυροβολικοῦ βοηθημένου ὑπὸ χιλίων

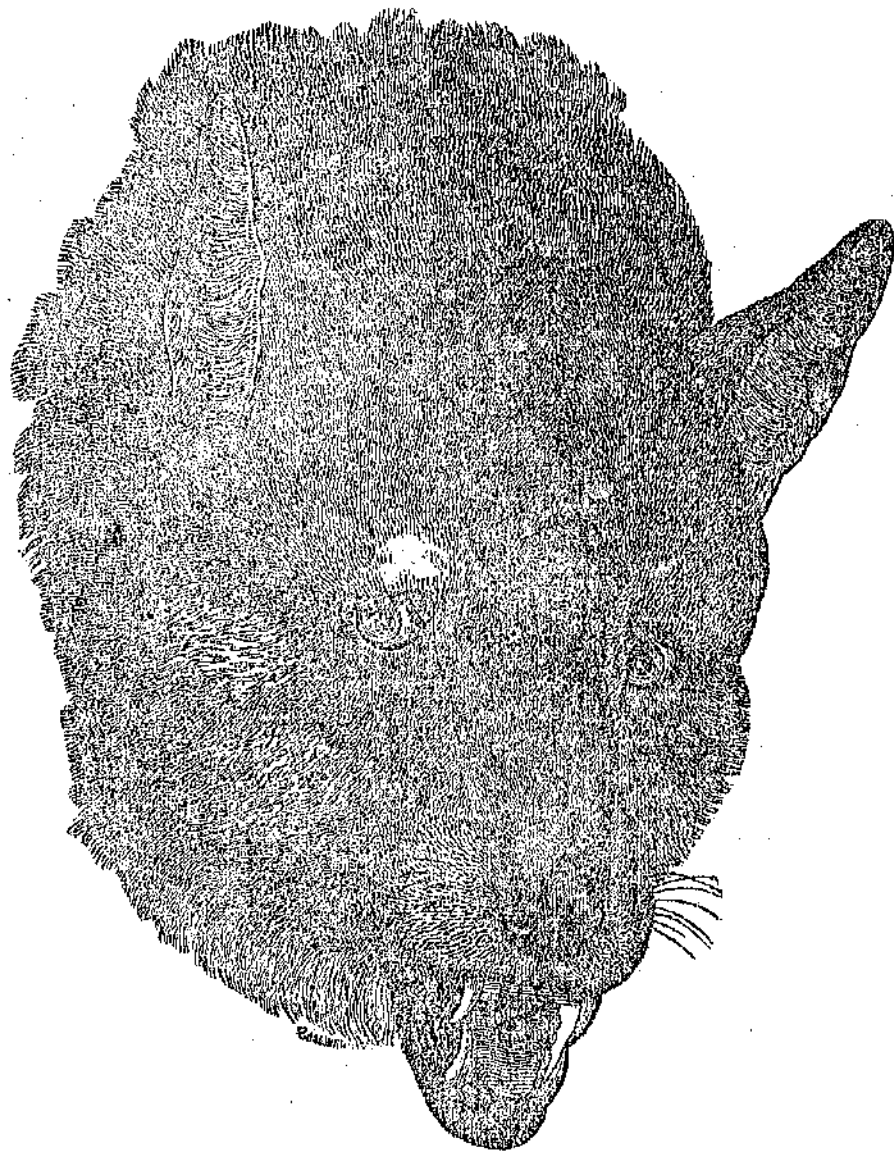
(*) Περὶ τῶς ἐπιθέσεως τούτου πραγματεύεται ἡ συγγραμμὴ ἐν τῇ δεκάτῃ καὶ τελευταίᾳ λέγει τοῦ αὐτοῦ βιβλίου.

δικασίαν χωρικών άπλισμένων. Ούτοι περιεκύκλωσαν μὲν τὸ θηρίον, έπυροβόλησαν κατ' αὐτοῦ ἰκανὰς ώρας, ἀλλ' οὐχ ἦν τὸν αὐτὸν έρωγεν άτρωτον. Τότε ὁ έπισκοπος τῆς Μάνδης εξέδωκεν έπιστολὴν έγκύκλιον ορίζουσαν δημοσίαις προσωγὰς, νηστείαν καὶ λιτανείαν πρὸς κατάπνευσιν τοῦ κακοῦ, αἱ δὲ έκκλησίαι τοῦ Κράτους ήνεώχθησαν ὡς έν καιρῷ μεγίστων δημοσίων συμφορῶν.

» Περὶ τὰς άρχάς τοῦ 1765 έτους, πέντε παῖδες

νά παρικήση τὴν λαίαν του. Τοσοῦτῳ δὲ έθαιμάθη υπό πάντων ἡ πόλις τῶν παιδίων, ὥστε Γάλλος ποιητὴς έγραψεν ὀλόκληρον έπικόν ποίημα έξυμνοῦν τὴν γενναϊότητα αὐτῶν. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον γυνὴ προσβληθεῖσα υπό τοῦ θηρίου, έφερε κειρίαν πληγὴν κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ διὰ λόγῃς ἦν εκράται, τὸ δὲ θηρίον τρομαρὰ βρυχώμενον έφυγε.

» Τὸ μόνον άντικείμενον τῶν ὀμιλιῶν καθ' ὅλην

περίπου δωδεκαεταίς και δύο δεκαπενταετη κοράσια, φυλάσσοντες, επί τῆς κορυφῆς λόφου τινός ποιμίονιον, προσβλήθησαν αἰφνης υπό τοῦ θηρίου. βλέποντες δὲ τὸν κίνδυνον άρρακτον, ὤρμησαν και επέφερον κατ' αὐτοῦ πληγὰς διὰ τῶν λογγομύρων ῥάβδων των· ἀλλὰ τὸ θηρίον άτάραχον ήρπασεν ένα τῶν παιδίων και έρωγεν· οἱ παῖδες έξηκολούθησαν κυνηγοῦντες τὸ θηρίον έως οὔ τοῦτο εἰσήλθεν έντός λάκκου βορβορώδους, όπου βυθισθὲν μέχρι κοιλίας βραδείως έκινεῖτο· εκεί προσφάσαντες οἱ παῖδες έτυπτον αὐτὸ κατὰ κεφαλῆς, και τὸ έβίχσαν

τὴν Γαλλίαν ἦσαν τὰ κακουρήματα και αἱ καταστροφαι τοῦ θηρίου τοῦ Ζεβωδάν. Πόσους ανθρώπους έφόνευσε, πόσους έπλήγωσε, πόσα ποιμίνα ήρήμωσε, κατὰ ποίαν ὥραν εξέρχεται, ποῦ διατριβῆ, πῶς έφαρμά, πῶς υπερασπίζεται και τὰ τοιαῦτα. Ἐπὶ τέλους αἱ έπαρχίαι Ζεβωδάν και Λουθερνάγες ήβξησαν τὴν άμοιβὴν τῶν 2,200 φράγκων εἰς 10,000, και έσχεδιασθη γενική έστρατεία κατὰ τοῦ θηρίου, συγκειμένη εἰς 20 χιλιάδων ὀπλιτῶν. Ἡ δὲ Κυβέρνησις προσεκάλεσε διὰ διατάγματος ὅλους τοὺς περιφίμους κυνηγοὺς τοῦ Κράτους, ἵνα συγ-

κυρωθῆσαι πρὸς καταστροφήν τοῦ κινουῦ έχθροῦ.

» Ἡ άμοιβὴ τῶν 10 χιλιάδων φράγκων, αἱ υπερχέσεις τοῦ Βασιλέως και ἡ δόξα τοῦ να ροιούσε τις τὸ εἰς άπασαν τὴν Εὐρώπην γνωστὸν θηρίον τοῦ Ζεβωδάν, ἔσως δὲ και τὸ εὐγενές και φιλόανθρωπον αἰσθημα τοῦ ν' ἀπαλλάξη τοὺς κατοίκους τῶν μερῶν εκείνων ἀπὸ τὰς αἰμοδόρους καταστροφὰς τοσοῦτω τρομαρῶδους έχθροῦ, συνεκέντρωσαν εἰς τὴν έπαρχίαν Ζεβωδάν τοὺς περιφρομητέρους κυνηγοὺς τῆς Γαλλίας· ἐπὶ κεφαλῆς δὲ ὄλων εκάλεσαν ἡ Κυβέρνησις Εὐγενῆ τινε Νορμανδὸν περιφρομητον κυνηγὸν τῶν λύκων, ὅστις, ὡς έλεγον, εἶχε φρονεῖσαι εἰς διαφρόνη· έπαρχίαις υπέρ τοῦς χιλίους δικασίους· ἡ άφιξις δὲ αὐτοῦ ήβξησε τὸν άριθμὸν τῶν πανταχῶθεν συρρέόντων κυνηγῶν, και ἡ έπαρχία αὐτῆ έμοιζέε τὴν τῶν ήρωϊκῶν γρόνων, καθ' οὓς τὸ άθος τῶν Ἑλλήνων κυνηγῶν έξεστράτευεν εἰς έξολόθρευσαι τοῦ Ἑρμυκινίου Κάπρου. Καὶ ὅμως τὸ θηρίον Ζεβωδάν δὲν έφρονεῖθη και τοὶ πολλὰκις πληγωθὲν γενόμενον δι' ἐπὶ τιναις ἡμέρας άπραγές, παρῆχεν έλπίδας εἰς τοὺς κατοίκους ὅτι ἤθελεν ἰσως άποθάνει εκ τῶν πληγῶν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον άνεράνη φροερόν και αἰμοδύρον ὡς και πρότερον. Συνελθον τότε τὴν ἰδέαν νὰ δηλητηριάσωσι πρόβατα και νὰ βίψωσιν αὐτὰ εἰς τροφήν και κατέργαγε μὲν αὐτὰ, βλάβη ὅμως οὐδεμία έγένετο· οἱ δὲ κυνηγοὶ ὡς και οἱ λοιποὶ ὀπλοφόροι άπαυδήσαντες άνεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια.

» Τέλος πάντων κατὰ τὸν Ιούλιον τοῦ 1765 έτους, ὁ Βασιλεὺς Λουδοβίκος ΙΒ' διέταξε νὰ εκστρατεύσῃσιν κατὰ τοῦ θηρίου ὄλοι οἱ βασιλικοὶ κυνηγοὶ και οἱ εὐγενεῖς τοῦ Βασιλικῦ οἴκου υπό τὴν διοίκησιν τοῦ άρχηγῦ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἁγίου Λουδοβίκου, οἵτινες περιεκύκλωσαν τὰ δάση τῆς Ρεξέβρης κατὰ τὴν Λουθερνάν, και διεσκόρπισαν τοὺς κυνηγετικούς αὐτῶν κύναις εἰς άνίχνευσαι τοῦ θηρίου. Ἦν 20 Σεπτεμβρίου ὁ άρχικυνηγὸς τοῦ Βασιλέως παράφυλάσσωσιν στενωπὸν, εἶδεν ερχόμενον αὐτὸ, έγον έστραμμένην τὴν πλευρὰν πρὸς αὐτόν, και εὐθὺς εξέκένωσε κατ' αὐτοῦ τὸ ἔπλον του έμπεριέχον σφαίραν μιὰς λίτρας και πυρίτιδα ἴσην πέντε βολῶν. Ὁ κρότος τοῦ πυροβόλου υπήρξε τοσοῦτον δυνατὸς, ὥστε ὤθησε τὸν κυνηγὸν εἰς τῶ ὀπίσω, τὸ δὲ θηρίον έπεσε μὲν πληγωθὲν κατὰ τὴν πλευρὰν και τὸν ὀφθαλμὸν, ἀλλ' ήγήθη εὐθὺς και ὤρμησε κατὰ τοῦ άρχικυνηγοῦ, ὅστις εκράξεν εἰς βοήθειαν μη λαθὼν καιρὸν νὰ γεμίση εκ νέου τὸ ἔπλον του. Βύτυχως άξιωματικὸς τις τοῦ δουκὸς τῆς Λύρηλις δραμῶν έπυροβόλησε κατὰ τοῦ θηρίου, και έπειδὴ ἡ σφαίρα προσέβαλε θανασίμως τὰ μεταξὺ τῶν μηρῶν τοῦ ζώου, κατέπεσε μετὰ τινε βήματα νεκρὸν.

» Οἱ κατὰ καιρὸς προσβλήθέντες υπό τοῦ θηρίου χωρικοὶ τῶν διαφρίων έπαρχιῶν, προσκληθέντες· άνεγνώρισαν τὴν ταυτότητα τοῦ τρομαρῶδ θηρίου τοῦ Ζεβωδάν, τὸ ὅποιον ἐπὶ τοσοῦτον καιρὸν διέσπειρε φρικὴν και δειστρον εἰς τὴν έπαρχίαν αὐτῶν. Πρὸς τοῦτοσι εἶρον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, τὴν οὐλὴν τῆς πληγῆς ἦν

επέπεσε κατ' αὐτοῦ διὰ τῆς λόγγης ή γυνὴ εκείνη περὶ ἧς άνεφέραμεν άνωτέρω.

» Τὸ θηρίον εξέγιζεν 180 Γαλλικὰς λίτρας· εἶχε δὲ μήκος 5 Γαλλικῶν ποδῶν και 7 δακτύλων, περιφέρειαν 3 ποδῶν και ὕψος 32 δακτύλων, ὀδόντας 40, ἦτοι 18 ἐπὶ τῆς άνω και 22 ἐπὶ τῆς κάτω σαγῆνος. Οἱ κυνηγοὶ έδίδον αὐτῷ ἡλιαιον ὀκτὸ εἶπῶν.

ΠΕΡΙ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΥ.

(Συνέχεια. Ἰδε φη. λ. λ. 169).

—ooo—

ΠΑΙΟΥ ΚΥΚΛΟΣ— Διαιρούντες 365 ἡμέρας διὰ τοῦ 7, εἰρίσκωμεν ὅτι, τὸ μὲν κοινὸν έτος συνίσταται εκ 52 εβδομάδων και μιᾶς ἡμέρας, τὸ δ' ἐμβόλιμον εκ 52 εβδομάδων και 2 ἡμερῶν.

Θεωρήσωμεν κατὰ πρῶτον τὸ εκ 365^η κοινὸν έτος, υποθέσωμεν δὲ ὅτι τὰ έτη διαδέχονται ἀλλήλα άνευ παρεμβολῆς. Ἐάν ἡ πρώτη εβδομάς έτους τινος άρχεται ἀπὸ σαββάτου, άπασαι αἱ 52 ερεξῆς εβδομάδες τοῦ έτους τοῦτου θέλουσι άρχεσθαι ἀπὸ σαββάτου επίσης· ἡ τελευταία ἡμέρα, ἀφ' ἧς άρχίσει ἡ 53^η εβδομάς, έσται· επίσης σαββατον. Λοιπὸν, πᾶν κοινὸν έτος άρχεται και λήγει δι' ἡμέρας ὀμιώνμου. Τὸ επόμενον έτος άρχίσει ἀπὸ τῆς επομένης τῷ σαββάτῳ ἡμέρας, ἦτοι ἀπὸ κυριακῆς.

Συλλογιζόμενοι καθ' ὅμιον τρόπον ἐπὶ τοῦ επόμενου έτους, βλέπομεν ὅτι και τοῦτο λήγει ὅπως ήρχισεν, ἦτοι εκ κυριακῆς· άρα τὸ τρίτον έτος άρχίσει εκ τῆς επομένης ἡμέρας, ἦτοι ἀπὸ δευτέρου· και ὅστω καθ' εἴς ἧς, ἐπ' άπειρον, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται ἡ περὶ εἶπῶν κοινῶν εκ 365 ἡμερῶν συνισταμένων.

Ἐν διαστήματι 7 εἶπῶν, αἱ πρῶται ἡμέραι τῶν διαδοχικῶν εἶπῶν διατρέξουσι τὸν κύκλον ὀλόκληρον τῆς εβδομάδος, τὸ δὲ 8^{ον} έτος άρχίται, ὡς τὸ πρῶτον, ἀπὸ σαββάτου. Τοῦτο τὸ 8^{ον} έτος δύναται επίσης νὰ θεωρηθῆ ὡς τὸ πρῶτον νέας σειρῆς εἰς 7 εἶπῶν κοινῶν, αἵτινα άρχίσουσιν ἀλληλοδιαδόχως εἰς ὄλιον τῶν ἡμερῶν τῆς εβδομάδος, ἀπὸ τοῦ σαββάτου πρώτου.

Ἡ εἰς 7 εἶπῶν περίοδος αὕτη, ἤθελεν εἶσθαι ὁ κύκλος τοῦ Ἡλίου ἐάν τὸ ἡμερολόγιόν μας περιεἶχε μόνον κοινὰ έτη εκ 365 ἡμερῶν εκαστον. Ἀλλ' ἔνεκε τῆς παρεμβολῆς ἡ τοιαῦτη τάξις δὲν διατηρεῖται, ὡς εἴς ἧς θέλωμεν ἰδεῖ.

Πρὸς σαφήνειαν τῶν ἰδεῶν, ἢ μάλλον ὅπως εκφρασθῶμεν γενικῶς, δηλοῦμεν τὰς 7 ἡμέρας τῆς εβδομάδος, λογιζόμενας κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν τάξιν καθ' ἣν διαδέχονται ἀλλήλας, υπό τῶν στοιχείων τοῦ ἀλφάβητου Α, Β, Γ, Δ, Ε, Ζ, Η· τοῦ Α δηλοῦντος ἀδιχόρους σαββάτου, ἢ κυριακῆν, κ. τ. ε. ἀλλὰ τότε τὸ Β δηλοῖ τὴν επομένην ἡμέραν, κυριακῆν, ἢ δευτέρην, κ. τ. ε. Τὰ έτη θέλουσιν άρχίσει διαδοχικῶς υπό

Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Α Β Γ Δ Ε Ζ Η Α Β Γ Δ Ε Ζ Η . . . Ἐν τῇ σειρᾷ τῶν εἶπῶν τοῦτου, αἵτινα υπεθέσαμεν κοινὰ ἢ εκ 365^η, παρεμβάλλωμεν ἔν εμβόλιμον ἦτοι 8^{ον} έτος εκ 366^η, ἢ εκ 52 εβδομάδων πλέον

κατοίχοι, οὐχί εἰς Π ἀλλ' εἰς Ζ. λοιπὸν ἀρκεῖ νὰ μεταβάλλωμεν τὸ κυριακὸν γράμμα Π ὅπου ἐγγραμμεύσαν ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰαννουαρίου μέχρι τῆς ἐμβολίου ἡμέρας, ἀντ' ἑτέρου, τοῦ Ζ, ἀμέσως προηγούμενου τοῦ Π ἐν τῇ ἀλφαιβητικῇ τάξει. Τοῦτο δὲ εἶναι ἀκριβὲς τὴ γράμμα ὅπου παρεγράφη ἐν τῆς σειραῖς τῆς σελ. 59, ὡς μὴ μέλλον χρῆσιμῶσαι ὡς κυριακὸν τοῦτο δὲ μεταχειρίζομεθα διὰ τὸ μέρος τοῦ ἐμβολίου ἔτους ὅπου ἐπέται τῆς παρεμβολομένης ἡμέρας. Οἱ Ῥωμαῖοι παρενέβαλλον τὴν ἡμέραν ταύτην μετὰ τῆς 23 καὶ 21 Φεβρουαρίου, καὶ οὐχί μετὰ τὴν 28 ὡς ἐπιτέταται ἐνταῦθα. Συνήθως δὲ διδόνται τὸ αὐτὸ γράμμα τῆς 23 Φεβρουαρίου καὶ εἰς τὴν μετ' αὐτῆν ἐμβολίον ἡμέραν, ὅπως μὴ συγχισθῆ μέχρι τέλους τοῦ ἔτους ἡ σειρά τῶν γραμμάτων. Οὐχ ἤττον ὁμοίως μεταβάλλεται τὸ κυριακὸν γράμμα, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, ἐν τοῖς ἐμβολίοις ἔτεσι, ἀτὰρ ἔχουσι δύο τοιαῦτα, ὡς τὸ μὲν εἰς τὴν τάξιν τοῦ ἀλφαιβητοῦ ἡγούμενον ἀνήκει εἰς τὰς μετὰ τὴν ἐμβολίον ἡμέραν κυριακῆς, τὸ δὲ ἐπόμενον, εἰς τὰς πρὸ τῆς ἐμβολίου ἡμέρας κυριακῆς.

Κατὰ τὰ προεκτεθέντα εὐκόλως εὐρίσκωμεν ὁποῖα ἡμέρα τῆς ἐβδομάδος εἶναι ἡμερομηνία τις θαθεῖσα. Π. γ. εὐρίσκωμεν ὅτι:

1) Π 3 Δεκεμβρίου 1492, ἡμέρα καθ' ἣν ὁ Χρῆστος Κολόμβος ἀπέπλευσε πρὸς εὐρεσιν τῆς Ἀμερικῆς, ἦτο παρασκευή.

2) Π 29 Μαΐου 1453, ἡμέρα τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν, ἦτο τρίτη.

ΚΥΚΛΟΣ ΣΒΑΗΝΗΣ—ΕΠΑΚΤΗ— Π σχέσις τῶν ἡμερομηνιῶν πρὸς τὰς τῆς Σελήνης ἡλικίας εὐρίσκειται διὰ μέσου ὀλίγου ἀναλόγου. Νάλιστά δὲ αἱ μεθόδοι ἤβελον εἶσθαι αἱ αὐταί, ἐὰν ὁ τῆς Σελήνης κύκλος τῶν 19 ἔτων περιῆγεν ἀκριβῶς 235 συνοδικούς μῆνας, ὡς ὁ ἐβδομαδιαῖος κύκλος περιέχει ἀκριβῶς 7 ἡμέρας. Ἀλλ' ἐλλείπουσι 0,003 μῆνός συνοδικῶς ἐπειδὴ δὲ ὁ μῆν οὗτος εἶναι 29, ἢ 5, τὸ σφάλμα, ἐν τῷ τέλει τῶν 19 ἔτων, εἶναι 0,095. 0884, ἢ μία ἡμέρα ὡς ἐγγιστα μετὰ παρελεύσειν 200 ἔτων.

Ἐπιθεωροῦμεν κατὰ πρῶτον, ὅτι ὁ τῆς Σελήνης κύκλος τῶν 19 ἔτων εἶναι ἀκριβὲς, καὶ ὅτι εἰς μῆν συνοδικὸς περιέχει ἡμέρας 29 1/2. Ἐὰν ἡ Σελήνη ἦναι νέα κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς 1^{ης} Ἰαννουαρίου, ὡς συνέβη κατὰ τὸ προσηγμένον τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς ἔτους, τὴν 2 Ἰαννουαρίου αὕτη ἐξεῖ ἡλικίαν 1 ἡμέρας. Τὴν 3 Ἰαννουαρίου ἡ ἡλικία αὐτῆς ἔσται 2 ἡμερῶν, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς μέχρι τῆς 31 καθ' ἣν ἡ ἡλικία αὐτῆς ἔσται 30 ἡμερῶν. Τότε συμπληρωθέντος τοῦ συνοδικοῦ μηνός, ἡ Σελήνη κατεστάθη πάλιν νέα τὴν 31, καὶ ἀπανερχεται διὰ τῶν αὐτῶν φάσεων κατὰ τὰς ἐπομένους ἡμέρας. Ἡ τῆς Σελήνης ἡλικία ἐπέχει ἐνταῦθα τὸν αὐτὸν τόπον ὅπου αἱ ἡμέραι τῆς ἐβδομάδος, πλὴν τοῦ ὅτι ὑπάρχουσι 30 ἡλικία διάφοροι, 30 μονάδας ἐν τῇ περιόδῳ ἀντὶ 7. Παραστήσωμεν αὐτὰς διὰ τῶν ἐξῆς χαρακτηριστῶν ἢ συμβόλων.

*, I, II, III, IV, V, XXIX, ἀτὰρ ἐγγράφομεν ἐν τῷ παντοτεινῷ ἡμερολογίῳ ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰαννουαρίου ἀρχίζοντες. Τῆς διαρκείας τοῦ συνοδικοῦ μηνός ὀσση 29, ἢ 5, καὶ οὐχί 30, ἢ, ἀπορούμενον τὸ κλάσμα δίδοντες ἐναλλάξ 30 καὶ 29 ἡμέρας τῇ περιόδῳ τῶν ἡλικιῶν ἢ φάσεων τῆς Σελήνης. Ἐνεκ τούτου δὲ τίθενται ἡμῶν δύο χαρακτηριστῆρες Ῥωμαϊκοὶ ἐν ἑκάστῳ δευτέρῳ μηνί ἐπὶ μίας καὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας. Οἱ χαρακτηριστῆρες δὲ οὗτοι ὑπάρχουσιν ἐγγεγραμμένοι ἐν ἀντιστρόφῳ τάξει, δι' ὃν λόγον θέλωμεν ἰδεῖ μετ' οὐ πολὺ.

Τούτου τεθέντος, καθ' ἀπάσας τὰς ἡμέρας, σημειουμένης τῇ ἀστερίσκῳ *, ἡ Σελήνη ἔσται νέα ἢ αὕτη ἐξεῖ ἡλικίαν III ἢ 3 ἡμερῶν, καθ' ἀπάσας τὰς ἡμερομηνίας ἐν ἀπάναντι εὐρίσκειται τὸ σημεῖον III. Ἐνὶ λόγῳ, βλέπομεν διὰ μίαν ἐπὶ τοῦ παντοτεινοῦ ἡμερολογίου, τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης ἥτις ἀντιστοιχεῖ ἡμερομηνία ὠρισμένη. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔσται ὁσάκις τὸ ἔτος ἀρχεῖται σὺν νέᾳ Σελήνῃ. Πρόκειται νὰ καταστήσωμεν τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο γρήσιμον ὁλοδήποτε ἂν ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης ἡλικία κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔτους. Τοιοῦτον εἶναι τὸ ἀνεκείμενον τῆς μεθόδου τῶν ἐπακτῶν συνοδικῶν ἐπὶ τῆς ἐνεκακαδεκαετηρίδι, ἢ κύκλῳ τῆς Σελήνης.

Τὸ κοινὸν ἔτος σύγκριται ἐκ 365 ἡμερῶν, ἦτοι περιέχει 11 ἡμέρας πλεόν τῶν 354 συγκροτούσων 12 μῆνας συνοδικούς διαρκείας 29, ἢ 5. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους εὐρίσκωμεν, διὰ τοῦ ἡμερολογίου αὐτοῦ, ὅτι εἰς 13^{ον} μῆν συνοδικὸς ἔρχεται καὶ ὅτι τὴν 31 Δεκεμβρίου ἡ τῆς Σελήνης ἡλικία εἶναι 10 ἡμερῶν. Τὴν ἐπομένην 1^{ην} Ἰαννουαρίου ἡ ἡλικία αὕτη ἔσται XI. (Παρατηρήτέον, ἐν παραδόξῳ, ὅτι ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰαννουαρίου ἐνδὲς ἔτους μέχρι τῆς 1^{ης} Ἰαννουαρίου τοῦ ἐπομένου ἔτους, ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης αὐξάνει κατὰ 11 μονάδας ἢ παρατήρησις αὕτη χρησιμεύσει μετ' οὐ πολὺ).

Μολοντούτο τὸ παντοτεινὸν ἡμερολόγιον, ὅπου ὑποθέτει ἀεὶ ποτε τὴν ἡλικίαν * ἢ τὴν Σελήνην νέαν κατὰ τὴν πρῶτην τοῦ ἔτους, δὲν φαίνεται γρήσιμον διὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος διότι τοῦτο ἀρχεται ἀπὸ φάσεως διαφόρου. Συλλογισθῶμεν ὁμοίως ὡς ἐξῆς. Ἐὰν ἡ ἡλικία εἶναι XI τὴν 1^{ην} Ἰαννουαρίου, μετὰ 19 ἡμέρας (ἢ XXX ἦττον XI) ἡ Σελήνη ἔσται νέα ἀλλὰ 19 ἡμέρας μετὰ τὴν 1^{ην}, εἶναι ἡ 20^η τοῦ μηνός ἔχουσα ἀκριβῶς τὸ σημεῖον XIX. Ἄρα, ἡ νέα Σελήνη ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο τῇ σιμείῳ XIX, οὐχί μόνον ἐν τῷ Ἰαννουαρίῳ μηνί, ἀλλὰ πανταχοῦ ὅπου τὸ σύμβολον XIX εὐρεθίσσεται. Γνωσάτων οὕτων οὕτω τῶν ἡμερῶν τῆς νέας Σελήνης, ὅπως εὐρωμεν τὰς ἡμέρας τῶν πανσελήνων ἀρκεῖ νὰ προσθέσωμεν 13 μονάδας τῇ ἡμερομηνία τῶν πρώτων. Οὕτω, τὸ παντοτεινὸν ἡμερολόγιον θέλει δεκτικῶν, διὰ πᾶν ἔτος, τὰς νομηνίας καὶ τὰς πανσελήνους, ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃ τις τὴν ἐπακτὴν τοῦ ἔτους ἐκεῖνου, ἦτοι τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης κατὰ τὴν 1^{ην} Ἰαννουαρίου. Ἰδοὺ ὁ πρὸς τοῦτο κανὼν.

α' Ἀπὸ XXX ἀφαιρεθῆτω ἡ ἐπακτὴ ἢ διαφορά

ἔσται τὸ σύμβολον τῶν νομηνιῶν καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐν τῷ παντοτεινῷ ἡμερολογίῳ. Πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἀπαιρέσεως ταύτης, ἐπενείησαν νὰ ἐγγράψουσι τὰς τῆς Σελήνης ἡλικίας I, II, III, XXIX, XXX ἢ *, κατὰ τὰς ἀντίστροφον ὡστε ὁ προηγούμενος κανὼν τροποποιεῖται ὡς ἐξῆς: «Γνωστῆς οὕσης τῆς ἐπακτῆς ἔτους ὠρισμένου, πρὸς εὐρεσιν τῶν νομηνιῶν τοῦ ἔτους τούτου, διὰ τῆς παντοτεινοῦ ἡμερολογίου, λαπτέον τὰς ἡμέρας αἰς ἀντιστοιχεῖ τὸ σύμβολον τῆς ἐπακτῆς ταύτης.» Κατὰ τὴν 1851, ἡ ἐπακτὴ εἶναι XXVIII· βλέπομεν ἀμέσως ὅτι αἱ νέα Σελήνη πίπτουσι, τὴν 3 Ἰαννουαρίου, τὴν 2 Φεβρουαρίου τὴν 3 Μαρτίου, κ. τ. ἔ. Ἐπομένως αἱ πανσελήνοι τὴν 3-13 ἢ 16 Ἰαννουαρίου, ἢ 15 Φεβρουαρίου, ἢ 16 Μαρτίου κ.τ.ἔ.

Λοιπὸν, τὸ ζήτημα περιωρίσθη εἰς τὸν ὄρισμὸν τῆς ἡλικίας τῆς Σελήνης κατὰ τὴν 1^{ην} Ἰαννουαρίου τοῦ τυγχόντος ἔτους. Συλλογισθῶμεθα καὶ αὐτῶς ὡς διὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος: Π. γ. 1^η Ἰαννουαρίου τοῦ ἔτους ὁ προσηγμένον τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς ἦτον ἡμέρα νομηνίας ἢ ἐπακτῆ τοῦ ἔτους ἐκεῖνου ἦτο * μετὰ 19 ἔτη αἱ φάσεις τῆς Σελήνης ἀναρῶνται κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν μετὰ τῶν ἡμερομηνιῶν τοῦ ἔτους ἐπομένους ἢ ἐπακτῆ καθίσταται καὶ πάλιν *, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, ἀπὸ 19 εἰς 19 ἔτη. Ἄρα αἱ ἐπακτῆ ἐκάστου ἔτους τοῦ πρώτου κύκλου εἶναι αἱ αὐταὶ τῶν ἡμερομηνιῶν ἐπὶ ἐν τοῖς ἐπομένους κύκλοις.

Ἄλλ' εἶδομεν ὅτι, ἐὰν προσθέσωμεν 11 ἢ XI εἰς τὴν ἐπακτὴν τοῦ ἔτους, λαμβάνομεν τὴν τοῦ ἐπομένου ἔτους. Ἡ ἐπακτὴ τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ 1^{ου} κύκλου εἶναι *, ἄρα ἡ τοῦ δευτέρου ἔτους ἔσται XI, ἢ τοῦ τρίτου ἔτους XXII, ἢ τοῦ τετάρτου XXXIII, ἢ III, ἀφαιρέσει XXX. διότι, ἡλικία 33 ἡμερῶν τῆς Σελήνης δηλοῖ ὅτι αὕτη συνεπλήρωσεν ἕνα μῆνα συνοδικὸν ὁλόκληρον, πλεόν τριῶν ἡμερῶν ἦτοι ὅτι κατέστη καὶ πάλιν νέα ἐν τῷ διαστήματι τούτῳ, καὶ ὅτι ἦδη ἔχει ἡλικίαν τριῶν ἡμερῶν. Προσθέτοντες ἀλληλοδιαδέχως XI τῇ προηγούμενῃ ἐπακτῇ, μορφοῦμεν τὸν ἐξῆς πίνακα (*).

Σελήν. κύκλος ἢ Χρυσοῦς ἀριθ.	Ἐπακτῆ	Σελήν. κύκλος ἢ Χρυσοῦς ἀριθ.	Ἐπακτῆ
1	*	11	XX
2	XI	12	I
3	XXII	13	II
4	III	14	XXIII
5	XIV	15	IV
6	XXV	16	XV
7	VI	17	XXVI
8	XVII	18	VII
9	XXVIII	19	XXVII
10	IX		

Αἱ ἐν τῷ πίνακι τούτῳ ἐπακτῆ εἰσι Γρηγοριανὴ εὐκόλως συναγομεν ἐξ αὐτῶν τὰς Ἰουλιανὰς ἐπακτῆς ὅταν ἔχωμεν χροίαν τούτων. Ὁ αὐτὸς πίναξ ἐλέγχομεν ὅτι καλοῦσθαι γνωστὴν τὴν ἐπακτὴν ἔτους τοῦ ἐρχόντος, ἀμα γνωρίζομεν τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν τοῦ ἔτους αὐτοῦ, ἦτοι τὸν ἀριθμὸν τῆς τάξεως αὐτοῦ ἐν τῷ τῆς Σελήνης κύκλῳ. Ἐπομεν ἦδη ὅτι τὸ 1 ἔτος πρὸ Χριστοῦ ἦτο τὸ πρῶτον ἔτος τοῦ πρώτου κύκλου τῆς Σελήνης. Λοιπὸν, τὴν χρυσοῦν ἀριθμὸν ἔτους ὠρισμένου εὐρίσκωμεν προσθέτοντες μίαν μονάδα τῷ ἔτει τούτῳ καὶ διακρούοντες τὸ ἀδρόσημα διὰ 19. Ἐστὼ ὡς παραδειγμα τὸ ἔτος 1857· ἐγγράζομεθα ὡς ἐξῆς:

$$\begin{array}{r}
 1857 \\
 1 \\
 \hline
 1858 \mid 19 \\
 171 \mid 97 \\
 \hline
 148 \\
 133 \\
 \hline
 15
 \end{array}$$

Ἐκ πρώτου ἔτιμος φαίνεται ὅτι εἰ κανόνες εἶναι ὅτι δύνανται νὰ εἶναι ἀκριβεῖς διότι ἰσχυροῦσθαι πάντοτε ἐπὶ τῇ ἐπακτῇ ὅτι τὸ πολιτικὸν ἔτος ἔχει 365 ἀκριβῶς, καὶ ὁ συνοδικὸς μῆν 29 1/2 ἡμέρας ἀκριβῶς. Ἄγ' ἴσως μὴ παραλείπομεν τὴν γρηγοριανὴν παρεμβολὴν ἢς τὸ ἀποτέλεσμα συμπόσεται, κατὰ μέσον ὄρου, διὰ 19 διαδοχικῶς ἔτη, εἰς 19 $\times \frac{97}{100} = 18,63$, ἀγ' ἴσθαι διὰ παρελείπομεν, ἀγ' ἐκάστου τῶν 228 συνοδικῶν μηνῶν μὴ ἐμβολίων τοῦ αἰληνιακοῦ κύκλου, τὸ κλάσμα 0,72, 0,306 ὅ πρέπει νὰ προστεθῆ τὰς 29, ἢ, 5 ὅπως λάβομεν τὴν εὐρετικὴν τῶν ἀλφαιβῶν μηνῶν συνοδικῶν. Τοῦ τελευταίου τούτου παραλαύου τὸ σφάλμα εἶναι 228 \times 0,306 = 69,98. Ἐν μέρει εἰσοῦται διὰ τῆς παρελείψεως τῶν ἐμβολίων ἔτων τὸ ἐπιλοιπὸν εἰσοῦται διὰ τῶν 7 ἐμβολίων μηνῶν εἰς δίδονται 209 ἢ, ἀντὶ 7 \times 29,5306 = 206,471. Τῷ ὅτι, τὰ δύο ταῦτα σφάλματα ἁμῶς συνιστῶσι 4, ἢ, 0,72 + 2, ἢ, 28 = 6, ἢ, 89, αἰτίαις ἐπιδιορθώσων ἵας ἐγγιστα ἀκριβῶς τὸ τῶν 6, ἢ, 98. Ἡ μικρὰ διαφορά 6, ἢ, 99 ἐπισωμμεμένη ἀπὸ κύκλου εἰς κύκλον ἀποτελεῖ μολοντούτο 1 ἡμέραν περίπου μετὰ παρελεύσειν 11 κύκλων (ἢ 209 ἔτη). Πρὸς ἀποφυγὴν ἰδίου τοῦ σφάλματος τούτου εἰσθησόμεθα τῶν ἐπακτῶν λογισμῶν, αἱ δὲ ἐπιδιορθώσεις πρὸς ὁ μ π τ ω σ ι ε καὶ μ ε τ ε σ ι ε καλοῦμαι, περὶ ὧν εἴς ἡγενησεται λόγος.

(*) Ἡ ἀρχὴ εἰς τὸν XXX ἡμερῶν τούτων ἐξῆς ἐπιναλαμβάνεται κατὰ τὴν μέθοδον τοῦ τῶν ἐπακτῶν πίνακος. Ὅπως μεταβῶμεν ἀπὸ τῆς ἐπακτῆς XVIII τοῦ ἰσχύου ἔτους τοῦ πρώτου κύκλου, εἰς τὴν ἐπακτὴν τοῦ πρώτου ἔτους τοῦ ἐπομένου κύκλου, προστίθενται αὐτῇ εἰς XI, ἢ, πρὸς ἀποτέλει XXIX· ἀλλ' ἀφαιρούμεται αἱ 29 αὐταὶ ἡμέραι, ὅπου ὁ ἐξῆς κύκλος ἀρχίζει ὁ πρῶτος, ἀπὸ τῆς ἐπακτῆς μηνῶν ἢ *. Ἐπιθεῖναι βλέπομεν ὅτι μεταβαίνοντες ἀπὸ κύκλου τινος εἰς ἕτερον, παρελείπομεν ἐξῆς XXX καὶ ἀπὸ καὶ XXIX, ἦτοι τὸ ὅλον 209 ἡμέρας αἰτίας παρισταύου ἀκριβῶς τὴν διαφοράν 19 ἔτων ἐκ 365 ἡμερῶν ἐκείνου ἀπὸ 19 σιμείων ἐκ 12 μηνῶν αἰληνιακῶν (ἢ 354 ἡμερῶν) ἐκάστου. Λοιπὸν, τὸ πᾶν εὐρίσκειται ἐκ νέου ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ παρελεύσειν 19 ἔτων· αἱ συνοδικαὶ μῆναι ἀρχονται ἐκ νέου κατὰ τὴν αὐτὴν τάξιν ὡς πρὸς τὰς ἡμερομηνίας. Ὅι εἰ μῆναι ἐκ XXX ἡμερῶν ἀντὶ τῆς ἐπὶ εἰς XXIX ἡμερῶν δι' οὐ ἐπανερχεται ἢ ἀρχὴ τοῦ αἰληνιακοῦ ἔτους ἐκ 354 ἡμερῶν (12 συνδ. μηνῶν ἐκ 29 1/2 ἡμερῶν ἐκάστου) συνιστάμενον εἰς τὴν πρῶτην ἡμέραν τοῦ ἡλικιοῦ ἔτους, ἀνομοιοῦνται μ ἢ τ ε σ ι ε ἢ μ ε δ λ ι μ ο ι.

Λοιπόν τὸ ἔτος 1857 εἶναι τὸ 15^{ον} τοῦ 98^{ου} κύκλου τῆς Σελήνης. Ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς εἶναι 15 ἢ Γρηγοριανὴ ἑπακτὴ IV. Πρὸς εὐρεσιν δὲ τῆς Ἰουλιανῆς ἑπακτῆς, πολυπλασιάζομεν τὸν χρυσοῦν ἀριθμὸν ἐπὶ 11, καὶ ἀπὸ τοῦ γινόμενου, ἐπειδὴ ὑπερβαίνει 30, ἀφαιροῦμεν τοσάκις 30 ὅσον εἶναι δυνατὸν· τὸ ὑπόλοιπον 15 εἶναι ἡ Ἰουλιανὴ ἑπακτὴ τοῦ ἔτους 1857.

Ὅταν τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἀνωτέρω διαιρέσεως, ὑπερ εἶναι ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς, ἢναι 0, ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἔσται τότε 19. Ὅτι δὲ εἰς ἀμφοτέρως τὰς χρονολογίας, ὁ χρυσοῦς ἀριθμὸς, τῆς τρόπου τούτου ἄριζόμενος, εἶναι ὁ αὐτός, περιττὸν ἴσως νὰ παρατηρήσωμεν. Ἀλλ' οἱ Ἀνατολικοὶ, οἱ τὰ πασχάλια κανονίζοντες, εὐρίσκουσι τοὺς κύκλους τῆς Σελήνης ἀκολουθοῦντες μέθοδον ὅλως ἄλλαν τῆς πρὸς τοὺς κύκλους τοῦ Πλάου ἢτοι διαιροῦσι διὰ 19 τὰ ἀπὸ κοσμογονίας παρελθόντα ἔτη μέχρι τοῦ ἔτους οὗτινος ζητεῖται ὁ κύκλος τῆς Σελήνης, καὶ λαμβάνουσι ὡς ἀριθμὸν περιστάνοντα τοῦτον, τὸ κατάλοιπον τῆς διαιρέσεως. Ὅστω π. χ. διὰ τὸ ἔτος 1857, διαιροῦσι τὸν ἀριθμὸν 7365 διὰ 19, καὶ εὐρίσκουσι ὅτι τοῦ ἔτους τούτου ὁ τῆς Σελήνης κύκλος εἶναι ὁ 12^{ος} τῆς 388^{ης} περιόδου τῶν τοιοῦτων κύκλων ἀπὸ κτίσεως κόσμου λογιζομένων.

Εὐρεθεὶς τῆς ἑπακτῆς τοῦ ἔτους, ἐρχόμεθα εἰς τὸ παντοεινὸν ἡμερολόγιον. Ἀπασαὶ αἱ τῆς ἑπακτῆς τῆς ἐξουσίας ἡμέραι ἐσονται νομηνίαι. Προσθέτοντες 13 μονάδας εἰς τὴν ἡμερομηνίαν μιᾶς νέας Σελήνης, λαμβάνομεν τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐφεξῆς πανσελήνου. Κ. τ. ε.

Ἐπάρχει μέθοδος τις ἀπλή δι' ἧς ὁρίζεται κατὰ προσέγγισιν ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης διὰ μέσον τῆς ἑπακτῆς, καθ' οἷον οἰανδήποτε βουλόμεθα ἐποχήν. Δι' ἡμέραν ὀρισμένην ἀνήκουσαν εἰς ἔτος κοινὸν ἐργαζόμεθα ὡς ἐξῆς. Πρῶτον, προσθέτομεν εἰς τὴν ἑπακτὴν τὸν ἀριθμὸν τῶν ὀλοκληρίων μηνῶν παρελθόντων ἀπὸ τῆς 1^{ης} Ἰαννουαρίου, ἢ ἀπὸ τῆς 1^{ης} Μαρτίου, μέχρι τῆς ἡμέρας περὶ ἧς πρόκειται, καθ' ὅσον ἡ ἡμέρα αὕτη προηγείται ἢ ἔπεται τῆς 1^{ης} Μαρτίου· εἴτα προσθέτομεν εἰς τὸ ἐξαγόμενον τὸν ἀριθμὸν τῆς πάξεως τῆς ἡμέρας ἐν τῷ περιέχοντι αὐτὴν μηνί. Τέλος, ἀπὸ τοῦ ὅλου ἀθροίσματος, ἐὰν ὑπερβαῖν τὸν ἀριθμὸν 30, ἀφαιροῦμεν, ὁσάκις δυνατόν, 30 μονάδας· τὸ κατάλοιπον ἐμφαίνει τὴν ζητούμενην ἡλικίαν τῆς Σελήνης. Π. χ. Κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου ἔτους οὗτινος ἡ ἑπακτὴ εἶναι 9, ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης ἔσται 17 ἡμερῶν. Τῷ ὄντι, προστιθεμένης πρῶτον τῷ 9 μιᾶς μονάδος, ἔνεκα τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς περιεχομένου μεταξὺ τῆς 1^{ης} τοῦ αὐτοῦ καὶ τῆς 7^{ης} Φεβρουαρίου, λαμβάνομεν 10· εἴτα προστιθεμένων 7 μονάδων (ἡμερομηνία δοθεῖσα) τῷ ἀριθμῷ τούτῳ, λαμβάνομεν 17 διὰ τὴν ζητούμενην ἡλικίαν. Διὰ τῆς αὐτῆς μεθόδου εὐρίσκομεν προσέτι ὅτι, κατὰ τὴν 25 Ἰουλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης ἔσται 8 ἡμερῶν.

Ἴνα ἐννοήσωμεν τὸν λόγον τοῦ κανόνος τούτου,

παρατηρητέον, πρῶτον ὅτι, γνωστῆς οὖσης τῆς ἡλικίας τῆς Σελήνης κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν μηνὸς τινος, δεῖλον δεῖ ἀρκεῖ νὰ προσθέσωμεν αὐτῇ 1, 2, 3, 4, . . . , μονάδας, ὅπως λάβωμεν τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης κατὰ τὴν 1^{ην}, τὴν 2, τὴν 3, τὴν 4, . . . τοῦ ἐπομένου μηνός· καὶ ὅτι, ἀμα οὕτω λάβωμεν ἀριθμὸν μείζονα τοῦ 30, δεῖλον δεῖ ὑπερέβημεν τὸ τέλος τοῦ συνοδικοῦ μηνός ἐν φερούσῳ μηνί καὶ εἰσέλθομεν ἐν τῷ συνοδικῷ μηνί ἐπομένῳ εἰς τὸν ὅσον ὥστε, ἐν τῇ τελευταίᾳ ταύτῃ περιπτώσει, πρέπει νὰ ἐλαττώσωμεν τὸν λαμβόμενον ἀριθμὸν κατὰ ποσότητα ἴσην τῇ διαρκείᾳ ἑνὸς μηνός συνοδικοῦ, ἢτοι 30 (ἀντὶ 29, 5) ἵνα λάβωμεν καὶ αὐτὴν τὴν τῆς Σελήνης ἡλικίαν. Τούτου τεθέντος, βλέπομεν δευτερευομένου τοῦ προηγουμένου κανόνος λαμβάνομεν τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης δι' οἰανδήποτε ἡμέραν τοῦ Ἰαννουαρίου ἢνα εὐρωμεν τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης ἐν οἰανδήποτε ἡμέρᾳ τοῦ Φεβρουαρίου, ἀρκεῖ νὰ προσθέσωμεν τὴν ἀντιστοιχοῦσαν ἡμερομηνίαν ταύτης εἰς τὴν κατὰ τὴν 31 Ἰαννουαρίου ἡλικίαν τῆς Σελήνης. Ἀλλὰ, κατὰ τὰ προλεχθέντα, ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης κατὰ τὴν 31 Ἰαννουαρίου ἴσούται τῇ ἑπακτῇ κατὰ μονάδα ἀναγόμενῃ· ἄρα ὁ κανὼν ἄγει καὶ αὐτὴ εἰς ἐξαγόμενον ἀκριβῆς διὰ τὸν Φεβρουαρίου μῆνα. Τὴν 28 Φεβρουαρίου, παρήλθον 59 ἡμέραι ἀπὸ τῆς 31 Δεκεμβρίου. Ἀλλὰ 59 ἡμέραι συνιστῶσι, παρὰ μικρὸν, τὸ διπλὸν τῆς διαρκείας ἑνὸς μηνός συνοδικοῦ· ἄρα ἡ ἡλικία τῆς Σελήνης, κατὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου, ἴσούται ἀκριβῶς τῇ ἑπακτῇ ἢτοι τῇ κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου παρελθόντος ἡλικίας τῆς Σελήνης· ἐπομένως ὁ βριθεὶς κανὼν δίδει ἐπίσης τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης καθ' ὅλον τὸν μῆνα Μαρτίου. Βεβαίως οὖν κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁλοκληρῶντες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, ὁλοκληρῶντες κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εὐρίσκομεν κατὰ τοὺς διαφόρους μῆνας τοῦ ἔτους, τὴν ἡλικίαν τῆς Σελήνης ἐν ἐποχῇ οἰανδήποτε, κατὰ προσέγγισιν μιᾶς ἡμέρας.

Ὁ ἀνωτέρω κανὼν, ὅν ἐφηρμόσωμεν ἐπὶ τῶν κοινῶν ἐτῶν, πρέπει νὰ τροποποιηθῇ κατὰ τι προκειμένου λόγου περὶ ἔτους ἐμβολίου. Τῷ ὄντι, ἐν ἔτει ἐμβολίῳ, κατὰ τὴν 28 Φεβρουαρίου ἡ τῆς Σελήνης ἡλικία ἴσούται πάντοτε τῇ ἑπακτῇ· ἀλλὰ τὴν ἑπακτὴν, 29 Φεβρουαρίου, ἢ αὕτη ἴσούται τῇ ἑπακτῇ κατὰ μονάδα ὑξημένη· αὕτη δὲ ἡ τελευταία ἡλικία, ἢ τῇ 29 Φεβρουαρίου συσταχοῦσα, ἐπέχει τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τοῦ ἔτους, ὅν ἡ ἑπακτὴ εἰς τὰ κοινὰ ἔτη. Λοιπὸν, ἐν πάσει περιπτώσει, ὁ κανὼν ἐφαρμόζεται ὡς ἐξερωνήθη, ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ ν' ἀντιλαμβάνεται ἡ ἑπακτὴ κατὰ μονάδα, προκειμένου λόγου περὶ ἡμέρας ἀνηκούσης εἰς ἔτος ἐμβολίῳ καὶ μεταγενεστέρως τῆς 29 Φεβρουαρίου.

(Ἐπεται τὸ τέλος.)

ΠΕΡΙΟΔΙΑΙ ΣΠΟΥΔΑΣΤΟΥ.

.....

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ (*).

Σ Ο Υ Ρ Ι Ο Ν .

—ooo—

Ἀθήνησιν, Ἰουνίος, 1846.

Je regardais longtemps troublé par ma mémoire
 derrière Sunium Baisser le globe d'or,
 Et quand fut obscurci l'antique promontoire
 Le temple au ciel luisait encore.

P. LEBRUN.

Μεταξὺ τῶν τερπνῶν ἐνθυμήσεων τῆς μακρᾶς τῶν πατρίων διαμάχων ἀποδημίας, ὁ σπουδαστὴς καταλογίζεται ἀναμφιλέτως καὶ τὰς ἦται πρὸς ἀναψυχὴν καὶ διακοπὴν τῆς τῶν μελετῶν μονατονίας, ἢ πρὸς φιλολογικὴν περιέργειαν ἢ καὶ πρὸς συναμψύχον περιόδιον κατὰ τὴν περιήχουσαν τῆς διατριβῆς αὐτοῦ. Τοιαῦτα περιόδια εἰς, παραμυθούσαι κατὰ πολὺ τὴν ἐκ τῆς στερησεως τῆς πατρίδος μελαγχολίαν, ἢτις παρατεταμένη ἢ σφοδρὸν νομῆν λαμβάνει τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἠθικοῦ νοσήματος τοῦ κλυομένου νοσταλγία, ἐξασκουσά τὸ σῶμα, καὶ πλουτίζουσαι τὸν νοῦν μετὰ παντοίων ἐντυπώσεων, παρατηρήσεων καὶ σκέψεων, καὶ τὸν κύκλον οὕτω τῆς γνώσεως ἐπεκτείνουσαι, ἀναφέρονται μετὰ παρέλευσιν μακρῶν ἐνιαυτῶν ὡς φαῖδραὶ τῆς νεότητος ἐνθυμήσεις, ὡς τερπνὰ ἐπιστάδια τῆς μετὰ τὸν μωσὸν σοβαρῆς ἐννήθσεως.

Ἀλλ' εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις μαθητιῶντα, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸν σπουδαστὴν τοῦ Πανεπιστημίου, αἱ περιόδια ἀποβάνουσι τὰ μέγιστα λυσιτελεῖς καὶ ἀναγκαῖαι. Σχολαστικὸς δὲ τις καὶ ἀντικρυς ἀπεριέργως φαίνεται ὁ εἰς μόνον τὴν ἀνακῶν τῶν βιβλίων μελέτην περιοριζόμενος, καὶ κατατριβῶν τοσαύτας ἀναψυχῆς ὥρας εἰς ἀνακαθήρσιον καὶ ρύθμισιν πολλὰς μωρῶν σημειώσεων, ἀρκεῖται εἰς τὴν δι' αὐτῶν καὶ τῶν τοιούτων κατάγνωσιν τῶν ἐν ταύτῃ τῇ περιουσίᾳ χάρις μηνυμένων, ἅτινα εἰσὶν ἐπιτήρησι τῆς φυγόντος τῆς ἀρχαίας μεγαλοφυΐας χρόνου. Ἀλλὰ περιττὸν νομίζω νὰ ἐνδιατρίψω περὶ τὴν ἐκ τῶν περιηγήσεων ἀφέλειαν, ὡς πάσης τῆς εἰς τοῦτο ἀντιρήσεως γελοίας ἐξελεγχομένης.

Ἐπὶ λοιπὸν συμφοιτῆται ἡμεῖς τοῦ Πανεπιστημίου ἠγέρθημεν τὴν β' μετὰ τὸ μεσονύκτιον ὥραν τῆς 1^{ης} τοῦ παρελθόντος Μαΐου, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐξυπνήσαντες σκοποῦ. Κρατοῦντες εἰς τὴν χεῖρα ἑκδοτικὴν βρακτηρίαν καὶ ἐπὶ τοῦ ὄμου φέροντες ἕκαστος πῆραν μεστὴν τροφίμων, ἐκινήσαμεν ἐκ τῆς Νεαπόλεως ἐν μέσῳ τῆς νυκτερινῆς μοναξίας, τῆς ὑλακῆς τῶν κυνῶν καὶ τῆς ἐπιτηρέσεως τῶν περιπόλων. Τέρμα δὲ τῆς ὀδοπορίας ὤρισθη ἡ κόμη Κερατία.

Ἀλλὰ πρὶν προχωρήσω εἰς τὴν διήγησιν τῆς

(*) Ἰδιὸν Πανδρ. φυλλ. τῆς 1 Ἰαννουαρίου 1857.

παρούσης ἐκδρομῆς, νομίζω δίκαιον νὰ σοῖ εἶπω, φίλε, δύο λέξεις περὶ τῶν συνοδικῶν μου. Ἀγαθὴ τὴν πάντας οὗτοι ἦσαν συσπουδασταὶ, ἐτερέχθηνες κατὰ τὴν ἡδὴ ἐν χοίρει κακόφρονι διαίτησιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἐκ διαφόρων πατριῶν, ἰδίον καὶ οἰκίον ἔχοντες ἕκαστος ὀρήνημα, ἰδιόζωντα τρόπον τοῦ ἀπέτεσθαι, ἰδίον ἕκαστος φουσιγομῆσαν. Πρὸς τούτοις ἤθελε σήμερον φαίνεσθαι πάντα περιττὸς ὁ πολωνεὶς νόμος, ὁ τὸ πάλαι ἐπιτιμῶν τὸν μὴ ἀνίστασθαι εἰς τινὰ πολιτικὴν φαρτρίαν, ἀλλ' αἰρούμενον τὴν νομῆν οὐδετερότητα· διότι, χάρις εἰς τὸ καταφανὲς τῆς συνταγματικῆς μηχανῆς, μόνος ὁ μὴ ἔχων ὄψα δὲν ἀκούει τῶν λειτουργῶν τῆς πολιτείας τὴν πολυθρόνον πορείαν, μόνος ὁ μὴ ἔχων ἐλευθέρου ἀνδρὸς κέρδιον δὲν αἰσθάνεται παλμὸν ὑπερ ταύτης ἢ ἐκείνης τῶν κελῶν διακυρμῶν καὶ μόνον τὸν σωτήριον τοῦ κοινωνισμοῦ σκοπὸν ἐπαγγελλομένων πολιτικῶν φαρτρίων. Ὅθεν, ἐὰν προσθέσης καὶ τὴν κατάταξιν ἑκάστου ἡδὴν εἰς τι τῶν τοιούτων κομμάτων, δύνασαι νὰ διακρίσεις εὐκόλως τὴν μικρὰν ἡμῶν φάλαγγα εἰς δύο ἀνισα καὶ ἀκορῆστας φιλονεικοῦντα ἀλλήλοισ τμήματα. Καὶ ἐπειδὴ συνέπεσον ἐνταῦθα περὶ κομμάτων λόγος, ἀς ρίψω τὴν λέξιν καὶ, μεταχειριζόμενος πρὸς διασάφισιν τῆς ἰδέας μου τὰς κυκλωσρούσας παρ' ἡμῶν κυριωνυμίας, ἀς εἶπω ὅτι, τὸ λεγόμενον Μαυροκορδατικὸν σύστημα, ἀντιβαίνει κατὰ πολλὰς ἐπόψεις πρὸς τὸ λεγόμενον Καλετικὸν, εἶναι κατὰ τοσοῦτον φίλον εἰς τὴν διὰ τῶν λογίων, καθ' ὅσον τὸ πρῶτον ὑπεροπίζεται καὶ περιποιεῖται τοὺς λογίους, ἀγαπᾷ τὴν φιλολογίαν καὶ ἐν γένει ἀντιπροσωπεύει κἀλλίον τὰ συμφέροντα τῆς κοινωνικῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ τὴν πλειονοψηφίαν τῶν ἐμῶν συνοδοιπόρων θεώρησε μάλλον μαυροκορδατίζουσαν, ἀλλὰ θεωρῶν πάντοτε τὸν μαυροκορδατισμὸν ἀλλότριον τοῦ φαναρισμοῦ, τοῦ ἰδιοτελοῦς ἐκείνου θεράποντος τῶν Τούρκων.

Ἀλλ' εἶτι εὐκαιρέστερος χαρακτῆρισμὸς τοῦ φοιτητοῦ εἶναι τὸ ἀμφίγνωμον καὶ τὸ φιλερὶ ταῦτα δὲν εἶναι πάντοτε μομφῆς ἄξια· διότι ἐκ τῆς ἐλευθέρως συζητήσεως καὶ τοῦ βιασμοῦ τῶν διαφόρων φρονημάτων καὶ κρίσεων ἀποστίλβει, ὡς γνωστὸν, ἰδέα ὑγιῆς καὶ ἀλήθειας ἐδραϊοτέρα ἐνίοτε καὶ τῆς ὁμοφώνως ἀλλ' ἄνευ βελτιώσεως ἐξετάσεως ἐμπροσθέντος γενομένης. Πηγὴ δὲ τῶν διαφοριῶν τοῦ σπουδαστοῦ εἶναι τὸ φιλότιμον, τὸ θερμορρῶν τῆς νεότητος, τὸ ζωηρὸν τῆς φαντασίας, ἐκτὸς ἐὰν αὕτη προκαλοῦνται ἐκ τῆς περὶ τὴν ἰσχυρογνωμίαν γελοίας τινῶν κλίσεως, καὶ ἐκ τῆς κενσοπούδου φιλαυτίας.

Περὶ τὰς ὀρθρίας τῶν ἀλεκτόρων φωνῆς, ἤμεθα ἡδὴ μακρὰν τῶν Ἀμπελοκήπων, τοῦ ἀρχαίου δήμου τῆς Ἀλωπεκῆς, καὶ πάντες ἐβοῶμεν ἐθουμοὶ καὶ εὐτραπέλους συνδιαλεγόμενοι. Ἐπέεσσα, φίλε, μαγικωτάτας ἐσπέρης· εἰς τὸν ἡμέτερον Βασίλειον, ἐνῷ ἔγραψα τὰς πλείστας τῶν Πρώτων Ποιητικῶν Ἐμπνεύσεων. Ἢ φαντασία μου κατε-

πλήθη από το μεγαλοπρεπές θέαμα τῆς κατά τὸν γέλλοντας. Προχωροῦντες δὲ ἀπντοῦμεν κονιχρὰ παρελθόντα Ἰούλιον νυκτερινῆς θαλασσοπορίας μου εἰς Ἄνδρον, ὅτε μόνος ἐγὼ μετὰ τοῦ πηδαλιούχου ἐκαθήμεν ἐπὶ τοῦ καταστρώματος τοῦ πλοιαρίου, ἠερῶμεν τὸν σιγαλέον καὶ μακρῶν στεναγμῶν τῶν κυμάτων τοῦ Αἰγαίου, ἐθεώμεν τὴν μυριόφωντον λυχνίαν τῶν οὐρανῶν σελαγίζουσαν εἰς τοὺς αἰθέρας περὶ νύκτας μέσας, καὶ ἠθρομένην διεγειρομένην φωνὴν ἐκ βελῶν τῆς ψυχῆς μου πρὸς ὁδὸν τοῦ πανσόφου ἀριστοτέχου τοῦ Παντός. Ἄλλ' ἡ ἑαρινὴ αὐτὴ τῆς ὁδοπορίας ἡμῶν πρῶτα παρεῖχεν ἄλλας συναρμολογίας εἰς τὴν ἔρασην, ἄλλα γότρα εἰς τὴν καρδίαν. Τὰ ἔρη τῆς Ἀττικῆς κλίοντα ἐλαφρῶς τὰς ἀλληλεπιδόχους τῶν κορυφῶν των καμπᾶς, καὶ ἀπὸ τῶ φαιδρῶν εἰς τὸ ὑπόμελαν καὶ ἀπὸ τῶ ὑποκίανον εἰς τὸ ὑποκίανον παραλλάσσοντα τὸ χρῶμα, τὰ μὲν ἐγγύς, τὰ δὲ ἀπωτέρω, ἐκαῖνα δὲ ἤδη ἀπὸ τῶν πεδιδῶν ἀναφανόμενα τὰ πέτραι, περιελούοντο ὑπὸ τῆς διαφανοῦς καὶ κρυσταλλώδους Ἀττικῆς ἀτμοσφαιρας. Εἰς τὰ βῆθη τοῦ οὐρανοῦ ἡ τῶν ἀστέρων χορεία ἀποστίλθουσα εὐφροσύνας, ὡχρὰ ἤδη καὶ κραιπνοῦ καὶ οἱ μὲν ὀπισθεν τῶν βουνῶν ἔδουν, ὁ δὲ ἀγερνός ἀνατέλλων ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ἰμμητοῦ μᾶς προσεμεδίει ἐρωτικῶς. Αἱ πεδιᾶδες καὶ οἱ πέριξ τῆς ὁδοῦ ἡμῶν λόφοι, ἀνεπεμπον εὐωδίας ὀμοιοῦ, ἐλελιφάσκου καὶ ἀνθῶν ἀγρίων, τὰ δὲ πτῆνα, ἐξυπνῶντα ἤδη διεσπρῆζον ἐκ διαλειμμάτων τῆς δὲ κἀκίσε εἰς τῆς πρῶτας τὰς αἴρας μελωδικὰ κελαδῆματα.

Περὶ τὰ ἐξημερώματα παρημεῖομεν τοὺς ἀνατολικούς τοῦ Ἰμμητοῦ πρόποδας, καὶ διὰ τῆς μεταξὺ τοῦ ἔρους τούτου καὶ τοῦ Πενταλικῶν πλατείας εἰσόδου εἰσεβαίνομεν εἰς τὰς πρῆς ἀνατολάς καὶ μεσημέριαν τῶν ὄρειων ἐκτεινομένης μέχρι τῶν παραλίων πεδιᾶδας, αἵτινες περιλαμβάνουσι πολλὰς κόμης καὶ ἀγροὺς σιτοφόρους, καὶ ἀποτελοῦσι τρόπον τινὰ τὰ μεσῶγια τῆς Ἀττικῆς. Τὰς πρῶτας δὲ τοῦ ἡλίου αἰγᾶς ἐχαίρετίζαμεν καθήμενοι εἰς μάνδραν ποιμένιον, προγευματίζοντες νεπὸν γάλα καὶ τυρόν, καὶ τὸν πρῶτον οὕτω σταθμῶν μετὰ τετράωρον ὁδοπορίαν ποιοῦντες.

Ἐντεῦθεν ἠδεδούσαντες ἐβλάσαμεν μετὰ μίαν περίπου ὥραν εἰς τὸ χωρίον *Λιδίπει* ἢ *Λιδίπτα* καλούμενον. Καῖται δὲ ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ δήμου Παιανίας (α), καὶ ἀπαιτίζεται ὑπὸ 50 ἢ 60 οἰκισμάτων, μηδὲν περιεργείας ἄξιον παρέχον· οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ χωρίου τούτου, λαλοῦντες τὸ πλεῖστον τὴν ἀλβανικὴν γλῶσσαν, ἀγνοοῦσι βεβαίως ὅτι ἐκ τοῦ δήμου αὐτῶν κατήγετο ὁ εὐγλωττότερος τῶν ῥητόρων, ὁ Δημοσθένης. Ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς κόμης ταύτης ἐλάδομεν τὴν ἀμαξικτὴν ὁδόν, περιοριζομένην ἐντεῦθεν ἀπὸ ἀγροῦς μεσοῦς τῶν δώρων τῆς Δήμητρος, καὶ εἰς τοὺς φαειροὺς ἀγρότας δαφιλῆ τὴν συγκομιδὴν προα-

(1) Antiquités hellén. par M. A. Rangabé, p. 27.

χωρίδια, εἰς τὰ ὅποια μάλιστα ἀναπαύομενοι καὶ τὴν ἐκ τοῦ ἡλιακοῦ καμάτου δίσψιν καταπραΰνοντες, ἐβλάσαμεν περὶ τὴν 2 μ. μ. ὥραν εἰς τὴν κόμην *Μαρκάπουλον*, ἐνθα ὑπῆρχε τὸ πάλαι ὁ δῆμος Ἄραφην, ἀνήκων εἰς τὴν φυλὴν Αἰγιήδα. Ἡ κόμη αὕτη, ἰκανῶς μεγάλη, καῖται εἰς τὰ κράσπεδα ὠραίων λόφων, καὶ αἱ λευκάζουσαι μακρόθεν ἀγροτικαὶ οἰκίαι αὐτῆς προσμεδιῶσιν εἰς τὸν διαβάτην. Παραλθούσης ἡμῶς τῆς ὥρας, δὲν ἐστάθημεν πρὸς αὐτοῦ, ἀλλ' ἐξηκολούθησαμεν τὴν ἐπὶ δύο ὥρας ἐκτεινομένην αὐτῶν ὁδὸν μέχρι τῆς Κεραιίας, εἰς ἣν τέλος ἐβλάσαμεν τὴν 4 μ. μ. ὥραν, ἀπηυδημένοι ἤδη ὑπὸ τοῦ μήχθου μονοτόνου ὁδοπορίας τῶν πεδιᾶδων, καὶ τοὶ συνεχεῖς λοφιδίων σειραὶ δικυκλῶσιν αὐτὰς πρὸς ἀπάτην καὶ τέρψιν τῆς δράσεως.

Ἐνταῦθα ἀναπαυθέντες ἰκανῶς ἐξήλομεν ἕνα πορευθῶμεν εἰς ἐπίσκεψιν σπηλαιῶν μίαν ἀπέχοντος ὥραν ἀπὸ τῆς Κεραιίας· ἀλλ' αἰφνιδίως τὰ τὸν ὀρίζοντα συγκυλῶντα νέφη δικυκλῶσιν ἀστραπαὶ, καὶ βρονταὶ ἀκούονται εἰς τὸ ἔρος, βραχίως δὲ ὑετὸς ἐπισκήψας ὑποχρεοῖ ἡμᾶς νὰ ἐκνεύλωμεν ἰκανῶς βεβρεγμένοι. Ὅθεν ἀπεφασίσαμεν νὰ ζητήσωμεν κατάλυμα· ἀλλ' ἡ βροχὴ καλῶσα πᾶσαν ἀναζήτησιν φιλοξένου στέργης, ἥτις ἡ δυσκόλως ἠδύνατο νὰ εὔρηθῃ, ἡ ἐάν εὐρίσκετο ἐφαίνετο ἄπορον· ἐάν κατωρθώτο νὰ συνδιανικταρεύσομεν ἄπαντες, ἡ βροχὴ, λέγω, ἔλυσε πᾶν ζήτημα συνωθίσασα ἡμᾶς ἐντὸς τοῦ πρώτου ἀπαντηθέντος ἡ καὶ τοῦ μόνου κερνελοῦ τῆς κόμης. Ἄν δὲ περιέργως πως ἐρωτᾶς καὶ πῶς διήλομεν τὴν ἐσπέραν καὶ τὴν νύκτα, ἰδοὺ, φίλε, ἡ ἀπόκρισις πρόχειρος καὶ λακωνικὴ ὅσον δίδεται. Κατὰ πρῶτον ὤφελομεν νὰ δειπνήσωμεν· ἀλλ' ὁ κύριος τοῦ κερνελοῦ μὴ ἔχων ἐντὸς τοῦ ἐργαστηρίου του εἰμὴ καφῆ καὶ ζάχαριν, ὑπεχρεώθη νὰ ζητήσῃ χάριν ἡμῶν εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς κόμης ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐδίσταζεν ἐάν ἠδύνατο νὰ εὔρη, ἐσπέρας ἤδη ὕψους σαθράτου, καὶ τῶν θυρῶν ἔλων κεκλεισμένων ἡ κλειομένων, ὡσανεὶ ἐσαθράτιζον οἱ κάτοικοι τῆς Κεραιίας. Τέλος τὸ ζήτημα ἀπαιτοῦν ταχέως τὴν λύσιν ἐλύθη ὁ κερνελοῦς κατώρθωσε νὰ εὔρη ὀρύζιον καὶ βούτυρον, καὶ ὁ φίλος μου Γ. Π. . . ἐμπαίρευσεν με ἀξιοσύστατον ἐπιτυχίαν ἀξιόλογον *κίλη*. Ἐννοεῖται ὅτι πάντες συνήλομεν πέριξ τῆς μοναδικῆς τοῦ κερνελοῦ ζυλίνης τραπέζης, καὶ φαειροὶ τὴν ὄψιν ἐτιμήσαμεν τὸ πιλάφι· ἔχοντες δὲ καὶ οἶνον ὑπὸ ῥάναμεν καὶ τὴν καρδίαν, πιστοὶ εἰς τὸ ῥῆτόν τοῦ προφητάνακτος. Μετὰ τὸν δείπνον ἐβλύθη ὁμοίως εὐκόλως καὶ τὸ περὶ ὕπνου ζήτημα· διότι δὲν ἐδυσκολεῖσθαιμεν νὰ τὸν ἐπιτύχωμεν ἐξαπλωθέντες περὶ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν ἐπὶ εὐρείας ψάθου, καὶ βίψαντες ἐπ' ἡμῶν τὸ μοναδικὸν κάλυμα ὑπερῆδυνθη ὁ κερνελοῦς νὰ μᾶς προμηθεύσῃ τὴν ὑστεραίαν ἐξεγερόμεντες ὑγιεῖς καὶ φαειροὶ παρεσκευάσθημεν εὐθὺς νὰ ἐπισκερθώμεν τὸ προμνησθὲν σπήλαιον, καὶ μετὰ ταῦτα νὰ ὀδεύσωμεν

εἰς τὸ Σούνιον. Πήγομεν ἡμέραν ἄροσερὰν, αἰθέρα διαυγέστατον, ὠραίαν αἰγὴν Κυριακῆς. Αἱ πεδιᾶδες ἀρδευεῖσθαι ὑπὸ τοῦ ὑετοῦ, καὶ θερμαινόμενα ἀπὸ τὸν ἀνατείλαντα ἥλιον, ἀνεδίδον πανταχόθεν εὐώδη ἀναθυμῆσιν. Οἱ κάτοικοι τῆς Κεραιίας, κειμένης ὅπου τὸ πάλαι ὁ τῆς Λεοντίδος φυλῆς δῆμος Ποταμῆς (α), περίφημος διὰ τὴν ἐνταχῶς τάφον τοῦ Ἰωνος, καὶ συνστραμμένης ἤδη ἐκ περιόπου 200 οἰκιῶν, περιεφέροντο λευγεμονοῦντες εἰς τὰς ὁδοὺς, καὶ εἰς τὰ καπηλεῖα τῆς κόμης εὐθυμοῦντες καὶ διαλεγόμενοι οἱ πλεῖστοι ἀλβανιστί. Ἡ πρόσφυς τῶν χωρικῶν τούτων μᾶς ἐράνη ἡμερος, ἀνευ ζωηρότητος καὶ ἀμοιρος κίλλους καὶ περὶ ἀμφοτέρους τὴς φύλοις. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐλάττωμα προέρχεται εἰς εἰκὸς ἐξ αὐτῆς τῆς θέσεως τῆς κόμης, κειμένης ἐπὶ κοιλάδος, πανταχόθεν σχεδὸν περικλειστοῦ ὑπὸ βουνῶν, πολυδένδρου, καὶ, ὡς κοινῶς φημιζέται, γεννώτης περὶ τὸ ἔρος πυρεπὸν νοσήματα (β).

Ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Κεραιίας περὶ τὴν 8 ὥραν Π. Μ. καὶ ὀδηγοῦμενοι ὑπὸ χωρικοῦ ἐβλάσαμεν μετὰ μίαν περίπου ὥραν περίπατον εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ σπηλαιῶ. Τοῦτα δὲ καίμενον ἐπὶ πλευρᾶς βουνοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν σειράν τοῦ ἔρους Λαυρίου, δὲν ἐγνωρίζετο, φαίνεται, ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς μηδαμῶ ἀναφερόμενον, καὶ ὡς μὴ περιέχον ἔχνος τι ἀρχαιώτατος, οὐδὲ ἐνθυμοῦμαι νὰ ἠκούσα ἢ ν' ἀνεγνώσῃ τι περὶ αὐτοῦ ὡς ποτε διὰ τοῦτο δὲν δύναμαι νὰ εἶπω τι περὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀνακαλύψεως αὐτοῦ. Ἐν τούτοις καταθέτατες ἐντὸς τοῦ κοιλωμάτος τοῦ βράχου, εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ οἴπου ὑπάρχει εἰσοδος, εἰσῆλομεν εἰς αὐτὴν καὶ κύπτοντες καὶ συνοθεύομενοι μετὰ δυσκολίας, βοηθῶντος ὀλίγου τοῦ ἀσθενοῦς φωτὸς τῆς εἰσόδου, προέβημεν εἰς τὰ ἔδρον τοῦ ἄντρου. Φοβερὰ κατ' ἀρχὰς μᾶς ἐφάνη ἡ θεὰ τοῦ ζοφροῦ ἐκεῖνου ὑπογείου βράθρου. Ἄλλ' ἀφοῦ ἠνάψαμεν δαδάς τινας, διεσπρῆδάσθη ὁπωσοῦν τὸ ἔρεθος· καιρατοῦντες σχοινίον, τὸ ὅποιον ἐδέσαμεν εἰς τὴν εἰσοδόν, ἐχωροῦμεν ἐνδοτέρω καὶ ἀρόθως πως περιεστρεφόμεθα εἰς τοὺς λαβυρινθίους τοῦ σπηλαιῶ διαδρόμους, τῶν ὀπίσθων τὴν διακλάδουσαν δὲν ἠδυνάμεθα βεβαίως διὰ τῶν ὀλίγων δαδίων μᾶς νὰ ἐξετάσωμεν. Ὅθεν πιθανῶς ἀρήσαμεν στενωποὺς καὶ γωνίας ἀπαρητήτους· εὐχαρίστως ὅμως ἐστάθημεν ἰκανῶν ὠραν ἐντὸς τῆς ἐλευτέρας αἰθούσας, θεωροῦντες καὶ θαυμάζοντες τὴν μυστηριώδη τῆς φύσεως βιομηχανίαν, ἐντὸς τῆς σιγῆς καὶ τοῦ σκότους, τὰ φαντασιώδη καὶ περίεργα αὐτῆς παίγνια, δηλονότι τοὺς σταλακτίτας, ἀποστίλθοντας εἰς τὰ φῶτα τῶν

λαμπάδων, καὶ ἴδω μὲν παρομοιζόντας μὲ κωνόκωννα ἀκαταλήπτου κόσμου, ἠδὲ δὲ μὲ ἀνδρείωντας Νυμφῶ ἢ Πανός, καὶ ἄλλοτε ἐμφανιόμενους ὡς πολυπόνοια παραπετάσματα ὑπογείου ναοῦ. Περιπλανηθέντες δὲ, κατ' ὄσον τὰ φῶτα καὶ τὸ σχεῖνον συνεχώρου, ἐντὸς τοῦ περιέργου τούτου σπηλαιῶ, ἐξήλομεν γενηθότες εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Ἐντεῦθεν δὲ καταβάντες εἰς τὴν Κεραιίαν, ἀνεχωρήσαμεν αὐτόθεν περὶ τὴν 11 ὥραν Π. Μ. εἰς τὸ Σούνιον.

Ἡ ὁδὸς εἶναι ἴση καὶ εὐχάριστος μέχρι τῶν παραλίων. Διήλομεν ἰκανῶς ὠραίους κίπους καὶ ἀγροὺς μαρτυροῦντες τὴν φιλοπονήν των χωρικῶν· ἀλλὰ κατ' ὄσον ἐπλησιάζομεν καὶ περὶ κολοῦσῶμεν τοῦ Λαυρίου τοὺς πρόποδας, ἡ ὁδὸς ἀπέβαινε ἀνώμαλος καὶ ἐνίστατο τραχεῖα, τὰ δὲ πέριξ ἐφαίνοντο μεστὰ ἐρημίας καὶ σιωπῆς. Μετὰ δὲ τριώρον περίπου πορείαν μᾶς κατέλαβε βροχὴ παρὰ τὴν αὐτὴν, καὶ ἕνα καταφύγωμεν ὑπὸ σκέπην, κατεφύγωμεν εἰς πλησιόχωρον κωμίδιον, τὸ ὅποιον ὅμως φέρει μέχρι τῆς σήμερον τὸ ἀττικὸν ὄνομα τοῦ Θωρακῆς. Ἐνταῦθα ἐπισκέρθημεν τὰ ἐρείπια θεάτρου ἀρχαίου, καὶ ναοῦ δωρικοῦ, μαρτυροῦντα τὴν ἀρχαίαν τοῦ εἰς τὴν Ἀκαμαντιδα φυλὴν ἀνήκοντος τούτου δήμου ἀξιολογύτητα. Κατὰ δυστυχίαν δὲν κατωρθώσαμεν νὰ συνεννοηθῶμεν μετ' ὀδονδῶ τῶν 20 ἢ 30 ἀλβανογλώσσων κατοίκων τοῦ Θωρακῆ περὶ τινων ἀναγκαιῶν ἡμῶν πραγμάτων. Ἐπὶ τέλους μετὰ δυσκολίας ἐνόησαν μὲν οὗτοι ὅτι ἐζητοῦμεν τρεῖσμα τινα καὶ ἡμίονους, ἀλλὰ παρετήρησαμεν ὅτι διηρηθῆθη ἡ ὑπουλος κερδοσκοπία των· διότι τὰ μὲν τρέφοντα ἠγοράσαμεν ἀρκετὰ ἀκριθὰ, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ἀγώγιον ψωραλέων τινῶν ἡμίονων δὲν ἐσυμβεβάσθημεν, καθότι οἱ χωρικοὶ οὗτοι ἐμόρφωσαν ἐκ πείρας τὴν ἰδέαν, ὅτι ἀνθρωπὸι οἵτινες προτίθενται νὰ ἐπισκερθῶσι τὰ παλαιὰ κτήρια ὀδεύοντες ἐπὶ τετραπόδιον, δὲν δύναται νὰ ἦναι εἰμὴ εὐρωπαϊοὶ περιηγηταί, τοῦτέστι *μολδαῖοι*. Ὅθεν ἀποχαιρετίσαντες τοὺς βερβαροφώνους τούτους χωρικοὺς ἐξηκολουθήσαμεν, μετὰ τὴν διακοπήν τῆς βροχῆς, τὴν ὁδὸν ἡμῶν, καὶ μετ' ὀλίγον εἰσῆλομεν εἰς τὰς ἀτραποὺς τοῦ ἔρους Λαυρίου, διασάδεις, ἀγρίως καὶ περιεχούσας ἀναμριβόλως ἐπὶ τῆς τουρκοκρατίας καταφύγια κλεπτῶν καὶ κρύπτων τῶν παραπλεόντων τὸ Αἰγαῖον πειρατῶν. Καὶ ἠδὲ μὲν ὀδεύομεν εἰς ἔδαφος κεκαλυμμένον ἀπὸ συντρίμματα κεικωμένων μετὰλλων τῶν αὐτῶν ἀξιολόγων τὸ πάλαι ἀργυρούχων μεταλλείων, ἀλλ' ὡς φαίνεται πρὸ μακρῶν χρόνων ἐξαντλημένων ἠδὲ δὲ διηρηθόμεθα θρομακίως κεχρησμένως γαίης καὶ λόφους δασοσκεπεῖς, μηδὲν ἔτερον κατ' ὁδὸν ἀπαντῶντες εἰμὴ εὐάριθμα ἐρείπια μαρτυροῦντα, ὅτι τὸ πάλαι τὰ πέριξ ταῦτα κατέκονον οἱ δούλοι μεταλλευταὶ τῶν ἀργυραίων τοῦ Λαυρίου (α).

Φθάσαντες τέλος εἰς ἄκραν τινα, ἐξαίφνης ἠτενίσσαμεν εἰς τὰ βῆθη τοῦ ὀρίζοντος τὸν ναὸν τῆς

(α) Στράβ. 9. 1. 22. — Antiquités hellén. par M. A. Rangabé, p. 330. — Οἱ ἐκδοταί τῆς ὑπὸ τοῦ ἀσθίμου Κόμμα μεταφρ. τῆς Γεωγραφ. Α. Βέλλης, Τόμ. 1. σ. 196 ἐφαρμόζονται εἰς τὸν ὄμιλον Θωρακῶν ἐν τῇ θέσει τῆς νῦν Κεραιίας.
(β) Τὸ δυσάρεστον τοῦτο προῖεν τῆς Κεραιίας, ἐγρήθη καὶ ὁ Κ. Chateaubriand ὅπως ἀναφέρει εἰς τὴν καμψὴν αὐτοῦ περιήγησιν. Ἰδ. *Itinéraire de Paris à Jérusalem*. Tom. 1. p. 204. καὶ Βρυξέλλων.

(α) Ἄδων. Ἀσπνοσ. V. 6. 272.

Σουνιάδος Ἀθηνῶν. Ἡ στιγμή ἐκείνη ἦτο εὐφρόσυρος, φίλε, διότι εἶδομεν συγχρόνως τὸ τέρας τῆς μακρῆς ἡμῶν πεζοπορίας. Μετὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν ἐφθάσαμεν ὑπὸ τὸ μαρμάρειον περιστύλιον τοῦ ναοῦ. Ἦτο 5 ὥρα Μ. Μ.

Ὁ ναὸς οὗτος, (καὶ ἐξ προσθέσει κ' ἐγὼ δῶν λέξεις περὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα γόρην τῆς συναγωγῆς τοῦ λόγου), κείμενος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου, ἐνθα ὑπῆρχε τὸ πάλαι ἀκρόπολις τοῦ ἑμιονύμου δήμου (α), ἀνήκει διὰ τῆς ἐργασίας τὸ ἀρχαϊκὸν εἰς παλαιότεραν τῆς τοῦ Περικλέους ἐποχῆν (β). Ὁ κόσμος τοῦ ναοῦ ἦναι δώριος, οἱ δὲ κίονες αὐτοῦ ἔχουσι 16 διακώσμητα, ἐνθ' ἐπὶ τῶν ἄλλων δωρίων κίονων μετροῦνται 20 ἢ 24. Κατὰ τὸ σύνολον ἠμοιάζει τὸν Περθευῶνα. Τοῦ περιωλύμου καὶ διὰ τὴν θέσιν αὐτοῦ θαυμάσιον ναοῦ ἴστανται εἰσέτι ὄρθιοι δεκατέσσαρες κίονες Περίου μαρμάρου, καὶ μέρη τινὰ, τῶν ἐπιστυλίων καταπεσόντα ὑπὸ τοῦ γόρου. Αἱ δὲ τρικυμῖαι, οἱ ἀνεμοὶ, οἱ ὄμβροι καὶ αἱ ἀλμυραὶ τῆς θαλάσσης ἐξαιτμῶσαι, ἐξεκκαλουθούσιν ἀνεκαθεν τὴν καταστρεπτικὴν τῶν ἐργασίαν κ' ἐπὶ τῶν ἐρείπειαν τούτων.

Ἐνταῦθα, φίλε, ὅτι ἕκαστος ἡμῶν ἠθρόνθη, καὶ ὅποιον ἔλαβε πτῆσιν ἢ φαντασία ἐκάστου, δὲν ἀπόκειται εἰς ἐμὲ νὰ εἶπω. Πάντες διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐπεχειρήσθημεν τὴν μακρὰν πεζοπορίαν, καὶ πάντες ἐπίσης ἐπιλοξενήθημεν ὑπὸ τὸ σεπτὸν τοῦτο τῆς Ἀθηνῶν σιγήνωμα· πάντες ἐπομένως ἐπέφθηνε.

Τὰ βιβλία τῶν περιηγητῶν, οἵτινες ἐκ περῶτων τῆς γῆς ἐπεσκέφθησαν τὰ λείψανα τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, περιέχουσι καὶ τοῦ ναοῦ τούτου ἀκριβεστέρων ἀναμφιβόλως περιγραφῆν, καὶ τελειοτέρων τῶν διαστάσεων αὐτοῦ καταμέτρησιν. Οἱ ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι ἐπορίσθησαν ἐνταῦθα ἐμπνεύσεις ἀξίας ζωῆς (γ). Οἱ διαβαινόντες ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ναῦται διηγήθησαν εἰς τοὺς περὶ αὐτοὺς τὰς τρικυμῖας τῆς ἄκρας ταύτης, καὶ τὰς ἀπεισίας ἐμφανίσεις τῶν εἰς τὰς πέριξ σπηλαίων καὶ τὰ γείτονα δάση ἐμυρωλευόντων πρὸ τῆς ἀπαναστάσεως πειρατῶν. Τί ἀπομῆναι λοιπὸν εἰς ἐμὲ, ταπεινὸν προσκυνητὴν τῶν μνημείων τῆς προγονικῆς δόξης, νὰ προσθέσω ἐνταῦθα; Οἷτε πρόθεσιν συνέλαβον τοιαύτην, οὗτ' ἐπορεύθη νὰ ἐγγραφῶ τὸ ὄνομα μου, μάταιον παίγνιον τῶν ἀνέμων, ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν κίωνων, ὅπου ἀπῆλθον ἐγκεχαρμημένα ἄγνωστα ἀγνώστων ὀνόματα. Ἐπορεύθη ἀπλῶς πρὸς περιόδιον, καὶ εἰς τὴν σκιάν τῶν ἐνδόξων ἐρείπειων ἐσκέφθη ἢ ὠνειροπόλησα. Καὶ ὅτε, ὦ φίλε ἀναγνώστα, μετὰ

(α) Ἀθην. Διηγ. αὐτοῦ.
(β) Ἀρχαιολογ. Α. Ῥοσσίν, σελ. 130.
(γ) Ὁ φίλος τῆς Ἑλλάδος Uhalasobrinad τὸν ναὸν τοῦτο ἔθεσεν ὡς τέρας τῆς ἐν Ἑλλάδι περιηγητικῆς του. Τίς δὲν ἀνέγνωσε τὸ μέρος τοῦτο τοῦ Πιλόδαϊτο; — Κατὰ τὴν ἀπίστησιν τὰς ἐξῆς λέξεις εἰς τὴν Γεωγραφ. Βίβλιν μεταρρ. Κ. Κούμα, τόμ. Γ. σελ. 497. κ' Α π' ἐ δ ὦ (δλ. ἀπὸ τοῦ ἀκρωτηρίου Σουνίου) ἐ θ ε ὦ ρ ε ἰ ὦ ε ἰ ὦ ε ἰ τ ῆ ν ἐ ν Σ α λ α μ ῖ ν ι ν κ μ α χ ῖ α ν ! ! !

τινα ὄραν σταθεῖς μόνος ἐπὶ βράχου, ἐσταύρωσα τὰς χεῖρας, καὶ τὰ βλέμματα περιέφερον ἐπὶ τῶν λευκῶν ἐκείνων λειψάνων τοῦ ναοῦ· ὅτε διὰ τῶν περὶ τῆς φαντασίας μετέβην εἰς τοὺς λαμπροὺς τῆς Ἑλλάδος χρόνους, καθ' οὓς αἱ θεότητες φιλοκονοῦν τὰ τεμένη αὐτῶν νεοτευγῆ καὶ εἰσέτι στείλονται ἀπὸ τὴν γλυφίδα τῶν φειδιῶν, τῶν Πολυγνώτων καὶ τῶν Μυρώνων, καὶ ἀπεδέχοντο, θεοπέσιον τι προσμειδιῶσαι, τὰς εὐχὰς καὶ τὰ ἀναθήματα τῶν μετ' εὐλαθείας προσερχομένων εἰς τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, τὴν ναὸν τοῦτον ἐφαντάσθη ἀκτινοβολοῦντα ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀκρωτηρίου, καὶ οἶοναι δεσπόζοντα καὶ προστατεύοντα τὰ πέριξ μεστὰ κατοίκων καὶ οἰκοδομημάτων (α), τῶν δὲ ναυτιλλομένων ἐπισύροντα τὸ πέλας καὶ τὸν θαυμασμὸν, καὶ εὐσεβοῦς μελωδίαις πληροῦντα τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ἐν μέσῳ τῶν κυμάτων καὶ τῆς ἀπογαίου αἴρας ἀδόντων ἐλευθερίας ἄσματα. Ἐκεί παρά τὸ πρᾶνὸς τοῦ λόφου ἀνεπέλησα τὸν θεῖον Πλάτωνα καθήμενον ἐπὶ τῆς χλόης, περιστοιχίζομενον ὑπὸ φίλων ὁμιλητῶν (β), καὶ ἐνώπιον τοῦ μεγαλοπρεποῦς ὄριζοντος διαλεγόμενον μετ' αὐτῶν, καὶ τὰς βιθειὰς αὐτοῦ μελέτας διακοινοῦντα πρὸς τοὺς ἐνθέρμους ὀπαδοὺς τῶν φιλοσοφικῶν δογμάτων του, καὶ τὴν μυστηριώδη τῆς ψυχῆς του φωνὴν ἀποκαλύπτοντα, καὶ τοὺς διαπύρους αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς ἀνυψοῦντα πρὸς τὸν γαλήνιον οὐρανόν! Ἄκαλοῦθούσα τὴν φορὰν τῶν χρόνων ἢ φαντασία μου διήλθεν ἀκλεῖς τοὺς δούλους τῆς Ἑλλάδος χρόνους, ἐπεθεώρησε βιαίως τὸ ναορὸν ἀλλὰ πλήρες ἀγλαῶν ἐλπίδων ἐνεστὸς τῆς ἐλευθερίας Ἑλλάδος, καὶ ἀπὸ σκέψεως εἰς σκέψιν, ἀπὸ ἀναμνήσεως εἰς ἀνάμνησιν ἐστάθη ὅπου καὶ τῶν χρόνων τὸ ἐξῆς δρέπανον, ὅπου καὶ ὁ δαίμων τῶν ἐρείπειων! ὦ φίλε, θεὸς μοι ἐπήλθεν ὄνειρος! ἢ ψυχὴ μου κῦφράθη, καὶ ἀγορέστως ἕστερον ἐθεώρησα τὰς κορυφὰς τῶν πέριξ νήσων, κυανῆς καὶ ζωγραφικῶς ἀνυψομένης εἰς τὰ βῆθη τοῦ ὄριζοντος, τὴν νῆσον τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὰς ὁμηρικὰς αὐτῆς ἀναμνήσεως, τὴν Κέα καὶ πατρίδα τοῦ Σιμωνίδου, καὶ μακρόθεν τὰ ὄρη τῆς Κιβόσιας καὶ ἄλλων νήσων. Ἐν τούτοις ἔδυσεν ὁ ἥλιος ὑπερηφάνως εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ὅτε παρεσκευάσθημεν ἕνα ἀναχωρήσωμεν, ἀπεχειρέτισα μετὰ δάκρυ εὐφροσύνης τὴν σπανίαν ἐκείνην τοποθεσίαν καὶ τὸν ἱερὸν ναὸν τῆς θεᾶς τῆς σοφίας.

Κατηρχόμεθα τὴν κρημνώδη ἀτραπὸν τοῦ ἀκρωτηρίου, ὁ ἀνεμὸς ἐθροῦβει εἰς τὸ περιστύλιον τοῦ ναοῦ, καὶ τὰ πάντα ἀπέβαινον ἔδρημα καὶ σοβαρὰ. Ἐπίπτων πρὸς τὰ ἐρείπια τελευταῖον ἐλέμμη, ἐνθυμήθη τὸν ἠδύφωνον αἰδῶδὸν τῶν Μαρτύρων, ὅστις κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα τὴν βίβλον τοῦ προσκυνητοῦ ἀπέκραν κινὰ φθινοπωρινὴν τοῦ 1806, περιβεβλημένος τῶν μανθῶν του διευκτερέσειε μόνος ὑπὸ τὰς στήλας τοῦ ἐρήμου ναοῦ. Τί ἐμελέτησε τὴν νύκτα

(α) Στάβ. § 4. 21.
(β) Voyage de Jeune Anacharsis, chap. XI.

ἐκείνην ὁ κλεινὸς περιηγητὴς, καὶ ποῖα ἐλπίς τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος ἐβῆν εἰς τὴν ὕψιν τοῦ φιλελευθέρου ποιητοῦ περὶ μέσας νύκτας, σὲ παραπέμπω καὶ αὐτὸς, φίλε εἰς τὴν εὐφραδῆ περιήγησιν αὐτοῦ.

Περαιῶν τέλος τὴν μακρὰν ἐπιστολήν. Ἐπιστρέψομεν νυκτερινοὶ εἰς τὴν Κερυκίαν, καὶ τὴν ὑπερβαίνω εἰς Ἀθήνας. Ἡ περιοδία ἡμῶν αὕτη ὑπῆρξεν ἐπιμοχθὺς καὶ μακρὰ, καὶ ὁ μὲν πόνος τοῦ σώματος διεσκαδάσθη, ἀλλ' ὁ σκοπὸς ἡμῶν ἐξετελέσθη, εἰς δὲ τὴν μνήμην διατελεῖ ἀγράφτος καὶ καθαρὰ ἢ ἐνθύμησις τῆς περιηγητικῆς ταύτης. Χαῖρε!

X. A. PARMENIANIS.

ΔΙΟΨΗΣΜΑ

ΥΜΝΗΜΑΤΩΝ ΑΝΕΚΑΤΩΝ.

Ἐπειδὴ δὲ ἐσχυρίζετο ἡ Συνέλευσις (*) ἀπὸ τῆς 16 Ἀπριλίου, ἀπεφασίσαμεν τινες νὰ συναρτάσθωμεν τὸν Ἅγιον Γεώργιον πανηγυρικώτερον καὶ μετὰ τινος μεγαλοπρεπειᾶς, τιμῶντες οὕτω τὸν Καραϊσκάκη καὶ εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς εὐδοκίσεως τῶν ἀγῶνων αὐτοῦ. Ὡς οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ οἰκεῖοι προσφιλοὺς ψυχρῶραγοῦντος ἰστάμενοι, οὐχ ἤττον καὶ αὐτοὶ ἀγωνιῶντες, περὶ τὴν κλίνην τοῦ ἀσθενοῦς, προσηλαῦσι πάντες τὸ βλέμμα εἰς τὸν ἱατροῦν ἀπ' αὐτοῦ καὶ μόνου προσδοκῶντες βοήθειαν, οὕτω καὶ ἡμεῖς, ἰστάμενοι τότε περὶ τοῦ κρᾶδου τῆς φιλιππικῆς Ἑλλάδος ἀποκαμύσεως μετὰ μακρὰν καὶ ἐνοχλίαν πάλην, ἠτοιζόμεν τὴν ψυχὴν ἔχοντες εἰς τὰ χεῖλη πρὸς τὸν Καραϊσκάκη, ὡς πρὸς μόνον δυνάμενον ν' ἀναστήσῃ αὐτὴν. Πᾶσα λοιπὸν ἀπόδειξις τῆς πεποιθήσεως ταύτης, καὶ πᾶν τεκμήριον ἀγάπης καὶ πίστεως πρὸς τὸν γενικὸν τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος ἀρχηγόν, ἔστρωσαν καὶ ἐλάχιστα, ἐνομιζόντο παρὰ πάντων ὡς ἐνίσχυσις τῶν πόνων τοῦ μεγάλου ἐκείνου στρατιώτου.

Τοιοῦτον σκοπὸν εἶχε καὶ τῶν δέκα ἢ δώδεκα ἡμῶν ἢ συνόρτασις· εἰς τί δὲ συνίστατο ἢ λαμπρότης αὐτῆς;

Καὶ πρῶτον μὲν ἐξεγερθέντες ὄρθρου βιθειᾶς παρεστάθημεν εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν ἐν τῷ ἀγροίκῳ τοῦ χωριδίου ναοῦ. Οἱ πληρεξούσιοι καὶ πάντες οἱ κάτοικοι συμπέρισταντο μετὰ κατανύξεως. Καὶ ὅτε ὁ λυχεῖμων λεβίτης, φέρων εὐλαβῶς τὰ ἅγια ἔστη ἐν μέσῳ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἀνυψώσας πρὸς οὐρανὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς εὐχέθη ὑπὲρ τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν μαχημένων, ἢ μήπω κεκαμηκῖα θρασίε μου εἶδε καταρρέοντα

(*) Ἡ ἐν Τριζίνῳ.

τὰ δάκρυα τῶν περισσώτων, καὶ τὴν ἀσκήν μου προσέβαλε τοῦ γυναικωνίνου ὁ καπετῆς. Πατρίδα, γονεῖς, τέκνα, συζύγους, ἀδελφοὺς, πάντα, πάντα τὰ φίλατα τῆς καρδίας ἡμῶν ἐβλέπομεν τὴν ὤραν ἐκείνην κρημάμενα εἰς χεῖλος βράθρου ἀχνοῦς, καὶ μόνον, μόνον ἐκείνον οὕτινος τὸ σῶμα ἐβλάστηεν ὁ γέρον ἱερεὺς, ἰσχύοντα νὰ τὰ σώσῃ!

Ἐνθυμοῦμαι ὅτι, μετὰ τὸ τέλος τῆς ἱεράς Ἀκολουθίας, ὅτε ἐξεληθόντες τοῦ ναοῦ οἱ πιστοὶ προσεγγόμενοι ἀλλήλους εὐχόμενοι καὶ τέλος τῶν δεινῶν τῆς πατρίδος, εἶδον ἀπυθῆθη φαιδρότητα εἰς τὰ πρόσωπα ὅλων· ἐνομιζέσθαι ὅτι ἀληθῶς κατέπαισαν τὰ δεινὰ ταῦτα. Τοιαῦτα ἢ παραμυθία τὴν ὑπόψιν ὡς βάλσαμον ἐπιγέει ἢ ἐκκαλία εἰς τὰς καρδίας, ἐν ὥρᾳ μάλιστα κινδύνου! Τὸ θυσιαστήριον, αἱ εἰκόνες, ὁ ἱερεὺς, τὰ θεῖα λόγια, τὸ μυστηριώδες καὶ ὑπερφυές τῆς μυσταγωγίας, ἢ πέριξ σιωπῆς, ὡς καὶ αὐτὴ τοῦ ναοῦ ἢ εὐδοκία, ἀποσπᾶσι τὸν νοῦν σου ἀπὸ τῶν ἐπιγείων, καὶ μετῴριον φέρουσιν αὐτὸν εἰς κόσμον ἐλπίδος, πίστεως καὶ ζωῆς. Πᾶς φῶτος ἐκλείπει τότε ἀπὸ τῆς καρδίας σου διότι ἢ ἀήχητος γαῖα τοῦ ἀνωθέν σου Παντοκράτορος σὲ καλύπτει· διότι ἢ πυρηνόμορφα τοῦ ἀνωτέρου σου Ἀρχαγγέλου διώκει μακρὰν τὸν πολέμιον. Ἀλλὰ καὶ θῆν, μακρὰν τῆς πατρίδος, μακρὰν τοῦ ζωογόνου θάλπου τῆς μητρικῆς ἀγκάλης, περιφερόμενος ξένος ἐν μέσῳ ξένων, εἰσέρχεται εἰς Ἑκκλησίαν, ἄφατος τφόντι ἢ παραμυθία ἢ κατακλύουσα τὴν καρδίαν σου· διότι ἐκεῖ, ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, δὲν εἶσαι πλέον ξένος.

Ἐπειτα, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, μετέβημεν εἰς τόπον τὸν ὅποιον ἀπὸ τῆς προτεραίας εὐχόμενοι ἐκλέξει ἕνα συνευωχῶσθωμεν. Ὁ τόπος οὗτος, ἀνωθεν κείμενος τοῦ χωρίου, πρὸς τὴν ὑπόψιν τοῦ υπερκειμένου ὄρους, ἐκαίετο οὐχὶ ὑπὸ δένδρων, ἀλλ' ὑπὸ βράχου ἀποτόμου καὶ ἀποτόμως προκύπτοντος ὑπ' αὐτὸν δὲ συνελθόντες συνεσκευάζομεν χαριεντιζόμενοι καὶ ὑποσυρίζοντες τὴν τράπεζαν, ἐνθ' ἢ κνίσσα τοῦ ὀπταφένου ἐκεῖ πλησίον ὀβελίου ἄμμου

« οὐρανὸν ἔκεν ἐλισσομένην περὶ καπιφῶν, καὶ διωκομένη ὑπ' αἴρας ζεφυρίτιδος, ἤχοιτο κνίζουσα τοὺς λαμπαρῶντας ὀφραυτῆρας ἡμῶν, οὐχὶ τσσαρακονθήμερον ἀλλ' ἐτήσιον διερχομένους τὸ τῆς νωστῆς πέλαγος.

Ὅποια δὲ ἢ τράπεζα καὶ τίνα τὰ παρατεθέντα; Τράπεζα μὲν ἦν αὐτὸς τῆς Διμήτηρος ὁ Θαλαρὸς τάπης, ἐρ' οὗ κατακλιθέντες διεστυρωσόμεν τοὺς πόδας, τρυβλία δὲ φύλλα γλοερὰ ἄτινα ἐκῆθμεν ἀπὸ τῶν παραφυομένων θάμνων καὶ δενδρίων, μάχαιροι καὶ περόνη τὰ δέκα ἐκάστου ἄκτυλα, καὶ σιτία ὁ μοσχοβόλος ὀβελίας καὶ κῆδος μέγας ἀξυμάλλκτος. Εἶχομεν δὲ καὶ φητινήτην

« ἠδὲν, ἀκηράσιον, θεῖον ποτῶν, » καὶ τὴν εἶχομεν ἄφθονον, διότι ὁ δωρήσας αὐτὸν συμπότας, χαλῶς μὲν τὴν πόδα, ὀρτίους ἄμωι φίλων τοὺς βραχίονας καὶ ὑποβαχίλους πόδας τῶν στί-

Ἑλληὺ στρατιώτης.

χίου δι' ὃν κατεπότιζε μᾶλλον ἢ κατεκλήει τὰς
ἀκὰς ἡμῶν, ἀνερόναι συχνὰ πυκνὰ κατὰ πάν-
νιον ἀναγχαγέρισμα α οἴου μὴ παρέντος ἀτε-
πία θείπια τραπέλης α

Πρὶν δὲ καθήτωμεν, προτείνε τις νὰ ὀνομάσω-
μεν συμποσίαρχον· καὶ ἐπειδὴ ἔτυγε ν' ἀγαπῶμεν
πάντας, ἀπορώ πῶς, τὴν τάξιν, ἐδέχθημεν τὴν πρό-
τασιν, καὶ ἔπασεν ὁ κληρὸς ἐπὶ ἄνδρα α ἀθασκάν-
τας ρίπα τρίτην ἔχοντα α κατὰ τὸν ἐπιγραμ-
ματοποιόν, τῆς ὁποίας ὁ κωδιωνόκροτος ῥόγγος ἐκά-
λει τοὺς ἀτακτοῦντας εἰς τὰ καθήκοντά των.

Μόλις δὲ ἐσφραγίσθημεν διὰ τοῦ σημείου τοῦ
σταυροῦ, καὶ ἤλθε σπεῖδιον ὁ ρουστανελοφόρος ὁ-
πτανεὺς, καὶ παρέθηκε τὸν ἔβελόν. Γονυπετήσας δὲ
καὶ κυρταθεὶς ἐπ' αὐτοῦ, διέτεμεν τὸ ἀρόιον ἀντὶ
καπίδος διὰ τῶν χειρῶν, καὶ ἔλειχεν, θάσας ἐκαί-
οντο, τοὺς δακτύλους, ἢ καὶ συνέθλιψε τὸν λοθόν
τοῦ ἰώτου αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ ἀπέμασσε πολλὰκι· τὰς
χεῖρας ἐπὶ τῆς ρουστανέλας τῆς ὁποίας αὶ
παρυφαί, Κύριος οἶδε πῶσα ἐκρυπτον στίφη ἀναι-
μάκτων ζωοφίων.

Ἡμεῖς δὲ ταύσαντες τὰ ὄμματα ἐτῆλοσκοποῦ-
μεν λαγνίστατα τὰ κοπτόμενα, ἕως οὐ ὑποσημήνα-
τος τοῦ συμποσίαρχου τὸ εἰς ἔροδον, ὠρμήσαμεν
ἀκόθετοι ὡς ἐπὶ μάχην καρτερὰν ἐπ' αὐτά. Καὶ
ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν δὲν ἤκουσε, ἀντὶ ἀπιδῶν δού-
που καὶ παιάνων καὶ ἀλαλαγμῶν, εἰμὴ ὀδόντων
πάταγον καὶ ῥοθῶνων μυθώδηον καὶ χειλέων κε-
λάδημα οὐδὲ ἔβλεπε· εἰμὴ χεῖρας δι' ἠλεκτρικῆς
κινουμένης δυνάμεως καὶ μεταφερούσας χαρὰς
εὐαγγέλια εἰς τὰ στόματα, πλουσιοπάροχον, λέγει,
τεμάχια ἄρτου καὶ κρέατος.

Μετὰ τὴν πρότην ταύτην προσβολὴν ὁ συμπο-
σίαρχος ἀνακύψας ἐπέταξεν ἀνακωχῆν, καὶ σπον-
δῆς πρὸς ἐπιχώριον αὐτῆς. Τότε ὁ παῖς περιέρρεσε
κύκλιον μεσομαζόν βομβυλιόν, τὸν ὁποῖον ἐλάθε-
μεν ἕκαστος κατὰ σαιράν, καὶ εὐχρηθέντες καὶ ἡ-
δυσθέντες ἀνεγχαγέρισμα βλέποντες πρὸς οὐρα-
νόν· τινὲς δὲ καὶ ἐκυλικηφόρησαν πρὸ τῆς φιλοτι-
σίης, συστήσαντες ὀμόνοιαν ἀνευ τῆς ὁποίας ἀδύνα-
τον, ἔλεγον, νὰ τελεσορήσῃ ὁ ἀγών. Καὶ τραπέ-
τες· ἐκ νεοῦ ἐπὶ τὸν ἀμῶν, ἐθουισάμεθα, ὡς τοῦ
μήθου ὁ ἀετός τὰ τέκνα τῆς ἀλιώπειας, πάσας τὰς
σάρκας αὐτοῦ, καὶ πολλὰκις γεμισθέντα τὸν βομ-
βυλιόν ἐκενώσαμεν. Ἐκενώσαμεν δὲ καὶ τὸν μέ-
γαν κάδον μεταβαλόντες εἰς μιστόλην, δι' ἔλλειψιν
κοχλιαρίων, τὸν ἄρτον ἡμῶν, καὶ μιστυλισάμενοι
ἄμηνι χειροῦν, οὐχὶ τῶν δημοσίων, ὡς θὰ ἔλε-
γε σήμερον ὁ Ἀριστοφάνης διὰ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν,
ἀλλὰ τοῦ ὀξυγλάκτου. Καὶ οὕτω χορτασθέντες
ἐπαδόθημεν, κατὰ τὸ ἔθος, εἰς ψαλμοὺς, παιανί-
σαντες ἐπίσης κατὰ σαιράν, ὁ μὲν τὸ Λαμπρὰ
Ἑλλάδος, ὁ δὲ τὸ Τὶ καρτέρητε, ὁ τρίτος τὸ Ἑ-
λληνας συμπατριώται, καὶ ἄλλος ἄλλο, ἐκ τῶν
πολλῶν ὁσμῶν ἅτινα οὐδεὶς ἐνομμεῖται σήμε-
ρον, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα συνέταττε τότε τῶν Ἑλλή-
νων ὁ ἐνθουσιασμός. Ἀλλὰ καὶ ἀνακλιθέντες ἑμο-
αικευόμεθα, ἕως οὐ, καθισθέντος τοῦ ὑπνου ἐπὶ τὰ

βλέφαρα ἡμῶν, αὶ φωναὶ ἐγίνοντο μικρὰν κατὰ μι-
κρὰν ἀτονότεραι, καὶ ἐπὶ τέλους ἐξέπνευσαν.
'Οποιοὶ ἄρα ὄνειροι ἐπισκέπησαν ἡμᾶς; δὲν ἐ-
νομοῦμαι' ἐνομοῦμαι μόνον ὅτι μόλις ἀφουπνισθέν-
τες εἶδομεν ἄγγελον ἀληθῶς μελικοπτεροῦ ἐργά-
μενον μετὰ σπουδῆς, καὶ κομίζοντα τὴν τρομαρὴν
ἀγγελίαν ὅτι ὁ Καραϊσκάκης ἐφρονεῖθη!

Οὐδεὶς ἢ καρδία συγκκατετίθετο νὰ πιστεῖται
τὴν ἀπαισίαν ταύτην εἶδον, τοσαύτην εἶχονεν
τὴν πεποθησιν ὅτι ὁ Καραϊσκάκης; ἦν τὸ τελευ-
ταῖον ὄργανον δι' οὗ ἢ θεῖα πρόνοια συγκκατένευσε
νὰ σώσῃ τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλ' ὅτε κατεβαίνοντες
ἤρομαι εἰς τὸ χωρίον εἶδομεν μακρόθεν τοὺς πλε-
ρεθυσίους σεσωρευμένους καθ' ὁδόν, ὅτε πλεθυσί-
σκαντες εἶδομεν αὐτοὺς κατὰ τοὺς κατὰ τοὺς
πᾶς δισταχμῆς ἐξέλιπε. Καὶ ὅτε τὴν ἐπισοῦσαν
ἐξεγερθέντες ἀπὸ πρῶτης συναβρέσαμεν οἱ μὲν εἰς
τοῦ προέδρου τῆς συνελεύσεως; Σιάνη, οἱ δὲ εἰς τοῦ
γέροντος; Κολοκοτρώνη ζητοῦντες παραμυθίαν, ἢ
ἀπερήραπτος τῶν προσώπων ἀλλοιώσεις ἐμμο-
τῶρι ὅτι πάντες διέβησαν τὴν νύκτα ἐν ἀγρυπνίᾳ
καὶ ὀδύνας. Οὐδεὶς ἦνοιγε τὸ στόμα, οὐδεὶς εὐρι-
σκε λόγους ἵνα ἐρμηνεύσῃ τὴν λύπην του, οὐδεὶς
εἶγε κἄν ἰδέαν τί ἐβρεπε νὰ γείνη ματὰ τὸν θάνα-
τον τοῦ πεσόντος στρατηγῶν ἢ σιωπῆ ἦν βαθύ-
τάτη καὶ πένθος, ὅτε ὁ γέρον τῆς Πελοποννήσου
ἀρχηγῆς λύσας ἐπὶ τέλους αὐτὴν εἶπεν·

« Ὁ χαμῶς, ἀδελφια, εἶναι μέγας· ὁ Θεὸς
ὁμως εἶναι μεγαλήτερος. »

Μετ' ὀλίγον κατεβαίνομεν ἀβροῖι πρὸς τὴν ἀπέ-
ναντι τοῦ Πύρου παραλίαν ἵνα παρασταθῶμεν εἰς
τὴν κηδείαν τὴν παρασκευασθεῖσαν ὑπὸ τῆς Ἀν-
τικυβερνητικῆς ἐπιτροπῆς, καὶ κατεβαίνοντες ἐποι-
οῦμεθα λόγον, ὡς οἱ περὶ τὴν κλίβαν τοῦ Περικλέους,
τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς δυνάμεως τοῦ Καραϊσκάκη, καὶ
ἀνεμετρῶμεν τὰς πράξεις καὶ τῶν τροπαίων τὸ
πλήθος. Ἐνομηθήκατε, ἔλεγεν αὐτός, ὅτι διακοσίους
μόλις στρατιώτας ἔχων ὅτε ἀνέλαβε τὴν ἀρχη-
γίαν τῆς Στερεᾶς, κατόρθωσε νὰ συγκεντρώσῃ το-
σοῦτον πολυάριθμον στρατόπεδον. Ἦμην παρών,
ἔλεγεν ἔτερος, εἰς Ἐλευσίνα, ὅτε μολόντες οἱ στρα-
τιῶται τὴν ἔλευσιν τοῦ Κιοιουταχῆ, ἤρχισαν νὰ
λειποτακτώσι, καὶ παρακίνοον καὶ αὐτὸν νὰ φύγῃ·
ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη τότε ἀγανακτῶν· Ὑπάγετε ὅπου
θέλετε· ὁ Καραϊσκάκης δὲν ἐγκαταλείπει τὴν θέ-
σιν του, καὶ ἄς χαθῇ. Καὶ ὅταν σᾶς ἐρωτήσῃ τις
τί ἐκάμετε τὸν ἀρχηγόν σας, μὴ διστάσετε νὰ εἰ-
πήτε ὅτι τὸν παρεδόκαμεν εἰς τὸν ἐχθρόν, διότι
δὲν συγκκατένευσεν νὰ λειποτακτῆσῃ. Ὁ τρίτος ἐξί-
μνην τὴν τάξιν καὶ τὴν παιθαρχίαν τὴν ὁποίαν ἔ-
γωνίζετο νὰ διατηρήσῃ εἰς τὸν κατὰ τὴν Ἀττικὴν
στρατόν. α Ἐάν, ἔλεγεν ὁ Καραϊσκάκης πρὸς τοὺς
περὶ αὐτόν, φερῶμεθα πρὸς τοὺς κερτοῦκους τῶν χω-
ρίων χειρότερα καὶ αὐτῶν τῶν ἐχθρῶν, πῶς θέ-
λετε νὰ ἐπαναστατήσωσι; » Καὶ ἄλλοι ἐξιστόρου-
ν τὴν κατὰ τὴν Ἀράχουβιν ἐνδοξὸν μάχην, καὶ τὸ
ἀνεγερθὲν τρώπειον τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὸν
βαρβάρων, ἄλλοι τὴν μάχην τῶν Σαλώνων καὶ τοῦ

Διστόμου, και άλλοι τὸ ἐπίμονον και τὸ στρατηγι-
κὸν τοῦ ἀνδρός, και τὸ γενναῖον αὐτοῦ φρόνημα,
πρὸς δὲ και τὴν ἐπιείκειαν και τὴν πραότητα ἦν
ἐν πράγμασι πολλοὶς και μεγάλαις ἀπεχθείαις, και
μάλιστα ταῖς μετὰ Σουλιωτῶν, διετήρησεν. Ἐπιλο-
πιμούμεθα δὲ πάντες νὰ εἴπωμέν τι ἐγκόμιον τοῦ
θνήσκοντος, διότι, ἀφοῦ μόνον καλύψῃ τὸ χῶμα τὸν
ἀνθρώπων συγκατατιθέμεθα νὰ ὁμολογήσωμεν τὴν
ἀξίαν αὐτοῦ.

Και τοιαῦτα μνημόσυνα λέγοντες ἐψυχαγωγού-
μεθα, ἕως οὗ ἐλθόντες εἰς τὴν παραλίαν συνηώ-
θημεν μετὰ τῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως και τοῦ
παραινέοντος πλήθους ἤλλων δὲ και ἱσραῖς και
αρχιερεῖς οὐκ ὀλίγοι και ἐβλαστον τὴν νεκρώσιμον
ἀκολουθίαν. Καὶ ὅτε ὁ ῥήτωρ τοῦ ἀγῶνος ἀναβῆ-
εἰς μικρὸν ὕψωμα παρέστιας τὸ μέγεθος τῆς ἀπω-
λείας ὅτε ἀνευθύμισεν εἰς ἡμᾶς ὅτι « ἀπὸ τῆς κο-
ρυφῆς τοῦ Μακρονόρου και τὰ περὶ τῆς Ἀκαρ-
νανίας ἕως εἰς τὰ περὶ τῆς Ἀττικῆς, φῶς ἐλευθε-
ρίας και δόξης ἐχρῆθη εἰς τὴν χώραν ταύτην δούλῳ
και σκλαβινῶν οὐκ ὀλίγων τῆς ἰσχυρῆς τοῦ Καρ-
σιάκη δεξιάς, ἢ φωνὴ γοερά, φωνὴ ἀνδρῶν, γυναικῶν,
και παιδιῶν ἀντήχησε καθ' ὅλην τὴν παραλίαν και
τὴν ὀρεῖαν και ὁ κλαυθμὸς και ὁ ὄδυρμὸς πολὺς
και ὡς ἡ Πάγλη οὐδέ τις ἠθελε νὰ παρηγορηθῇ, προσι-
σθανόμενος ἵσως τὴν προσεχῆ κατὰ τὸ Φάληρον
ἐθνικὴν συμφορὰν.

N. Δ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΘΕΡΜΩΝ ΥΔΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΡΑΒΙΑΣ.

—000—

Ἡ ἀπέριπτος αὕτη χώρα στερεῖται, ἀναλόγιως
τῆς ἐκτέσεως αὐτῆς, ἰαματικῶν ὑδάτων ἄλλα και
πόσιμα ὕδατα ὀλίγα ἔχει. Ἐκ τῶν μέχρι τοῦ νῦν
γνωστῶν ἀναφέρομεν τὰ τῆς Μεσημβριῆς Ἀραβίας,
γνωστότατα δὲ και κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρό-
νους ὑπὸ τὸ ὄνομα *Hamam Musai* ἢ λουτρά τοῦ
Μωυσέως. Τὰ ὕδατα ταῦτα ἀναβρῶσιν εἰς τὴν ἀ-
νατολικὴν ὄχθην τῆς Ἐρυθρῆς Θαλάσσης πλησίον τοῦ
σημερινοῦ χωρίου *Tor*. Τιμῶνται δὲ και ὑπὸ τῶν
καθ' ἡμᾶς Ἀραβῶν, μεταχειριζομένων αὐτὰ ἐπὶ δια-
φόρων νοσημάτων. Αἱ θειοθερμῆς αὗται ἀποπέμπου-
σιν ὑδροθειωμένον ἀέριον, τὸ ὅποιον εἴτε ἐσωτε-
ρικῶς εἴτε ἐξωτερικῶς μεταχειρίζομενον, ἐνεργεῖ ὡς
τὰ ὑδροθεικὰ ὕδατα κατὰ ἐξανθηματικῶν νοσημά-
των τοῦ δέρματος.

Πλησίον τῶν θερμῶν τούτων ὑδάτων καίτι κρήνη
ψυχροῦ ὕδατος, ἣτις ὀνομάζεται κατὰ τὸ πλησίον
χωρίον, *Bihm*. Οἱ κάτοικοι, στερούμενοι ἄλλων ὑ-
δάτων, πίνουσι ἐξ αὐτοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι νοσοδέ-
στατον ὡς ἐμπειροῦσιν πλῆθος τιτανούχων και μα-
γνησιούχων ἀλάτων, ἕνεκα τῶν ὁποίων, ὡς ἐκ τῆς

συνεχοῦς πόσεως, ἐνεργεῖ ἐπιβλαδέστατα, προσκα-
λῶν ἐμφράξεις τῆς κάτω κοιλίας, καχεξίαν και χει-
ραδικὰ νοσήματα.

Ἀπέναντι τοῦ Σουεζ, εἰς τὰς ὄχθας τῆς Ἐρυθρῆς
Θαλάσσης, εὑρίσκειται θερμὸν ὕδωρ *Ain el Masali*
καλούμενον, τὸ ὅποιον ἀναβρῶει ζέον και καχλάζον.
Καὶ τὸ ὕδωρ τοῦτο, εἰ και θειοῦχον, πίνεται ἕνεκα
ἐλλείψεως ποσίων ὑδάτων ἐκ δὲ τῆς διηκεκοῦς
χρήσεως αὐτοῦ οὐ μικρὰ βλάβη προσγίνεται εἰς
τοὺς πίνοντας.

Ἐτερον θερμὸν ὕδωρ εἶναι τὸ *Hamam Pharaon*,
τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ τοσοῦτον ζέει, ὥστε ἐντὸς ὁ-
λίγων λεπτῶν ἐψήνονται τὰ ἐμβαλλόμενα εἰς αὐτὸ
ὕδα τὰ ὕδατα ταῦτα ἀναβρῶντα πλησίον τῆς Θα-
λάσσης, σφύρουν εἰς ῥύακα, εἰς τὴν παρακειμέ-
νην Ἐρυθρὴν Θάλασσαν ἐκβάλλοντα. Ἀναλούμενον
δὲ εὑρίσκειται σιδηροῦχον, και ἐκ τούτου ἐνεργεῖ
κατὰ τῆς ἀτονίας. Οἱ λίθοι ὕσσι βρέχονται ὑπ' αὐ-
τοῦ φαίνονται σκωριῶντες.

Ποσῶτος και κατὰ τὴν ἀνατολικὴν Ἀραβίαν, εἰς
τὴν χώραν Ὀμά, και τὴν διοίκησιν Μασάτ, εὑρί-
σκειται ἀξιόλογον θειοῦχον ὕδωρ, οὗτινος γίνεται
χρήσις μετὰ μεγάλης ὠφελείας κατὰ τῆς σιφυλιτι-
δος, τῆς ἐρητικῆς και ἄλλων ἐξανθημάτων. Τοῦτο
τὸ ὕδωρ ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν θειοθερμῶν.

Πρὸς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀραβίας μεταξὺ
τῶν χωρίων Καρονδέλ και Τόρ, ἀναβρῶσιν ἐκ
τραχίτου και πορφυρίτου λίθου, χάριν εἰς τὴν ἐπιφ-
ρόν ἠφαιστειοῦ πυρὸς, θερμοτάτα θειοῦχα ὕδατα,
ὧν γίνεται χρῆσις ὑπὸ τῶν ἐκεῖ κατοικούντων κατ'
ἐξανθηματικῶν νόσων. Τὸ ὕδωρ ἐξ οὗ τὰ ὕδατα
ταῦτα ἐξέρχονται ὀνομάζεται *Dschebel Tein*, και
πλησίον αὐτῶν, ὡς λέγουσιν αἱ παραδόσεις, ἀνεκαύ-
θησαν οἱ Ἰσραηλιταὶ ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας μετὰ
τὴν διὰ τῆς Ἐρυθρῆς Θαλάσσης διάδοσιν. Τὸ ὕδωρ
τοῦτο εἶναι ἠφαιστειοῦ προϊόν, ἐξ οὗ και σήμερον
ἐξέρχεται καπνός.

Εἰς ὑποδοχὴν τῶν πρὸς τὰ θερμὰ ταῦτα πρὸςε-
ρχομένων, ὑπάρχουσι σπήλαια φυσικὰ καθὼς και χει-
ροποίητα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπαύονται οἱ λου-
μενοι μετὰ τὰ λουτρά. Τελευταῖον τῶν ἐν Ἀραβίᾳ
ὑδάτων ἀναφέρομεν κρήνην ἐντὸς κήπου εὐρισκομέ-
νην εἰς Κοβὰν πλησίον τῆς Μεδίνης. Τὸ ὕδωρ τοῦτο
λέγεται, κατὰ τὰς παραδόσεις, ὅτι ἐθεοπεῖτο ἱερὸν
ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ, ὅστις ἐκ μόνου τούτου ἐπίνε. Διο-
χετεύεται δὲ ἡμεῶν μετ' ἄλλων ἐκεῖ πλησίον ἀνα-
βρῶντων εἰς τὴν Μεδίαν, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι
πίνουσι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αὐτό. Ἄλλη θερμὴ εὑρί-
σκειται μετὰ τὸ Σουεζ και Ραζ Μεχαμέτ εἰς τὰς ὄχ-
θας τῆς Θαλάσσης, πλησίον τοῦ Χατζέρ *Bim* ἐντὸς
τοῦ μοναστηρίου Ράῦτο. Ἡ θερμὴ αὕτη ἀνα-
βρῶει εἰς τοὺς πρόποδας τιτανώδους λόφου, και ἔχει
26 βαθμοὺς θερμοκρασίας και γερῶν ἀλμυρῶν.

Ἐκ τῆς συντόμου ταύτης περιγραφῆς τῶν ἰαμα-
τικῶν ὑδάτων τῆς Ἀραβίας, ἐξάγεται ὅτι τὰ πλει-
ότερα εἶναι θειοθερμῆς, τῶν ὁποίων γίνεται χρῆσις
πρὸς πόσιν ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἄλλων καθαρωτέ-
ρων ὑδάτων. Καθὼ ὅμως θειοῦχα τὰ ὕδατα ταῦτα

περιέχουσι ἀξιολόγους δυνάμεις, συντελοῦντα πρὸς
πάντων εἰς θεραπείαν τῶν πασχόντων ἐξανθηματικῶν
νοσημάτων.

E. ΑΛΛΑΝΕΡΕΡ.

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΠΑΛΙΜΒΙΩΣΙΣ.

—000—

Τὸ 1826 ἔτος, γαλλικαὶ τινες ἐφημερίδες ἀνήγ-
γειλαν σπουδάζουσαι, ὅτι ἀθροιστῶς τις παραγω-
σθεὶς ὑπὸ τῆς γῆρας, ἔχουσι ὑπ' αὐτὴν 170 ὀλό-
κληρα ἔτη (*). Ὁ ἀναγνώστης ἐνοεῖ ὅτι τὴν κα-
λιμβίωσιν ταύτην δὲν τολμῶμεν ν' ἀναγγεῖλωμεν
και ἡμεῖς μετὰ τῆς αὐτῆς σπουδακτικῆς θέλωμεν
ἡμῶς διηγεῖσθαι ἄλλαν τιὰν, τῶσιν πλέον περιεργον
καθίσσον εἶναι ἀληθῆς, συμβῆσαν πρὸ δύο μόλις
ἔτων εἰς τὴν Ρωσίαν.

Ὅσοι ἐπεσκέψθησαν τὸ Κράτος τοῦτο ἐνθυμοῦν-
ται ὅτι οἱ χωρικοὶ ἀναμένουσιν ἀνοσπόμενοι τὸν
χειμῶνα. Ὡς εὐφραίνει τὴν καρδίαν ἡμῶν ἡ ἐπά-
νοδος τῶν χειλιθῶν, οὗτος εὐφραίνει αὐτοὺς ἡ
χιῶν και δικαίως· διότι αἱ βροχαὶ τοῦ φθινοπώ-
ρου εἶναι τῶσιν πολλαὶ και ῥαχδαῖαι, ὥστε κατα-
κλιζόνται οἱ ἀγροί, και αἱ ὄδοι κατακτιῶσιν ἄθα-
τοι. Μόλις ὅμως φθίσῃ ὁ χειμὼν, και πάντα ἀλ-
λοιοῦνται ὁ βρόχος και τὰ λιμναζόμενα ὕδατα
ἐκλείπουσιν ὑπὸ τὸν πάγον, τὸ ἔδαφος γίνεται
στερῶν, και ἐπανέρχεται ἡ κίνησις τῶν ἀνθρώ-
πων, τῶν ζῶων και τῶν δεινῶν. Καὶ αἱ περιε-
γῆσις δὲ αὐταὶ εἶναι εὐάρεστοι ἐν ὥρᾳ χειμῶνος,
ὅσῃς ὁ οὐρανὸς εἶναι γαλήνιος· ἐάν ὅμως πνέῃ
ἀνεμος, τότε ὑπάρχει κίνδυνος· διότι ἡ χιῶν συ-
σσωρευμένη σκεπάζει και ἀνθρώπους και ἄμῆλας
και ζῶα. Πολλάκις ὁ ἀνεμος ἐνούμενος μετὰ τῆς
χιῶνος εἰς τὰ μεσημβρινὰ παράλια τῆς Ρωσίας,
ἐξεργεῖται τοσοῦτον σφοδρὸς, ὥστε φέμει ὄλεθρον
εἰς ὀλόκληρα ποίμνια προβάτων ἢ ἀγέλας ἵππων.
Τὰ ζῶα ταῦτα παλαίουσιν πρὸς τὸν κίνδυνον, και ὑπα-
κούοντα εἰς τὸ ἔμφυτον αἰσθημα τῆς ἰδίας συντη-
ρήσεως, συνθλιβόντες και ἀγωνίζονται νὰ συνοπο-
στηθῶσι ὅπως σωθῶσιν ἄλλ' ἀδυσώπητος ὁ ἄ-
νεμος ὠθεῖ αὐτὰ πρὸς τὴν Θάλασσαν, και τὰ κατα-
ρημνίζει εἰς τὴν ὄλιθησιν ἐπὶ τοῦ πάγου.

Οἱ ἀνεμοὶ οὗτοι κλιθεῖν εἰς τὴν Ρωσίαν με-
ταὶ ἦτο σαρκατικὸν οἱ χωρικοὶ ὅμως ἀφῆρσαν και
τοὺς δεινοτέρας ἰσχυρὰ ἀποπαρῶνται ἢ κλητάρσ-
σονται τὴν αὐτὴν αὐτῆς τοῦ κινδύνου. Τὸ ἐρεξῆς
γεγονὸς περιεγράφεται τὴν ἀλήθειαν ταύτην, και

(*) On sait que nos journaux français ont annoncé sérieusement qu'un homme conservé dans la glace pendant cent soixante-huit ans, y avait conservé la vie. Or le *Revue Britan.* tome 9, feuille 27, Janvier, 1826.

διὰ τοῦτο τὸ διηγεῖσθαι ἀπαρῶντος ὡς συνέβη,
χωρὶς προσθήκης.

Τὴν 27 Νοεμβρίου 1854, νέος τις χωρικός, κα-
τακὸς τοῦ χωρίου Κοϊνινοπόρ, ἐν τῇ νομῇ Κοβόσκ,
ἐστάλη εἰς τὴν πόλιν ὑπὸ τοῦ πατρὸς του ἵνα
πώλῃσιν ἀγγεῖα ἅτινα ἐφόρτισεν εἰς ἄμαξιν. Ἐ-
πειδὴ δὲ ὁ καιρὸς ἦτο αἰθριὸς ἐβόησαν αὐτοῦ
εἰς τὴν πόλιν. Ὅτε ὅμως ἀπερῆσαι νὰ ἐπιστρέψῃ,
μόλις ἐξῆλθε, και ὁ οὐρανὸς κατακαλύφθη ἀπὸ
νέφης μετ' ὀλίγον δὲ ἤρρισε νὰ πλάτῃ και χιῶν,
τὴν ὁποίαν συνόδουσαν ἀνεμος, ὅστις γενόμενος
βαθυρόδην βιαστότερος, κατέστη τοσοῦτον λαυρῶν,
ὥστε, διακυλοῦσιν τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἤρρισε νὰ σα-
ρώσῃ τὴν πεδιάδα. Ὁ νέος χωρικός ἀναγέσθη τότε
νὰ ἐλαττώσῃ τὸν δεινὸν τῶν και ἐπειδὴ ἡ γῆ
κατακλύθη τὰ κλαδία τῶν ἐλατῶν τὰ ὅποια ἐχρη-
σίμευον ἀντὶ σημείων, ἀπεπλανήθη. Κατέβη λοι-
πὸν ἀπὸ τὴν ἄμαξιν, καθίσσον μάλιστα και τὸ
ὕψος κατέστη ὀξυτάτον, και σύρην τὸν ἵππον ἐξά-
δις πρὸς ἀναζήτησιν τῆς ὁδοῦ ἄλλ' αἰρῆς κατα-
βυθίσθη εἰς τὴν χιῶνα, μετ' αὐτὸν δὲ και τὸ ὑπα-
ζύγιον και τὸ δεινόν. Ματαίως ἠγωνίσθη νὰ τὰ
ἀνασῆρῃ ὁ ἀνεμος τοσοῦτον ἦτο ἀκατάχατος ὥστε,
ἵνα μὴ τὸν ἀραστήσῃ, ἐκραιεῖτο ἀπὸ τὴν ἄμαξιν.
Εἶδε λοιπὸν ὅτι προτιμότερον ἦτο νὰ περιμένῃ
ἐκεῖ τὴν ἐπιούσαν και ἀποζεύξας ἔδεσε τὸν ἵπ-
πον εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τῆς ἄμαξης, αὐτὸς δὲ
ἀναβῆς εἰς αὐτὴν ἐξηπλώθη ὡς ἐν ἦτο ἡ θερμά-
στρα τῆς καλύψεως του. (Ὡς γνωστὸν οἱ χωρικοὶ
τῆς Ρωσίας κοιμῶνται ἐπὶ τῶν θερμῶν στρώ-
ματων.) Ἦν δὲ πλαγιάσῃ ἀπέβαλε τὰ ὑποδήματα και τὸν σίλον,
και τὰ ἔθεσεν ὑπὸ τὴν κεφαλὴν του, και μετὰ
ταῦτα ἐσκεπάσθη μετὰ τὸ κατάντην του. Ὅτῳ πως
ἐπέβησεν ὅλην τὴν νύκτα. Ἐσάβητον και εἰς τὴν
Σάβητον οἱ χωρικοὶ, ὅσῃς ταχέως εὐρί-
σκονται τὸ ἐσπέρας εἰς τῶν ἀκατάχατον, ἀπέ-
πτοισι τὴν χιῶνα, ἀναίγουσιν εἰς τὰ πλάγια εὐ-
ρυχώρους ὑπᾶς, ἐξηπλώνονται εἰς αὐτὰς φράσσοντες
τὰς εἰσόδους διὰ σκεπασμάτων, και κοιμῶνται
θερμοτάτα.

Ὅτε ὁ νέος χωρικός ἤνοιξε τοὺς ὄφθαλμούς,
εἶδεν ὅτι ἦτο γινωσκασπαστός και κόψας κλαδίον
λίγου ἀπὸ τὴν ἄμαξιν, ἐσκαψε τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ
χιῶνα, πυκνοτάτην ἦδη ὄσαν. Κατορθώσας δὲ νὰ
ἐκβάλῃ τὴν κεφαλὴν, εἶδεν ὅτι εἶχε μὲν ἀκραι-
λεῖ ζοφερός ὁ ἥλιος, ἀλλ' ὅτι ὁ σαρκατικὸς ἐξαι-
λούθαι πνέων σφοδρὸς. Ἐπλαγιάσθη λοιπὸν ἐκ νύου,
και πολλάκις ἐγύρισεν ἵνα πλατῶσῃ τὸ περι αὐ-
τὸν κοινὸν διάστημα. Μετὰ τινος ὥρας, ἠθέλησε
νὰ ἐκβάλῃ και πάλιν τὴν κεφαλὴν ἄλλ' ἡ χιῶν
ἦτο τοσοῦτον πυκνὴ, ὥστε ἀδύνατον ὑπῆρξε νὰ τὴν
διασχίσῃ. Καὶ λοιπὸν ἀπελπισθεὶς προσεγύθη,
ἀνέβησεν εἰς τὸν θρόνον τὴν ψυχὴν του, ἀναπέθε-
σε τοὺς γονεῖς του και τὴν ἀνησυχίαν τῶν, και ἐκαμῆ-
θη ἐκ νέου.

Ὁ πατήρ του βλέπων τὴν τῶσιν ἀργοποίησιν τοῦ
νιού του, ἔδραμεν εἰς ἀναζήτησίν του και αἱ ἀρχαὶ
δὲ προσέταξαν τοὺς κατοίκους τῶν παρακειμένων

χωρίων νά έρευνήσωσι περί αὐτοῦ. Ἄλλ' οὐδέν ἀνεκάλυψαν καὶ πάντες ἐπανήλθον πιστεύοντες ὅτι ἐτάφη ὁ ταλαίπωρος νέος ὑπὸ τὴν χιόνα, καὶ ὅτι ἀδύνατον ἦτο νά εὕρεθῃ.

Ὁ κειρὸς ἐγένετο ἐπὶ τέλους αἰθρίας, καὶ τὴν θύραν Λεκαμβρίου, χωρικός τις ὑπῆγεν εἰς τὴν κυνήγιον. Ἐνῶ δὲ διεβίωνε παρὰ τὸ χεῖλος φάραγγος πλήρους χιόνος, παρετήρησε τὸν σκύλον του καθήμενον καὶ τρώγοντα. Καὶ πλησιάσας εἶδε πόδα ἵππου, καὶ τὸν ἵππον αὐτὸν ὑπὸ τὴν χιόνα, οὐτινος τὴν κεφαλὴν εἶχον καταράγει λύκοι. Τότε ἐπανελθὼν ἀνήγγειλε τὸ πρῶγμα εἰς τὴν ἀστυνομίαν, ἣτις εἰδοποίησε τὴν οἰκογένειαν τοῦ ἀπολεσθέντος νέου. Καὶ εὐθὺς ἦλθον φέροντες σακιάνας καὶ πτόα, καὶ σκάψαντες ἀνέστυραν τὸ πτώμα τοῦ ἵππου, παρὰ τὸ ὅποιον ἐβάνη καὶ τῆς ἀμάξης ἡ ἀκρο. Οἱ ἐργάται ἐδιπλασίασαν τότε τὸν ζῆλόν των, καὶ μετ' ὀλίγον ἐφθάσαν εἰς στρώμα χιόνος πεπηγός, τὸ ὅποιον ἐσκέπαζε τὴν ἀμάξιν. Ἀνοίξαντες δὲ ὄπῃν, ἐθαύμασαν αἰσθανθέντες πνοὴν θερμὴν ἐξελοῦσαν. Τότε τῶν χωρικῶν τις γονυπετήσας παρὰ τὴν ὄπῃν ἔβαλεν ἐντὸς αὐτῆς τὸ πτόον του. Καὶ εἶδεν ἄνθρωπον ἐξηλωμένον, ἀλλὰ μὴ διδόντα σημεῖον ζωῆς. Ἐλθὼν δὲ καὶ ὁ πατήρ τοῦ νέου, ἔφερε τὸ στόμα εἰς τὴν ὄπῃν καὶ ἐκραξέ·

— Δημήτριά, ζῆς ;

— Ναί, ἀπεκρίθη φωνὴ ἀσθενής.

— Πλησίασε λοιπὸν εἰς τὴν τρύπαν, ἐκραζῶν οἱ ἐργάται.

— Δὲν ἔχω δύναμιν, ἀπεκρίθη ὁ Δημήτριος· προσέξτε μὴ μοι πληγώσετε.

Μετὰ μικρὸν ἐπέρασε τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ὄπῆς· ἡ ὄψις του ἦτο πελιδνὴ ἀλλ' αὐτὸς ἐφαίνετο ἀτάραχος. Τὸν ἀνέστυραν λοιπὸν διότι ἦτο πολλὰ ἀδύνατος· καὶ ἀπὸ τὰ περιβρακτα ἐνδύματά του ἐξήρχετο ἀτμὸς πυκνός. Μόλις δὲ εἶδε τὸν πατέρα του, καὶ χαιρετίσας αὐτὸν ἔδωκε βαλάντιον δερμάτινον περιέχον τὸ εἶ τῆς πωλήσεως τῶν ἀγγαίων ἀργύριον. Μετὰ ταῦτα μετέφερον αὐτὸν εἰς καλύβην, ἥλλαξαν τὰ φορέματά του καὶ τῷ ἔδωκαν ὀλίγην τροφήν. Ὅτε δὲ εἶπον ὅτι ἔμεινε δώδεκα ἡμέρας ὑπὸ τὴν χιόνα, ἔμεινε ἑκθαμβός· διότι ἐνθυμείτο μὲν ὅτι παρήλθον πολλαὶ ἡμέραι, δὲν ἐδύνατο ὅμως νά διακρίνῃ καὶ πύσαι, ἐπειδὴ ἦτο πάντοτε σκότος. Ὅσάκις δὲ ἐξύπνα ἐδρασίετο, τρώγων ὀλίγην χιόνα, καὶ προσήχετο· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἤλπιζε βοήθειαν, δὲν ἐφρόντιζεν εἰμὴ περί τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς του. Ἄν καὶ ἔμεινε ἐπὶ δώδεκα ἡμέρας ἀκίνητος, καὶ ἄλλο μὴ ἔχων σκέπασμα πλὴν τοῦ καρταίου του, δὲν ὑπέφερε πολὺ ψῦχος. Τινὲς ὅμως τῶν δακτύλων τῶν ποδῶν του ἦσαν ὅλως παγωμένοι. Ἀφοῦ ἐπανήλθεν εἰς τὴν καλύβην του καὶ ἀπήλαυσε ἐπὶ τινὰς ἡμέρας τῶν περιποιήσεως τῆς οἰκογενείας του, ἀνέλαβε τὰς δυνάμεις του, καὶ ἐπεδόθη εἰς τὰ συνήθη ἔργα· διετηρήθη δὲ καὶ ὁ πατήρ αὐτὸν πάρος δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος, καὶ πολλοὶ περιεργοὶ ἐρχόμενοι ἐπετιέπιόντο αὐτόν.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ γεγονός τοῦτο εἶναι ἐξαιρετικόν· διότι ἕως ῥωμαῖοι καὶ ἂν ὦσιν οἱ χωρικοὶ τῆς Ρωσίας, δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὸ ψῦχος ὁσάκις πνέει ὁ μετέωρ· εἰς τοιαύτας μάλιστα περιστάσεις αἱ ὕδοι σκεπάζονται ἀπὸ πτώματα.

ΝΕΟΝ ΕΥΕΡΓΕΤΗΜΑ

Τῆς Κ. Ἐλένης Τσοίτσα.

—οοο—

Ἡ ἱστορία ἀναφέρει πολλὰς γυναῖκας αἰτίνας τιμῶσαι τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος συζύγου, ἢ ἐκιοῦ τὴν κόριν αὐτῶν, ἢ ἀνήγειρον μαυσωλεῖα, ἢ καὶ μὴ στέργουσαι νά ἐπιζήσωσι διέφθειρον ἐκυτάς. Καὶ ἐπαινοῦμεν μὲν τὸ αἰσθημα, ἂν καὶ ἐνίστη δὲν ἐγκρίνομεν τὴν πράξιν· ἡ γυνὴ ὅμως, ἣτις συμπληροῦσα τοὺς εὐεργετικοὺς σκοποὺς τοῦ ἰδίου ἀνδρός, καὶ μάλιστα τοὺς ἀποβλέποντας εἰς τὴν πετρίδα, ἐξακολουθεῖ τὸ ἔργον τὸ ὅποιον ἐκαίνας ἐπεχείρησε ζῶν, ἢ γυνὴ αὐτῆ, λέγομεν, τιμᾶ ὑπὲρ πάσαν ἄλλην καὶ εἰς ὑπακοὴν βαθύτην τὴν μνήμην τοῦ ἀποθανόντος συζύγου τῆς.

Τοιαύτην γυναῖκα καυχᾶται ἡ Ἑλλάς ὅτι κατέχει σήμερον εἰς τοὺς κόλπους τῆς· εἶναι δὲ ἡ Κ. Ἐλένη Μεγαλὴ Τσοίτσα. Αὕτη οὐ μόνον ἐξήκοοντα χιλιάδας δραχμῶν προσέφερεν εἰς τὸ Ἀμαλκίειον ὄρφανοτροφεῖον, καὶ ἄλλας ἀγθοεργίας ἔπραξε καὶ πράττει, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἐπιμειζονα διανοεῖται ὑπὲρ τῆς φίλης πατρίδος. Μερिमνώσα ἰδίως ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ φύλου αὐτῆς καὶ ἐξαιρέτως τοῦ κατὰ τὴν δούλην Ἑλλάδα, εὐηργέτησεν αὐτὸν πολλὰ καὶ ἐσχάτως καταγραφείσα αὐθορημάτως συνδρομητῆς εἰς τριάκοντα ἀντίτυπα τῆς Πανδώρας, παρήγγειλε νά στέλλωνται τὰ μὲν εἰκοσιν εἰς τὸ ἐν Μετσόβῳ, τὰ δὲ δέκα εἰς τὸ ἐν Ἀρισσῇ Παρθενωγωγεῖον.

Ἡ πράξις αὕτη μαρτυρεῖ οὐ μόνον καρδίαν φιλοπάτριδα ἀλλὰ καὶ νοῦν σκετόμενον· διότι ἐξ αὐτῆς φαίνεται ἐννοοῦσα καλῶς ἡ Κ. Ἐλένη Μ. Τσοίτσα, ὅτι οὐδὲν ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν ἐὰν μὴ ἰμίλη τὴν αὐτὴν γλώσσαν καὶ ἐμπνέεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων· καὶ ὅτι, ὅπως φθάσῃ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐκεῖ ὅπου ἀξιοῖ, ἀνάγκη νά ἐνσχυροληθῇ διὰ παντὸς τρόπου εἰς τὴν διάδοσιν ἐκείνης καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τούτων διὰ τοῦ γυναικείου μάλιστα φύλου, τὸ ὅποιον πρῶτον κλιεῖται εἰς τὴν ἀγωγὴν ἡμῶν.